TÜRK İŞARET DİLİ (TİD) İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EL KİTABI

©TÜRK İŞARET DİLİ (TİD) İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KİTABI

Danışma Kurulu
Ebru AKÇA
Ceyhun GÜRPINAR
Metehan ZEYBEK
Banu KOÇOĞLU

Genel Yayın Yönetmeni
Erdal ERDİL

Görsel Yönetmen
Büşra KARAGÖZ

Video Montaj
Büşra KARAGÖZ

Redaksiyon
Ceyhun GÜRPINAR
Banu KOÇOĞLU

Grafik ve Sayfa Tasarımı
Büşra KARAGÖZ

Bilişim Altyapısı
Yusuf AYHAN

Türk İşaret Dili (TİD) Tercümanı ve Coda
Özge Çiçek ATSIZ

Kapak Tasarımı
Büşra KARAGÖZ

Bu kitap PETROL-İŞ SENDİKASI ve
İŞİTME ENGELLİLER EĞİTİM FAALİYETLERİ DERNEĞİ
tarafından hazırlanmıştır.

PETROL-İŞ SENDİKASI
Adres: Altunizade Mah.
Kuşbakışı Cad No:23
Üsküdar/İSTANBUL
Telefon: +90(216) 474 98 70 (Pbx)
E-Mail: merkez@pertol-is.org.tr

İŞİTME ENGELLİLER EĞİTİM
FAALİYETLERİ DERNEĞİ
Adres: Aydınlı Mah. Olgu Sokak
No:1 Tuzla/İSTANBUL
Telefon : +90(542) 605 60 36
E-Mail: iletisim@ieef.org.tr

Baskı Tarihi: Aralık 2021
Petrol-İş Dergisi'nin ekidir.
Petrol-İş Yayını: 129

Baskı ve Cilt
ÖZLEM MATBAACILIK ve REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
Adres: Litros Yolu İkinci Matbaacılar Sanayı Sitesi
Bodrum Kat No: 2BB4 Topkapı/İSTANBUL

ÖNSÖZ

İşitme engelliler için iletişim başta olmak üzere tüm engelleri olabildiğince ortadan kaldırmak üzere hemen her alanda hizmet vermeyi, işitme engellilerle birlikte tüm engellilere yaklaşım bilincini geliştirmeyi, toplumda engelli bilincini artırmayı ve toplumsal farkındalık yaratmayı hedefleyen İşitme Engelliler Eğitim Faaliyetleri Derneği (İEEF) güven ve saygınlık ilkesi ile çalışmalarına başlayarak, camiaya ait olan Türk İşaret Dili (TİD)'nin yaygınlaştırılması ve doğru şekilde kullanılıyor olması adına çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye genelinde üç milyonun üzerinde nüfusa ulaşan işitme engelli bireylere yönelik kamu ve özel sektörden alınan hizmetlerde onlarla daha rahat iletişim kurmak ve işitme engelli bireylerin sorunlarını minimum seviyeye indirerek memnuniyetlerini artırmak, hizmet anlayışına dezavantajlı gruplara yaklaşım açısından farklı bir ivme katarak hizmet standartlarını azami seviyeye yükseltmek, bu vesile ile işitme engellilerin toplumsal paylaşımlarını artırmak, sosyokültürel ihtiyaçları açısından eksikliklerinin giderilmesine yardımcı olmak, işitme engellilerle temas halinde olan bireylerin engelliye yaklaşım bilincini geliştirmek, tüm projelerimizde ve yayımlarımızda uygun hedef kitleye ulaşmak, etik değerlerden ödün vermeden ihtiyaç, istek ve beklentilere cevap verecek aynı zamanda işitme engelli bireylerin günlük yaşamlarını kolaylaştıracak projeleri hayata geçirmeyi prensip edinmiş bir sivil toplum kuruluşuyuz.

Türk İşaret Dili (TİD) İş Sağlığı ve Güvenliği El Kitabında; İnsan sağlığının vazgeçilmezliği ve insan yaşamının evrensel bir hak olduğu bilinci ile istihdamda yer alan işitme engelli bireylerin bu alanda eğitim almalarına destek olmak ve sahada bu eğitimleri aldırmakla yükümlü işveren, iş sağlığı ve güvenliği firmaları ve uzmanlarının camia ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri temel amacımızdır. İş yaşamında yaşanan tehlike ve risklerin ortadan kaldırılması ve sağlıklı bir iş ortamının yaratılması, eğitim eksiklerinin giderilmesi ve bilinçli bir iş kavramından bahsedebilmek ancak bu bireylere kendi dillerinde ulaşmak ile mümkün olabilecektir.

Engelsiz bir dünya için çalışmalarımızı sürdürür iken; kitabımızın oluşumunda katkıda bulunan Petrol-İş Sendika yönetimi adına Sayın Süleyman AKYÜZ ve Sendika İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Servisi uzmanı Sayın Ceyhun GÜRPINAR'a yine çalışmamızda emeğini esirgemeyen bizleri, yalnız bırakmayan, Türk İşaret Dili (TİD)'nin kullanımına ve yaygınlaştırılmasına katkı sunan siz değerli dostlarımıza şükranlarımızı sunarız.

İŞİTME ENGELLİLER EĞİTİM
FAALİYETLERİ DERNEĞİ (İEEF)
YÖNETİM KURULU

SUNUŞ

Çalışma hayatını etkileyen unsurların önünde işçi sağlığı ve iş güvenliği gelmektedir. Dünyada her gün 7.500 kişi güvensiz ve sağlıksız çalışma koşulları sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Ülkemizde de SGK istatistiklerine göre 2020 yılında 1.231 ücretli çalışan iş kazaları sebebiyle yaşamını yitirmiştir. Meslek hastalıkları sebebiyle ölen işçi sayısı ise 5 olarak bildirilmiştir. Oysa Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) meslek hastalığı ve işe bağlı hastalılar sebebiyle hayatını kaybedenlerin sayısının, iş kazaları sebebiyle ölenlerin 6,5 katı olduğunu söylemektedir.

Sendikamız Petrol-İş, 71 yıllık tarihinde işçi sağlığı ve iş güvenliğine özel bir önem vermiştir. Örgütlü olduğumuz işyerlerinde alınmasına vesile olduğumuz önlemler; üyelerimizin sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte; yaptığımız araştırmalar, yayınlar ve iş birlikleriyle ülkemizdeki İSG temelli sorunlara dair farkındalık oluşturmaya, çözüm geliştirmeye gayret etmekteyiz.

Bu yayınımızla da toplumsal hayatın ve çalışma yaşamının içerisinde birlikte olduğumuz işitme engelli arkadaşlarımızın iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine katkıda bulunmaya çabaladık.

Sendikamızın örgütlü olduğu işyerlerindeki işitme engelli üyelerimizin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaları için uygulamaya koyduğumuz projenin bir adımı olan bu eser, aslında içerik olarak bir kitaptan çok daha fazlasıdır. Kitabın tamamı konunun uzmanları tarafından işaret diline tercüme edilerek filme alındı ve hazırlanan videolar, kitap içerisine yerleştirilen kare barkodlarla ihtiyacı olan herkesin hizmetine sunuldu. Böylelikle ülkemizdeki tüm işitme engelli çalışanların ve iş güvenliği eğitimi veren İSG profesyonellerinin faydalanacağı bir kaynak yayın ortaya çıkmış oldu.

Projemiz kapsamında işitme engelli üyelerimiz için planlanan eğitimlerin dışında, İşitme Engelliler Eğitim Faaliyetleri Derneğinin uygulamaya koyduğu, işitme engelliler için işaret diliyle görüntülü çağrı hizmetinden de üyelerimizin faydalanması sağlanmış oldu.

Bu projenin hayata geçirilmesinde iş birliği yaptığımız İşitme Engelliler Eğitim Faaliyetleri Derneği (İEEF) Yönetim Kurulu Başkanı Ebru AKÇA başta olmak üzere tüm İEEF yönetici, uzman ve üyelerine teşekkür ederiz. Ayrıca "İşitme Engelli Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi" isimli projemizin koordinatörlüğünü üstlenen Sendikamızın İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Servisi uzmanı Ceyhun GÜRPINAR ve projede emeği geçen tüm yönetici, uzman ve çalışanlarımıza teşekkür ederiz.

Sağlıklı, güvenli, tüm engellerin kaldırıldığı bir çalışma yaşamı dileğiyle…

Petrol-İş Sendikası
Merkez Yönetim Kurulu adına

Süleyman AKYÜZ
Genel Başkan

İÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAVRAMI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN AMAÇLARI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHÇESİ

- Dünyada
- Türkiye'de
  - Cumhuriyet Öncesi
  - Cumhuriyet Dönemi

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ MEVZUATI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ

2.BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE YAKLAŞIM

- TEPKİSEL YAKLAŞIM
- ÖNLEYİCİ YAKLAŞIM
  - Çalışanların Korunması
  - Risk Değerlendirmesi
  - Tehlikelerin Tanımlanması
  - Risklerden Korunma İlkeleri
    - Tehlikeyi Ortadan Kaldırma
    - İkame Etme
    - Mühendislik Kontrolleri
    - İdari Kontroller
    - Kişisel Koruyucu Donanım

İŞ KAZASI VE RAMAK KALA OLAYLAR
TEHLİKELİ DURUM VE TEHLİKELİ DAVRANIŞLAR
KAZA ANALİZİ

- Kök Neden Analizi

RAMAK KALA OLAY VE BİLDİRİMİ

3.BÖLÜM

İŞVEREN TARAFINDAN YÜRÜTÜLECEK İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ

İŞVEREN TARAFINDAN YÜRÜTÜLECEK İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİNE GİRİŞ

İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- Her Türlü Önlemi Almak
- Denetlemek
- Eğitim Vermek
- Çalışanları Bilgilendirmek
- Gerekli Araç ve Gereçleri Temin Etmek
- Risk Değerlendirmesi Yapmak
- Sağlık Gözetimi
- İş Kazalarını ve Meslek Hastalıklarını Bildirmek ve Kayıtlarını Tutmak
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Kurmak
- İş Güvenliği Uzmanı Çalıştırmak
- İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personeli Çalıştırmak
  - İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi
  - Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi

4.BÖLÜM

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI KAVRAMI

İŞ KAZASI

- İş Kazası Nedenleri
  - İnsan Faktörü
  - Makine/Ekipman Faktörü
  - Çevre/Ortam Faktörü
  - Yönetsel Faktörler

MESLEK HASTALIĞI

- Meslek Hastalıklarının Sınıflandırılması

MESLEK HASTALIKLARINDAN KORUNMA İLKELERİ

MESLEK HASTALIĞI ÇEŞİTLERİ

MESLEK HASTALIKLARINDA TANI
MESLEK HASTALIKLARINDA TEDAVİ
MESLEK HASTALIKLARINDA KORUNMA

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI BİLDİRİMİ
İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARINDAN DOĞAN MALİYETLER
İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI SİGORTASININ SAĞLADIĞI HAKLAR

- Geçici İş Göremezlik Ödeneği
- Sürekli İş Göremezlik Geliri
- Sigortalının Hak Sahiplerine Ölüm Geliri Bağlanması
- Evlenme Ödeneği
- Cenaze Ödeneği

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİNDE İŞVEREN ROLÜ
İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİNDE ÇALIŞANIN ROLÜ

5.BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE RİSK FAKTÖRLERİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE RİSK FAKTÖRLERİ SINIFLANDIRMASI
FİZİKSEL RİSK FAKTÖRLERİ

- Gürültü
- Titreşim
- Radyasyon
  - Kızılötesi Radyasyon
  - Mor Ötesi Radyasyon
  - İyonize Radyasyon
- Ortam Sıcaklığı
- Aydınlatma

KİMYASAL RİSK FAKTÖRLERİ
BİYOLOJİK RİSK FAKTÖRLERİ

ERGONOMİK RİSK FAKTÖRLERİ
PSİKOSOSYAL RİSK FAKTÖRLERİ
ELLE YÜK KALDIRMA VE TAŞIMAYA İLİŞKİN RİSKLER
ELLE YÜK TAŞIMADA RİSK FAKTÖRLERİ

- Yükün Özellikleri
- Fiziksel Güç Gereksinimi
- Çalışma Ortamının Özellikleri
- İşin Gerekleri
- Bireysel Risk Faktörleri

ÖNLEYİCİ KONTROL TEDBİRLERİ
DOĞRU TAŞIMA TEKNİKLERİ
İSTİFLEME
EL ALETLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

- El Aletlerinden Kaynaklı Kazaların Nedenleri
- El Aletlerinin Kullanımından Kaynaklı Meslek Hastalıklarının Nedenleri
- Elektrikli El Aletlerinin Kullanımında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

ELEKTRİKLİ ÇALIŞMALARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

- Elektrikli Çalışmalarda Kazalara Sebebiyet Verebilecek Etkenler
- Elektrik Kazalarında Hasarın Büyüklüğünü Belirleyen Unsurlar
- Elektrik Çarpmasında Yapılması Gerekenler
- Elektrikle Çalışılan Alanlarda Alınacak Güvenlik Önlemleri

EKRANLI ARAÇLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
Ekranlı Araçlarda İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri

- Çalışanların Bilgilendirilmesi
- Gözlerin Korunması
- Ekran Konumu
- Klavye Durumu
- Çalışma Masası Durumu
- Çalışma Sandalyesi Durumu
- Aydınlatma Durumu
- Kullanılacak Programların Özellikleri

- Egzersizler
  - o Göz Egzersizi
  - o Baş ve Boyun Egzersizi
  - o Kas-İskelet Egzersizleri

6.BÖLÜM

İŞYERİ BİNA VE EKLENTİLERİNDE ALINACAK ÖNLEMLER

- Acil Çıkış Yolları ve Kapıları
- Yangınla Mücadele
- Kişisel Koruyucu Donanımlar
- Kişisel Koruyucu Donanımların Seçimi ve Kullanımı
- Kapalı İşyerlerinin Havalandırılması
- İşyeri Tabanı, Duvarları, Tavanı ve Çatısı
- Pencereler
- Kapılar ve Girişler
- Ulaşım Yolları-Tehlikeli Alanlar
- Merdivenler
- Yükleme Yerleri ve Rampalar
- Çalışma Yeri Boyutları-Hava Hacmi ve Çalışma Yerinde Hareket Serbestliği
- Dinlenme Yerleri
- Yemek Yeme Yeri
- Soyunma Yeri ve Elbise Dolapları
- Tuvalet, Lavabo ve Duşlar
- Atık Sular ve Drenaj Kanalı
- İlk Yardım Odaları
- Engelli Çalışanlar
- Açık Alanlarda Çalışmalarda Özel Önlemler

TEMİZLİK VE DÜZEN

SAĞLIK VE GÜVENLİK İŞARETLERİ

- İşverenin Yükümlülükleri

7 BÖLÜM

İLK YARDIM

- İlk Yardımda Temel Uygulamalar
  - Koruma
  - Bildirme
  - Kurtarma

İLK YARDIMDA İLK DEĞERLENDİRME

- İlk Yardımda ABC Kuralı
  - Hava Yolu Açıklığının Kontrolü
  - Solunum Kontrolü
  - Dolaşım Kontrolü

DIŞ KANAMALARDA İLK YARDIM
ORGAN KOPMALARINDA İLK YARDIM
İÇ KANAMALARDA İLK YARDIM
BURUN KANAMASINDA İLK YARDIM
KULAK KANAMASINDA İLK YARDIM
KAFATASI VE OMURGA YARALANMALARINDA İLK YARDIM

BİLİNÇ BOZUKLARINDA İLK YARDIM

- Bayılma
- Şok
- Koma

KIRIKLARDA İLK YARDIM
ÇIKIK VE BURKULMALARDA İLK YARDIM
YANIKLARDA İLK YARDIM

- Isı ile Oluşan Yanıklarda İlk Yardım
- Kimyasal Yanıklarda İlk Yardım
- Elektrik Yanıklarında İlk Yardım

SICAK ÇARPMASINDA İLK YARDIM
DONMALARDA İLK YARDIM
ZEHİRLENMELERDE İLK YARDIM
BOĞULMALARDA İLK YARDIM

- Yabancı Cisimle Boğulmalarda İlk yardım
- Suda Boğulmalarda İlk Yardım

HAYVAN ISIRMALARINDA VE SOKLAMALARINDA İLK YARDIM

GÖZE YABANCI CİSİM KAÇMASINDA İLK YARDIM

KULAĞA VE BURUNA YABANCI CİSİM KAÇMASINDA İLK YARDIM

TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARI VE PASİF ETKİLENİM

- Pasif İçicilik
- Elektronik Sigara
- Sigarayı Bırakmak

8.BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANAHTAR KELİMELER ÖRNEK CÜMLE KURULUMLARI

TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

PETROL-İŞ 1950

İŞİTME ENGELLİLER
EĞİTİM FAALİYETLERİ DERNEĞİ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAVRAMI

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAVRAMI

"İş sağlığı ve güvenliği" kavramının özünde, çalışanların mesleki sağlık ve güvenlik risklerine karşı korunması, bu risklere karşı önlem alınması yatar.

"İş sağlığı" çalışanın bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halini ifade etmektedir. Aslında kastedilen "işçi sağlığı"dır. Bu kavramın içerisine, işyerinde kullanılan sağlığa zararlı kimyasalların kontrolünden, işyerindeki psikolojik baskı yaratan yönetsel unsurlara kadar, çalışanın sağlığını bozabilecek işyeri kaynaklı tüm faktörler dahildir.

"İş güvenliği" ise çalışma ortamındaki tehlikelerin belirlenmesi ve bu tehlikelerden kaynaklanabilecek risklerin henüz gerçekleşmeden önlenmesi için yapılacak teknik ve idari çalışmaları içermektedir.

İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları sadece maden, inşaat veya metal gibi tehlikeli sektörde değil, alışveriş merkezlerindeki satış temsilcilerini, banka çalışanlarını, ofis hizmetlerini yani tüm çalışanları ilgilendirir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİNİN AMAÇLARI

İş sağlığı ve güvenliğinin temel amacı çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını en üst seviyede korumaktır. Çalışanlar, çalıştıkları süre boyunca yaptıkları iş sebebiyle hastalanmamalı veya bir kazaya uğramamalıdır. Sabah evlerinden çıktıkları gibi akşam da evlerine sağlam olarak dönebilmeli, ilk işe girdiklerinde olduğu gibi emekliye ayrılırken de sağlıklı olmalıdır. Hatta emeklilik döneminde dahi, iş yaşamından arta kalan sağlık sorunlarıyla karşılaşmamalıdırlar.

İş sağlığı ve güvenliği çalışmaları bu temel amacının yanında, üretimin sürekliliğinin sağlanması ve işyerinin korunmasına da katkı sağlamaktadır. İş kazası ve meslek hastalıklarının önüne geçilerek, iş gücü ve iş günü kayıpları önlenecek, işyerindeki makine/ekipmanın zarar görmesi engellenecektir.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİNİN TARİHÇESİ

DÜNYADA

İş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesi eski Mısır'a kadar dayanmaktadır. Ancak bilimsel
çalışmaların yapılması 17.yüzyılda başlamıştır. Daha sonra İngiltere başta olmak üzere,
sanayi devriminin başlaması ile sağlık ve iş güvenliği sorunları ortaya çıkmıştır. Buna
bağlı olarak gerekli yasal düzenlemelere gidilmiştir.

1890 yılında Berlin Konferansı yapılmış, konferans sonucunda dört konu belirlenmiş
ve çalışmalara başlanmıştır.

- İş sağlığı ve güvenliği.
- Çocukların çalıştırılmaması.
- Sosyal güvenliğin sağlanması.
- Çalışma sürelerinin kısaltılması.

1919 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuş ve temel çalışma hakları, örgütlenme hakkı, fırsat eşitliği ve çalışma hayatı ile ilgili standartlar konusunda çalışmalara başlamıştır.

7 Nisan1948'de Dünya Sağlık Örgütü kurulmuş ve bugün ''Dünya Sağlık Günü'' olarak kutlanmaktadır.

TÜRKİYE'DE

Cumhuriyet Öncesi

Türkiye'de çalışma koşullarını düzenleyen ilk yazılı mevzuat, Osmanlı Devleti döneminde, 1867 yılında çıkartılmıştır. Çıkartılan Yönetmeliğin amacı, o dönemde ekonomik önemi giderek artan kömürün üretiminin güvence altına alınması ve burada çalışanların sağlıklarının korunmasıydı. 1869 yılında ve Sakarya Meydan Muharebesi'nin devam ettiği süreçte 1921 yılında yine benzer nitelikte yönetmelikler çıkartılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi

1926 yılında kabul edilen Borçlar Kanunu ve 1930 yılında yürürlüğe giren Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, o dönem için iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili genel hatları belirlemiş; çocuk ve kadın işçilerin korunması, asgari çalışma yaşı, sağlık yardımları ve işyeri hekimleri konusunda işveren yükümlülüklerini belirlemiştir.

1937 yılında çıkarılan 3008 sayılı İş Kanunu ve bu Kanun'a dayalı olarak çıkartılan çok sayıda tüzük, iş sağlığı ve güvenliği konusunda detayları belirlemiştir. 1971 yılında yürürlüğe giren 1475 sayılı İş Kanunu kapsamında çıkartılan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği anlamında yıllar boyunca temel mevzuat olmuştur.

2003 yılına gelindiğinde 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu Kanun kapsamında iş sağlığı ve güvenliği alanında oldukça kapsamlı değişikler yapılmıştır.

Bu kanunda "işçi sağlığı ve iş güvenliği" ifadesi "iş sağlığı ve güvenliği" olarak değiştirilmiştir. Kanun'un beşinci bölümündeki 13 madde doğrudan iş sağlığı ve güvenliği konusuna ayrılmıştır.

Zaman içinde hızla değişen teknoloji ve iş güvenliğine dair değişen bakış açılarıyla birlikte 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 2012 yılında devreye girmiştir. Bu Kanun'la birlikte, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı, diğer kanunlardan ayrılarak müstakil bir hal almıştır.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ MEVZUATI

6331 sayılı Kanunda kamu ve özel sektöre ait olan bütün işlere ve işyerlerine, işveren ve işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil tüm çalışanlara, faaliyet konusuna bakılmaksızın iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Kanun uluslararası düzenlemelere göre hazırlanmıştır.

Kanun'un asıl amacı; işle bağlantılı olan veya işin yapılması sırasında ortaya çıkan hastalık, kaza, yaralanmalar ve çalışma ortamında bulunan risklerin önlenmesi, önlenemeyen risklerin ise asgari seviyeye çekilerek sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanmasıdır. Kanun; oluşan zararı tazmin etmeyi değil, kaza olmadan riskleri belirleyip önlem almayı amaçlayan önleyici bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

6331 sayılı Kanun'la birlikte tüm işyerlerinde; iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli gibi iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri çalıştırmak, belirli kıstaslar dahilinde zorunlu hale gelmiştir. İşverenler bu zorunluluğu işyeri kadrosundaki kadrolu çalışanlarından veya Ortak Sağlık Güvenlik Biriminden (OSGB) hizmet almak suretiyle yerine getirebilmektedir.

Kanun'la daha önce mevzuatımızda yer alan "Ağır ve tehlikeli işler" kavramı kaldırılmış, bunun yerine işyerleri, "Az tehlikeli", "Tehlikeli" ve "Çok tehlikeli" olmak üzere üç farklı tehlike sınıfına ayrılmıştır. Bu sınıflandırmada; iş sağlığı ve güvenliği açısından yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları dikkate alınmaktadır. İşyerinin tehlike sınıfına göre, işyerinde verilecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin süresi, hizmet alınacak iş güvenliği uzmanının sertifika sınıfı, çalışanlara verilecek İSG eğitimlerinin süre ve periyodu, çalışanların periyodik sağlık muayenelerinin aralığı gibi hususlar

	İSG Eğitimi Yenilenmesi	Sağlık Gözetimi Yenilenmesi	Risk Değerlendirmesi Yenilenmesi	Acil Durum Planı Yenilenmesi
Az Tehlikeli	3 yılda bir, 8 saat	5 yılda bir	6 yılda bir	6 yılda bir
Tehlikeli	2 yılda bir, 12 saat	3 yılda bir	4 yılda bir	4 yılda bir
Çok Tehlikeli	Her yıl, 16 saat	Her yıl	2 yılda bir	2 yılda bir

	İş Güvenliği Uzmanı	İşyeri Hekimi	Diğer Sağlık Personeli
Az Tehlikeli	A, B veya C Sınıfı. Çalışan başına ayda en az 10 dk.	Çalışan başına ayda en az 5 dk.	Zorunlu değil
Tehlikeli	A veya B Sınıfı. Çalışan başına ayda en az 20 dk.	Çalışan başına ayda en az 10 dk.	Zorunlu değil
Çok Tehlikeli	A Sınıfı. Çalışan başına ayda en az 40 dk.	Çalışan başına ayda en az 15 dk.	10-49 çalışanı olan işyerlerinde çalışan başına ayda en az 10 dk.
			50-249 çalışanı olan işyerlerinde çalışan başına ayda en az 15 dk.
			250 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde çalışan başına ayda en az 15 dk.

	Söndürme ekibi	Kurtarma ekibi
Az Tehlikeli	Her 50 çalışana kadar 1 kişi.	Her 50 çalışana kadar 1 kişi.
Tehlikeli	Her 40 çalışana kadar 1 kişi.	Her 40 çalışana kadar 1 kişi.
Çok Tehlikeli	Her 30 çalışana kadar 1 kişi.	Her 30 çalışana kadar 1 kişi.

	Koruma ekibi	İlkyardım ekibi
Az Tehlikeli	Her 50 çalışana kadar 1 kişi.	Her 20 çalışan için 1 kişi.
Tehlikeli	Her 40 çalışana kadar 1 kişi.	Her 15 çalışana kadar 1 kişi.
Çok Tehlikeli	Her 30 çalışana kadar 1 kişi.	Her 10 çalışana kadar 1 kişi.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ

Kültür; toplumsal düzeyde uzun yıllar içerisinde özümsenen, düşünülmeden yapılır hale gelen ve nesilden nesle aktarılan davranış biçimleridir. Toplumun kültürü olduğu gibi, kurumlarında kendi içerisinde bir kültürü vardır.

Kültürün oluşması uzun yıllar aldığı için değiştirilmesi kolay olmaz ancak imkânsız da değildir. Örneğin trafikte emniyet kemeri takmak veya yaya geçidinde yayaya yol vermek toplumumuzda giderek yerleşen ve zamanla kültür haline gelen veya gelecek olan uygulamalardır. Ancak bu tür kültür değişimleri kendiliğinden olmaz. Uzun dönemde eğitim, kısa vadede ise ödül ve ceza gibi teşvik edici veya disipline edici uygulamalara ihtiyaç vardır.

Toplumdaki kültürün bir örneği işletmeler ve kurumlar için de geçerlidir. Kurumsal kültür oluşturmanın ilk aşamasında; işverenin oluşturmak istediği kurum kültürüne dair taahhütlerini belirttiği bir politikayı yazılı olarak açıklaması, bu politikanın gereklerini sürekli uygulaması, politikayı çalışanlar açısından görünür kılması ve gerektiğinde olumlu yönde güncellemesi gelmektedir.

İşveren iş sağlığı ve güvenliği açısından olumlu bir kurum kültürü oluşturabilmek için, çalışanlarla iletişim fırsatlarını iyi kullanmalı ve bu iletişimi çift yönlü olarak kurabilmelidir. Çalışanların, işveren tarafından verilen güvenlik talimatlarını benimseyebilmeleri için, bu talimatların temelinde, kendi sundukları fikirlerin dikkate alındığını hissetmeleri çok önemlidir.

Güvenlik kültürünün olmazsa olmaz bileşenlerinden biri, iş güvenliğinin üretimden daha öncelikli olduğu bilincinin tüm yönetim ve çalışanlarca benimsenmesi olmasıdır. Bu öncelik, işverenin açıkladığı politikada taahhüt edildiği, işyerinin çeşitli yerlerine yazılarak görünür hale getirildiği gibi, uygulamada da net olarak kendini göstermelidir.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE YAKLAŞIM

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ UYGULAMA PRENSİPLERİ

6331 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte, iş sağlığı ve güvenliğine yaklaşım biçimi de değişmiştir. Daha önce, ödemeye odaklı olan tepkisel yaklaşım gitmiş, yerine önlemeye odaklı proaktif yaklaşım gelmiştir.

TEPKİSEL YAKLAŞIM

Tepkisel yaklaşımda (geleneksel yaklaşım) iş kazası ve meslek hastalıklarının incelenmesi ve raporlanması gibi yöntemler kullanılır. Bu yaklaşımda, olay sonrası inceleme ve işin yeniden düzenlenmesi aşamaları dikkate alınır. İş kazası ve meslek hastalığı gerçekleştikten sonra yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular zararların tazmin edici ve hukuki boyutuyla ilgilidir, çalışanların iş kazası ve meslek hastalığından korunmasından daha çok sosyal güvenlik konularındaki haklarının elde edilmesinde yardımcı

ÖNLEYİCİ YAKLAŞIM

Önleyici yaklaşım (çağdaş güvenlik yaklaşımı) ise iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin incelenmesine, risk değerlendirmesi ve güvenlik iklimine odaklanır. İş kazası veya meslek hastalığı yaşanmadan, risk değerlendirmesi yaparak önceden tahmin eder ve önlem alır.

Bir iş yerinde herkes her şeyden önce kendisinin ve diğerlerinin hayatına ve sağlığına önem vermeli.Güveli ve sağlıklı bir çalışmadan daha önemli bir şey olmadığını ve mesai sonunda kendilerini evde bekleyenlerin olduğunu

Günümüzde artık iş sağlığı ve güvenliği yaklaşımı yalnız mevzuat, hukuki teftişler gibi zorlayıcı önlemlerle değil hizmet,eğitim,sosyal iletişim gibi önleyici yaklaşımların öne çıktığı bir anlayış olmuştur. Bu anlayış öncelikli olarak ulusal iş sağlığı ve güveliği politikası olarak ele alınır.ve işverenden çalışana kadar herkes tarafından paylaşılır iseİş Sağlığı ve Güvenliği kalıcı ve sürekli olur. İSG'de önleyici yaklaşımın sürekliliğini sağlayan en önemli etkenlerden birisi eğitimdir. Eğitimlerde çalışanlar güvensiz olan davranışlarınıisteyerek ve bilinçli bir şekilde güvenli davranışa değiştirebilmektedir.

İşyerlerinde sağlıklı ve güvenli ortamının tesis edilmesi için gerekli önlemleri almakla yükümlü olan işverenler, çalışanları yasal hak ve sorumlulukları konusunda da bilgilendirmek zorundadır.

- **Çalışanların Korunması**

Ulusal ve uluslararası mevzuat ve sözleşmelerde işverenin, iş kazası ve meslek hastalığına karşı çalışanı korumakla yükümlü olduğu, her türlü önlemi alması, gerekli araç gereci bulundurması, çalışanların alınan önlemlere uyup uymadığını denetlemesi ve eğitim vermesi ve ergonomi biliminden de yararlanarak işin kişiye uygunluğunun sağlanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 6331 sayılı İSG Kanunu'nda işverenin, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

- **Risk Değerlendirmesi**

Risk değerlendirmesi işyerinde iş kazası ve meslek hastalığı olmaması için önceden yapılması gereken süreçleri belirler. Risk değerlendirmesi sürecinde sistematik bir yaklaşımla tehlikeler belirlenir, bu tehlikelerden kaynaklı riskler tespit edilir ve risklerin analizi yapılarak risk seviyeleri belirlenir. Risk seviyesi yüksek olandan başlayarak, mümkünse risklerin ortadan kaldırılması sağlanır. Mümkün olmadığı durumlarda kontrol tedbirleriyle risk derecelerinin en aza indirilmesi gerçekleştirilir.

- **Tehlikelerin Tanımlanması**

İş kazası ve meslek hastalıklarından korunma politikaları içerisindeki en önemli ve öncelikli aşama tehlikelerin belirlenmesidir.

30 Aralık 2012 tarihinde yürürlüğe giren ‘’İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi’’ yönetmeliğine göre tehlikeleri belirlerken aşağıdaki hususlar göz önüne alınır:

- İşin yürütümü, üretim teknikleri, kullanılan maddeler, makine ve ekipman, araç ve gereçler ile bunların çalışanların fiziksel özelliklerine uygun tasarlanması veya kullanılmamasından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- Kuvvetli akım, aydınlatma, paratoner, topraklama gibi elektrik tesisatının bileşenleri ile ısıtma, havalandırma, atmosferik ve çevresel şartlardan korunma,drenaj, arıtma, yangın önleme ve mücadele ekipmanı ile benzeri yardımcı tesisat ve donanımlardan kaynaklanabilecek tehlikeler.
- Çalışma ortamına ilişkin hijyen koşulları ile çalışanların kişisel hijyen alışkanlıklarından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli eğitim almaması, bilgilendirilmemesi, çalışanlara uygun talimat verilmemesi veya çalışma izni prosedürü gereken durumlarda bu izin olmaksızın çalışılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.

Elbette tehlikeleri sadece bunlarla sınırlandırmak mümkün değildir. Yönetmelikte tehlikelerin belirlenmesinde dikkate alınacak başkaca hususlar belirtildiği gibi, her işyerinde kendine özgü farklı tehlikeler de olabilir. Bütün işyerlerinde tasarım veya kuruluş aşamasından başlayarak tehlikelerin tanımlanması, risklerin belirlenmesi ve analiz edilmesi, risk kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması, yapılan çalışmaların güncellenmesi aşamalarını kapsayan risk değerlendirmesi yapılması, iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek açısından hayati önem taşımaktadır.

Risklerden Korunma İlkeleri

Bizler günlük yaşamda karşımıza çıkan riskler karşısında, sistematik bir yöntem izlemeden bir risk değerlendirmesi yapmakta ve buna göre tedbirler almaktayız. Örneğin sabah evden çıkarken hava durumunu kontrol eder, eğer yağmur beklentisi varsa ona göre giyinir ve yanımıza şemsiyemizi alırız. Bu davranış biçimiyle aslında önce bizim için bir tehlike olan yağmuru belirler, hava durumu raporundaki yağmur yağma olasılığını göz önüne alarak ıslanma riskimizin büyüklüğünü hesaplar ve yaptığımız bu risk değerlendirmesi karşısında gerekli görüyorsak, önlem olarak yanımıza şemsiye alırız. İşyerlerimizde de benzer bir bakış açısıyla ama daha sistematik olarak risk değerlendirmesi yaparız. Yaptığımız bu risk değerlendirmesinin sonucunda işyerlerinde karşılaşılan risklerden korunmak için sırasıyla aşağıdaki yöntemler uygulanır.

Tehlikeyi ortadan kaldırma: Belirlenen tehlikeden kaçınmanın en doğru ve öncelikli yolu, tehlikeyi ortadan kaldırmaktır. Örneğin, yüksekte yapılacak bir çalışmayı yer seviyesinde yapabiliyorsak, yüksekte çalışma tehlikesini en başından ortadan kaldırmış oluruz. Bu durumda, yükseklikten kaynaklı bir riskimiz de kalmamış olur.

İkame etme: Bizim için tehlike kaynağı olan şeyi, daha az tehlikeli bir malzeme, süreç, operasyon veya ekipmanla değiştirme. Örneğin, kullandığımız solvent bazlı boyayı, su bazlı boyayla değiştirirsek, solventten kaynaklanan yangın riskini ve solvent buharının solunmasıyla meydana gelebilecek meslek hastalığı riskini ortadan kaldırmış veya azaltmış oluruz.

Mühendislik Kontrolleri: İşyerindeki makine/ekipmanın teknik tedbirlerle güvenli hale getirilmesi, havalandırma tesisatı kurulması, zararlı kimyasal ve gazların kapalı boru sistemleri içerisine alınması, iş yapma biçiminin yeniden organize edilerek daha güvenli hale getirilmesi, çalışma ortamının ergonomi kurallarına göre yeniden düzenlenmesi gibi önlemler bu sınıfta değerlendirilebilir.

İdari Kontroller: Vardiya sisteminin ayarlanması, İSG ve mesleki gelişim eğitimleri, İSG kurallarının belirlenerek kurallara uyum konusunda teşvik ve cezaların uygulanması gibi uygulamalar bu sınıfta değerlendirilebilir.

Kişisel Koruyucu Donanım: Maske, eldiven, gözlük, baret, emniyet kemeri gibi sadece kullanan kişiyi koruyan ekipmanlar bu kategoriye girer. Risk kontrol hiyerarşisinde; toplu koruma önlemlerine, kişisel koruyucu önlemlere göre öncelik vermek esastır. Bu sebeple kişisel koruyucu donanım kullanımı, başvurulacak son çaredir.

İŞ KAZASI ve RAMAK KALA OLAYLAR

TEHLİKELİ DURUM VE TEHLİKELİ DAVRANIŞLAR

İşyerlerinde meydana gelen kazalarda, tehlikeli durum ve tehlikeli davranışlar kazaların asıl sebeplerini oluşturmaktadır. Koruma kapağı olmayan döner aksamlı bir makine tehlikeli bir duruma örnek olurken, elektrik enerjisini kapatmadan onarım yapan bir elektrik ustasının davranışı ise tehlikeli davranışa örnektir.

Bazen de çalışanları tehlikeli davranışa yönlendiren tehlikeli durumlar olabilir. Örneğin, makinenin enerjisini kesmeden içerisinde onarım yapmaya çalışan bir çalışana, neden böyle davrandığı sorulduğunda, makinenin tamir edilip acilen üretime geçilmesi için üzerinde iş baskısı olduğunu söyleyebilmektedir. Bu durumda çalışanı tehlikeli davranışa iten bir tehlikeli durumun varlığından söz edilebilir.

KAZA ANALİZİ

Meydana gelen bir kazanın incelenerek analizinin yapılması, kazanın tekrarlanmaması açısından çok önemlidir. Kazaların ilk bakışta görünen ya da arka planda kalıp tahmin edilemeyen birçok sebebi olabilir. Kaza analizlerinin amacı, iş kazasının kök nedenlerini tespit ederek, kazadan ders çıkarmak ve önleyici tedbirler almaktır. Bu sebeple her kazadan sonra, kök neden analizini de içeren bir kaza araştırması yapmak önemlidir.

Kök Neden Analizi: Basit bir anlatımla, kazanın görünen sebeplerinin daha derinine inerek asıl nedenleri bulmak için yapılan çalışmaya kök neden analizi denir. Kazanın şekline ve işyerinin kurumsal yapısına bağlı olarak birçok farklı yöntemle yapılabilir. Ancak tüm yöntemlerin temelinde, kazanın oluşumundan itibaren geriye doğru meydana gelen olaylara ilişkin çok sayıda NEDEN sorusunu sormak bulunmaktadır. Alınan her bir cevap kıymetlidir ve bir önlem veya düzeltme gerektirir.

Örnek: Bir kaynak işçisi, iki metre yükseklikteki profile kaynak yapmak için, forklift çatalı üzerine çıkar ve kaynak yaparken yüksekten düşerek yaralanır. Kazanın görünen nedeni; kaynak ustasının gerekli güvenlik tedbirlerini almadan yüksekte çalışmasıdır. Ancak bu tespite defalarca NEDEN sorusunu sorarsak, sırasıyla aşağıdaki kök nedenleri görebiliriz:

- İşin acil yapılması söylendiği için kaynak ustası kendince hızlı bir çözüm bularak forklift çatalı üzerinde işi yapmaya çalışmıştır. (Tehlikeli hareket)
- İşyerinde yüksekte çalışabilmek için emniyetli bir mobil platform bulunmamaktadır. (Tehlikeli durum)
- Mobil platformun satın alma maliyeti yüksek bulunmuştur.
- Kaynak ustasında; iş güvenliğinin, işin kendisinden önce geldiğine dair bir bilinç yoktur. (Tehlikeli durum)
- Kaynak ustasına, güvenlik kültürü oluşturacak düzeyde iş güvenliği eğitimi verilmemiştir. (Tehlikeli durum)
- İşyerinde, yüksekte çalışma ve kaynak işlerinin nasıl yapılacağına dair bir prosedür oluşturulmamıştır. (Tehlikeli durum)
- İşyerinde forklift kullanımı bir talimata bağlanmamış ve forklift kullanma yetkisi belli kişilerle sınırlandırılmamıştır. (Tehlikeli durum)
- İşyeri yönetiminde, kurum içi güvenlik kültürü oluşturacak düzeyde bir bilinç ve kararlılık bulunmamaktadır. (Tehlikeli durum)

Görüldüğü üzere, NEDEN sorusunu ardı sıra sordukça, ilk bakışta göze çarpmayan birçok kaza sebebi ortaya çıkmaktadır. Bu sebepleri ortaya çıkartıp her biri için gerekli iyileştirmeyi yapan bir işletmede, bir daha benzer bir kaza yaşanmayacağı ortadadır.

RAMAK KALA OLAY VE BİLDİRİMİ

Bir iş yerinde meydana gelen her olayın, çalışanda mutlaka bir yaralanma veya ölüme sebep olması beklenmez. Ölüme ve yaralanmaya sebep olmayan ramak kala atlatılan olayların incelenmesi İSG'de önleyici yaklaşımın bir gereğidir.

Ramak kala yaşanılan olayların değerlendirilmesi iş kazalarında zayıf halkaların, sorunlu kısımların tespit edilmesini sağlayan önleyici bir yaklaşımdır. Ramak kala olayda herhangi bir maliyet yoktur. Maliyeti az, getirisi çok bir çalışmadır. Ramak kala olay inceleme ve çalışmalarına önem verilmez, zaman ayrılmazsa daha sonra meydana gelecek iş kazası ve meslek hastalıklarına ayrılacak zaman ve maliyetin çok daha fazla olacağı bir gerçektir. Bu nedenle önlemek, ödemekten daha kolay ve daha insani bir davranıştır.

Araştırmalar; işyerinde yaşanan her 300 ramak kala olayına karşılık 29 küçük kaza ve bir ölümlü veya ağır yaralanmalı kaza meydana geldiğini göstermektedir. İşyerlerinde yaşanan ramak kala olaylar olabilecek büyük kazaların habercisidir. Bu sebeple, çalışanların ramak kala olayları bildirmeleri teşvik edilmeli ve bu bildirimler ışığında henüz kaza gerçekleşmeden gerekli önlemler alınmalı, iyileştirmeler yapılmalıdır. Bunu gerçekleştiren işyerlerinin daha güvenli bir çalışma ortamına sahip olacağı açıktır.

TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

PETROL-İŞ 1950

ieef

İŞİTME ENGELLİLER
EĞİTİM FAALİYETLERİ DERNEĞİ

İŞVEREN TARAFINDAN YÜRÜTÜLECEK İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ

İŞVEREN TARAFINDAN YÜRÜTÜLECEK İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ

İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, işverenlerin gerekli tüm önlemleri almak, teknolojik gelişmenin gerektirdiği yenilikleri işyerinde uygulamak, işyerinde işçilere uygun koruyucu malzeme vermek, işin gerektirdiği eğitimleri vermek ve alınmış olan önlemlerin uygulanıp uygulanmadığını denetleme yükümlülüğü altında olduğu görülür. İşçilerin de aynı şekilde alınmış önlemlere uyma zorunlulukları bulunmaktadır.

İş kazası ve meslek hastalığının önlenmesi için devlete, işverenlere, işçilere, sendikalara, üniversitelere ve sivil toplum kuruluşlarına birçok görev düşmektedir. İşyerlerinin dışarıdan denetlenmesi ve iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranan işverenlere idari yaptırımların uygulanması devlete düşen görevlerin başında gelmektedir.

İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

İşverenlerin 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre; gerekli her türlü önlemi alma, denetleme, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verme, bilgilendirme, işyerinde risk değerlendirmesi yapma, işyerinde gerekli araç ve gereçleri temin etme, çalışanların sağlık gözetimini yerine getirme ve iş kazası veya meslek hastalığını bildirerek kayıtlarını tutma yükümlülükleri bulunmaktadır.

Her Türlü Önlemi Almak

İşverenler, işçilerin sağlığını ve güvenliğini korumak için gerekli her türlü önlemi almak, organizasyonu yapmak, araç ve gereçlerini sağlamak zorundadır. Mevzuatta öngörülenin ötesinde bilim ve teknik gelişmelerin gerekli kıldığı tüm önlemleri almakla yükümlüdür. Alınan bu önlem ve tedbirlere işçiler uymakla yükümlüdür. İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya bulundukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimi vermek zorundadırlar.

İşverenlerin işyerinde iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak için kanun ve yönetmelik hükümlerine öncelikli biçimde başvurması ancak bunlarla yetinmeyerek gerekli olanı yapması, bu husustaki şartları sağlaması, araç ve gereçleri noksansız bulundurması gerekmektedir.

İşveren, işyeri dışındaki uzman kişilerden bu konuda hizmet alımı yapabilir. Bu hizmeti işyeri dışından alması, işverenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği anlamındaki yükümlülükleri işverenin sorumluluğunu etkilemez ve bu kapsamda oluşan maliyet çalışanlara yansıtılamaz.

Kazaların önlenmesi konusundaki en önemli gerçek kazaların kendiliğinden meydana gelmediği, kazalara bir nedenin yol açtığıdır. Bu aynı zamanda kazaların önlenebilir olduğu anlamına

Denetlemek

İşverenin gereken önlemleri almış olması, işçilerin alınmış olan önlemleri uyguladığı anlamına gelmez. İşveren çalışanların bu tedbirlere uyup uymadıklarını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar. İşverenin, iş güvenliği önlemlerine uymakta direnen işçilerine karşı, uyarıdan işten çıkarmaya kadar giden disiplin cezalarını uygulama hakkı vardır.

İşveren gerekli iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması ile yetinmemeli, bu önlemlerin uygulanmasını izlemeli ve denetlemelidir.

Eğitim Vermek

İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin temel amacı, iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulması, işçinin karşılaşabileceği mesleki riskler ve alınması gerekli önlemlerin öğretilmesidir. Eğitim alan kişide olumlu yönde davranış değişikliğinin meydana gelmesi, eğitimin başarılı olduğunun bir göstergesidir. Örneğin; eğitim öncesi gerekli olduğu halde toz maskesini takmayan bir işçi, eğitimden sonra gönüllü olarak toz maskesini takıyorsa, bu eğitim başarılı olmuş demektir.

İSG temel eğitimlerinin verilmesi, yasal bir zorunluluktur ve işyerinin tehlike sınıfına göre süresi belirlenmektedir. Eğitimler; az tehlikeli sınıftaki işyerlerinde üç yılda bir en az 8 saat, tehlikeli sınıftaki işyerlerinde iki yılda bir en az 12 saat ve çok tehlikeli sınıftaki işyerlerinde ise her yıl en az 16 saat olacak şekilde verilir.

Bu temel İSG eğitimlerinin, çalışan fiilen işe başladıktan sonra en kısa sürede verilmesi esastır. Eğitim verilen süreye kadar çalışanı meydana gelebilecek tehlikelerden korumak maksadıyla, fiilen işe başlamadan önce, işveren veya işverenin görevlendireceği tecrübeli bir çalışan tarafından en az 2 saat süreli işe başlama eğitimi verilmelidir.

İş yerlerinde on beş yaşını bitirmiş ancak on sekiz yaşını doldurmamış genç çalışanlar, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel grupların özellikleri dikkate alınarak gerekli eğitimler verilmelidir.

İSG temel eğitimleri, yukarıda belirtilen periyotların haricinde, şu durumlarda da yenilenir:

- Çalışma yeri veya iş değişikliğinde,
- İş ekipmanlarının değişmesi halinde,
- Yeni teknoloji uygulanması sebebiyle ortaya yeni risklerin çıkması durumunda,
- İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana, işe dönüşünde çalışmaya başlamadan önce,
- Herhangi bir sebeple 6 aydan uzun süreyle işten uzak kalan işçiye, tekrar işe başlamadan önce.

Eğitimlerin maliyetleri çalışana yansıtılamaz. Ayrıca eğitimlerde geçen süre, çalışma süresinden sayılır. Çalışma saatleri dışında yapılan eğitimler için çalışana mesai ücreti ödenir.

Eğitim konuları, "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ekinde belirlenmiştir. Çalışan temsilcileri, İSG Kurulu üyeleri ve arama-kurtarma, ilkyardım, yangınla mücadele gibi görevi olan destek elemanları, yaptıkları görevlere göre özel olarak eğitilirler. Ayrıca, 18 yaşını doldurmamış genç çalışanlar ile yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren grupların eğitimleri, bu kişilerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanır.

Çalışanları Bilgilendirmek

İşveren çalışan ve çalışan temsilcilerini işyerinde karşılaşabilecekleri sağlık, güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler, kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumluluklar, ilk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler hakkında bilgilendirmek zorundadır. Öte yandan yasa; bilgi vermek yanında işverene iş sağlığı ve güvenliğini ilgilendiren tüm bilgi ve verilere çalışanların ulaşmasını sağlama yükümlülüğü de getirmiştir.

Gerekli Araç ve Gereçleri Temin Etmek

İşveren, işin güvenli şekilde yapılması için gerekli olan araç ve gereçler ile kişisel koruyucu donanımları sağlamakla yükümlüdür. Bu araç ve gereçler, yapılan işin niteliğine göre farklılık arz edebilir. Kimyasal gazların bulunduğu işyerlerinde farklı, döner ekipmanların bulunduğu işyerlerinde farklı araç ve gereçler bulundurulmalıdır. Bu sebeple, bu konuyu sektör veya işyeri özelinde değerlendirmek gerekmektedir.

Risk Değerlendirmesi Yapmak

Risk değerlendirmesi iş yerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacı ile yapılması gereken çalışmaları ifade eder. İşveren çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır. Risk değerlendirmesi yapılırken belirli risklerden etkelenecek çalışanların durumu, genç, yaşlı, engelli, gebe ve emziren çalışanlar gibi özel gruplar ile kadın çalışanların durumu ayrıca dikkate alınır. Risk değerlendirmesinin yapılması, işverenin işyerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlama konusundaki yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Risk değerlendirmesi yapılırken ilk aşama, var olan tehlikelerin belirlenmesidir. Yükseklik, elektrik, kaynak dumanı, asitler ve diğer kimyasallar, kolay alevlenir maddeler işyerindeki tehlikelere örnek olabilir.

Bir sonraki aşamada ise bu tehlikelerin yol açabileceği riskler belirlenir. Örneğin yüksekten düşme sonucu yaralanmak, elektrik akımına kapılarak yaralanmak, kaynak dumanı soluma neticesinde hastalanmak, kaynak ışınlarına maruz kalma neticesinde gözde hasar oluşması gibi. Bir tehlikeye bağlı birden fazla risk belirlenebilir.

Belirlenen riskler, bu risklerin meydana gelme olasılığına ve risk meydana geldiğinde ortaya çıkacak hasarın şiddetine göre sayısal olarak puanlanır. Puanı en yüksek olan risk, en öncelikli önlem alınması gereken risktir. Bu aşamaya kadar yapılan işe “risk analizi” denir.

Riskler bu şekliyle analiz edilerek önem sırasına göre sıralandıktan sonra, riskleri bertaraf etmek için alınması gereken önlemlerin belirlenmesine sıra gelmiştir. Her bir riski önlemek adına yapılması gereken işlemler yazılı hale getirilir. Bu işlemler bazen bir makineye koruyucu kapak takmak, emniyet anahtarı takmak, havalandırma tesisatı kurmak gibi mühendislik çözümleri olabileceği gibi bazen de eğitim vermek veya vardiya düzenini değiştirmek gibi idari önlemler de olabilir.

Yapılması planlanan önlemlerin uygulanmasından kimin sorumlu olacağı ve hangi tarihe kadar işin bitirileceği de belirtildiğinde risk değerlendirilmesi tamamlanmış olur.

İşyeri faaliyete alınmadan önce ve işyerinde yeni riskler ortaya çıktığında risk değerlendirmesi yapılır. Ayrıca Az tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en geç 6 yılda bir, Tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en geç 4 yılda bir, Çok tehlikeli sınıftaki işyerlerinde ise en geç 2 yılda bir risk değerlendirmesi tekrarlanır.

Risk değerlendirmesi, yapılan işin niteliğine göre çok farklı yöntemlerle yapılabilir. Bu yöntemlerin bir kısmı son derece basitken bazıları ise dış uzman yardımı gerektiren karmaşık yöntemlerdir. Ancak her durumda risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmak işverenin sorumluluğundadır ve o işi yapan çalışanların katılımıyla yapılabilir.

Sağlık Gözetimi

Çalışanların gerek işe girişlerinde gerek işin devamı süresince, sağlık gözetimine tabi tutulması ve yapacakları işin bedensel ve ruhsal durumlarına uygun olması, iş sağlığı ve güvenliği açısından büyük önem taşır. İşveren çalışanların işyerlerdinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerini dikkate alarak sağlık gözetimi yapılmasını sağlar.

İşveren çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne almak ve işe girişinde sağlık muayenesinin yapılmasını sağlamak zorundadır. Sağlık gözetimi sayesinde işyerinde görülebilecek meslek hastalıkları erken dönemde tespit edilip gerekli önlemler alınabilir. Ayrıca, kişinin sağlık durumuna uygun iş verilerek olası iş kazalarının da önüne geçilir. Örneğin görme bozukluğu olan bir kişi vinç operatörü olarak çalıştırılmaz veya tansiyon hastası olan bir işçi yüksekte çalıştırılmaz. Yasa gereğince sağlık gözetimi, çalışanların işe girişlerinde ve iş değişikliğinde de yapılması gerekir. Ayrıca, Az tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en geç 5 yılda bir, Tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en geç 3 yılda bir, Çok tehlikeli işyerlerinde ise en geç yılda bir olacak şekilde periyodik sağlık muayenesi yapılır. Çocuk, genç ve gebe çalışanlar için bu süre en fazla 6 aydır.

İşyeri hekimi, işyerinde yapılan risk değerlendirmesinin sonuçlarını da göz önüne alarak periyodik muayeneler sırasında yapılması gereken tetkiklere karar verir. Gerekli görmesi halinde periyodik muayene aralıklarını daha da kısaltabilir.

Bunun dışında; iş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra iş dönüşlerde çalışanın talep etmesi halinde yine sağlık muayenesi yapılır.

Tehlikeli ve Çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde çalışacaklar, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporları olmadan işe başlatılmazlar.

Sağlık raporlarını işyeri hekiminden alınması esastır. Ancak 50'den az çalışanı bulunan Az tehlikeli sınıftaki işyerleri için kamu hastaneleri veya aile hekimlerinden de alınabilir.

Sağlık muayene sonuçları, kişisel veri içermesi bakımından gizli tutulur ancak kişinin kendisinden saklanmaz.

Sağlık gözetiminden kaynaklanan maliyetler işverence karşılanır, çalışana yansıtılmaz.

İş Kazalarını ve Meslek Hastalığını Bildirmek ve Kayıtlarını Tutmak

İşveren iş kazalarını yetkili kolluk kuvvetlerine derhal, Sosyal Güvenlik Kurumu'na ise kazadan sonraki üç işgünü içinde bildirir. Meslek hastalıkları da aynı şekilde, işveren tarafından öğrenildiği günden itibaren üç işgünü içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilir.

Ayrıca işveren, meydana gelen tüm iş kazası ve meslek hastalıklarıyla ilgili gerekli incelemeleri yapar, kayıtları tutar ve benzer olayların tekrar yaşanmaması için gereken tedbirleri alır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Kurmak

Altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı ve en az elli çalışanın bulunduğu işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulur. Bu kurulun kurulmasında amaç; işveren, çalışan ve İSG profesyonellerinin bir araya gelerek, işyerindeki iş sağlığı ve güvenliğine dair konularda ortak karar almasıdır. Kurul'un üyeleri şunlardır:

- İşveren veya işveren vekili (Kurul Başkanı)
- İnsan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yönetmekle görevli bir kişi
- İş güvenliği uzmanı (Kurul Sekreteri)
- İşyeri hekimi
- Sivil savunma uzmanı (İşyerinde bu kadroda çalışan bir kişi varsa)
- Çalışan temsilcisi (Birden fazla çalışan temsilcisi varsa baştemsilci)
- Formen, ustabaşı veya usta (İşyerinde bu kadroda çalışan bir kişi varsa)

Kurulun başkanı işveren veya vekili, sekreteri iş güvenliği uzmanıdır. İş güvenliği uzmanının tam zamanlı olarak çalışmadığı işyerlerinde sekreterlik görevini, işyerinde insan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yönetmekle görevli kişi statüsündeki kurul üyesi

• İş sağlığı ve güvenliği iç yönergesini hazırlayarak işverenin onayından sonra işyerinde uygulama koymak. Uygulama sonuçlarını izlemek ve gerekli değişiklikleri yapmak üzere tekrar Kurul gündemine getirmek,

• İş sağlığı ve güvenliği konusunda çalışanlara yol göstermek,

• İşyerindeki tehlike ve önlemleri değerlendirmek, tedbirleri belirleyerek işverene bildirimde bulunmak,

• İşyerinde meydana gelen iş kazası ve meslek hastalıklarını veya ramak kala olayları inceleyip alınması gereken tedbirleri belirleyerek bir raporla işverene bildirmek,

• İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini planlamak ve uygulanmasını izlemek,

• Bakım ve onarım çalışmalarında gerekli güvenlik önlemlerini planlamak ve uygulanmasını kontrol etmek,

• Yangın, doğal afet vb. dış tehlikelere karşı önlemleri değerlendirmek ve oluşturulan ekiplerin çalışmalarını izlemek,İşyerinin iş sağlığı ve güvenliği durumuyla ilgili bir rapor hazırlamak, geçmiş yılın çalışmalarını değerlendirerek sonraki yıl için taslak çalışma planı hazırlayarak işverenin onayına sunmak,

• İşyerindeki ciddi ve yakın tehlike karşısında çalışanların, tehlikenin giderilmesi ve bu tehlike ortadan kaldırılana kadar çalışmaktan kaçınma hakkını kullanma konusundaki taleplerini değerlendirerek karara bağlar,

• İşyerinde teknoloji, iş organizasyonu, çalışma koşulları, sosyal ilişkiler, çalışma ortamı ile ilgili tüm faktörleri göz önünde tutan genel bir önleme politikası geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktır.

Kurul tüm bu görevlerini yaparken oy çokluğuyla karar alır. Oyların eşit çıkması halinde Kurul başkanının oyu belirleyici olur.

Çalışan temsilcisi ve formen, ustabaşı veya usta niteliğindeki Kurul üyelerinin işçiler arasından seçimle belirlenmesi esastır ancak seçimle belirlenemediği durumlarda işveren tarafından atanabilir. Sendikal örgütlenmenin olduğu işyerlerinde çalışan temsilcisi, işyeri sendika temsilcisidir ve doğal Kurul üyesidir.

İş Güvenliği Uzmanı Çalıştırmak

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'yla birlikte tüm işyerleri için iş güvenliği uzmanı çalıştırmak zorunlu hale gelmiştir. Ancak kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan Az tehlikeli sınıftaki işyerleri için bu zorunluluk 31.12.2023 tarihinde başlayacaktır. Kanun'a göre Az tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en az C sınıfı, Tehlikeli sınıftaki işyerlerinde en az B sınıfı, Çok tehlikeli işyerlerinde ise A sınıfı iş güvenliği uzmanı, işyeri çalışan sayısına göre belirlenen sürelerle çalıştırılır. İşveren, çalışanları arasında gerekli sertifikaya sahip bir kişiyi görevlendirebileceği gibi dışarıdan bir ortak sağlık güvenlik biriminden (OSGB) hizmet almayı da tercih edebilir.

İş güvenliği uzmanının başlıca görevleri;

- İşyerinde yapılan çalışmalar, kullanılan makine ve ekipmanlar, iş organizasyonu, kişisel koruyucu donanımların seçimi gibi konularda işverene yazılı olarak bildirimde bulunmak ve rehberlik yapmak,
- İşyerinde meydana gelen iş kazası ve meslek hastalıklarını veya ramak kala olayları araştırarak tekrarlanmaması için alınması gereken tedbirlere dair işverene tavsiyelerde bulunmak,
- İşyerindeki risk değerlendirmesi çalışmalarına katılmak, çalışmalar sonucunda alınması gereken önlemlere dair işverene tavsiyelerde bulunmak ve takibini yapmak,
- Çalışma ortamının gözetimini yapmak, yasal mevzuat gereği yapılması gereken periyodik bakım, kontrol ve ortam veya kişisel maruziyet gibi ölçümleri planlayıp uygulamasını kontrol etmek,
- İşyerinde yaşanabilecek kaza ve acil durumların önlenmesine dair çalışmalara katılmak, acil durum planlarının hazırlanması çalışmalarına katılmak, acil durum ekiplerinin eğitimi ve tatbikatlarını izlemek ve kontrol etmek,

• Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini planlamak, uygulamak veya kontrol etmek.

İş güvenliği uzmanlarının görevi, işverene iş sağlığı ve güvenliği konularında rehberlik ve danışmanlık yapmaktır. Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur.

İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personeli Çalıştırmak

İşyeri hekimi iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip hekim olarak tanımlanmıştır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'yla birlikte tüm işyerleri için işyeri hekimi çalıştırmak zorunlu hale gelmiştir. Ancak kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan Az tehlikeli sınıftaki işyerleri için bu zorunluluk 31.12.2023 tarihinde başlayacaktır. Çok tehlikeli sınıfta olup 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde, işyeri hemşiresi veya sağlık teknisyeni olarak adlandırabileceğimiz diğer sağlık personeli çalıştırmak da zorunludur.

İşveren, çalışanları arasında gerekli sertifikaya sahip kişileri görevlendirebileceği gibi dışarıdan bir ortak sağlık güvenlik biriminden (OSGB) hizmet almayı da tercih edebilir.

İşyeri hekimleri iş görme edinimlerini mesleki bağımsızlık içinde yerine getirirler. İşçilerin sağlığını ilgilendiren konularda kimseden emir ve talimat almaz, mesleki açıdan özgür bir biçimde hareket ederler.

İşyeri hekiminin başlıca görevleri;

• Çalışanların sağlık gözetimi ve çalışma ortamının gözetimi konularında işverene danışmanlık yapmak,

• İşyerinde kullanılan maddeler, iş organizasyonu, kişisel koruyucu donanımların seçimi gibi konularda işverene tavsiyelerde bulunmak,

• İşyerinde çalışanların sağlığını geliştirmek ve iş ile çalışanın uyumunu sağlamak maksadıyla araştırmalar yapmak ve bu hususta işverene rehberlik yapmak,

• Kantin, yemekhane, duş ve tuvaletler gibi işyeri bina ve eklentilerinin hijyen şartlarını denetlemek,

• Çalışanların işe uygun beslenme ve içme suyu ihtiyaçlarına dair işverene tavsiyelerde bulunmak,

• İşyerinde meydana gelen iş kazası ve meslek hastalıklarını veya ramak kala olayları araştırarak tekrarlanmaması için alınması gereken tedbirlere dair işverene tavsiyelerde bulunmak,

• İşyerindeki risk değerlendirmesi çalışmalarına katılmak, çalışmalar sonucunda alınması gereken önlemlere dair işverene tavsiyelerde bulunmak ve takibini yapmak,

• Tüm çalışanların sağlık gözetimini yapmak. Gebe veya emziren kadınlar, genç ve çocuk işçiler, engelli gruplar gibi özel politika gerektiren grupları yakın takip etmek,

• Bulaşıcı hastalılarla mücadele amacıyla gerekli hijyen eğitmini verme, bağışıklama çalışmalarının yapılmasını sağlama,

• Çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi konusunda çalışma yapmak,

• İşyeri içerisinde ve dışındaki iş sağlığı ve güvenliği birimleri, hastaneler ve resmi kurumlarla işbirliği yapmak.

İşyeri hekiminin görevi, işverene iş sağlığı ve güvenliği konularında rehberlik ve danışmanlık yapmaktır. Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur.

Diğer sağlık personeli, işyeri hekimine yaptığı çalışmalarda yardımcı olur. Tam zamanlı işyeri hekiminin çalıştığı işyerlerinde diğer sağlık personeli çalıştırılması zorunlu değildir.

İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi

Belirlenen çalışma süresi nedeniyle işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda, İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi kurulur. Bu birimde işveren diğer sağlık personelini de görevlendirebilir.

Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi

İşveren, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek için çalışanları arasından birilerini görevlendirebileceği gibi, çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması durumunda, işyeri dışından bu nitelikleri taşıyan kişilerden ya da bu hizmetin tamımını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak da gerçekleştirebilir.

Ortak sağlık ve güvenlik birimi kurulabilmesi ve hizmet sunabilmesi için tam süreli iş akdiyle en az bir işyeri hekimi, işyeri güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli istihdamı zorunludur.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI KAVRAMI

İŞ KAZASI

İş kazası; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda; iş yerinde meydana gelen veya işyeri dışında olsa dahi işin yürütümü sebebiyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hale getiren olay olarak tanımlanmaktadır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ise iş kazasını; sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen veya ruhen engelli hale getiren olay olarak tanımlamış ve iş kazasının meydana gelebileceği yer ve koşulları şu şekilde sıralamıştır:

- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Emziren kadın sigortalının iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında.

İş Kazalarının Nedenleri

İş kazalarının nedenlerine bakıldığı zaman dört temel faktör karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

- İnsan,
- Makine/Ekipman,
- Çevre/Ortam,
- Yönetim faktörleridir.

İş kazaları genellikle bu faktörlerden birkaçının bir araya gelmesi veya birbirini tetiklemesiyle meydana gelmektedir.

İnsan Faktörü

İnsan faktörü, iş kazalarında öne çıkan nedenlerdendir. İnsandan kaynaklanan yorgunluk, uykusuzluk, alkol kullanımı, hastalık gibi çeşitli fiziksel nedenler; unutkanlık, sıkıntı, üzüntü, çevre etkileri, istem dışı davranışlar, ihmal, hatalı davranışlar gibi psikolojik nedenler, işyerindeki insan ilişkileri, iletişim ve takım çalışmasındaki yetersizlikler gibi faktörler örnek olarak sayılabilir. Ancak bu konuda değerlendirme yaparken, insan kaynaklı faktörlerin altında yatan sebepleri gözden kaçırmamak gerekir. Örneğin; yorgunluk ve uykusuzluk sebebiyle bir iş kazası meydana geldiyse ve kaza geçiren kişi bir haftadır sürekli fazla mesai yapıyorsa, burada kaza sebebi olarak sadece çalışanın yorgunluğundan bahsetmek yetersiz kalacaktır. Yorgunluk ve uykusuzluğun arka planında, iş organizasyonundaki yönetimsel hatalar mevcut olabilir.

Makine/Ekipman Faktörü

İşyerindeki her türlü makine, ekipman, teçhizat, bunların enerji kaynakları, üretimde kullanılan malzemeler çeşitli şekillerde iş kazalarına yol açabilir. Bir torna tezgahındaki döner aksam, bir presin basıncı, bir matkabın elektrik kablosundaki kaçak, bir hidrolik sıvı kaçağı gibi faktörler örnek olarak verilebilir. Bu tehlike kaynaklarını ve bunların sebep olabileceği riskleri belirleyerek kaza gerçekleşmeden önlem almak gerekmektedir.

Çevre/Ortam Faktörü

Hem iş sağlığı ve güvenliği açısından hem de işletmelerde istenen verimliliğin sağlanabilmesi bakımından çalışma ortamı koşullarının önemi oldukça büyüktür. Bu nedenle çalışma ortamı koşullarının fiziksel veya psikolojik açıdan çalışanların yaşam fonksiyonlarını tehdit etmeyen, rahatsızlık ve sıkıntıya yol açmayan, ergonomik, ısı, nem, havalandırma, aydınlatma, gürültü, titreşim ve benzeri konularla ilgili sorunlardan arındırılmış olması gerekmektedir.

Yönetsel Faktörler

İş kazalarında uygun olmayan personel istihdamı, yönetme, izleme, iletişim, makine seçimi, bakımı, yetersiz yönetim organizasyonu, yetersiz güvenlik yönetim planı, eğitim ve öğretim yetersizliği, yetersiz sağlık kontrolü, ilk yardım ve kurtarma planlamasındaki eksiklikler yönetsel faktörlerin etkileri arasında sayılabilir.

MESLEK HASTALIĞI

Meslek hastalıkları, işyeri ortamında bulunan faktörlerin etkisiyle meydana gelen hastalıkların ortak adıdır. Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü gibi uluslararası kaynaklarda meslek hastalıkları; zararlı bir etkenle bundan etkilenen insan vücudu arasında, çalışılan işe özgü bir neden-sonuç, etki-tepki ilişkisinin ortaya konabildiği hastalıklar grubu olarak tanımlanmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda meslek hastalığı; mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık olarak tanımlanmıştır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ise meslek hastalığını; sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri biçiminde tanımlamıştır.

Tüm bu tanımlara bakıldığında, bir hastalığın meslek hastalığı olarak değerlendirilebilmesi için; yapılan işle bir bağlantısı olması gerektiği, o işi yapan insanlarda toplumun diğer kesimlerine göre daha fazla oranda görülüyor olması gerektiği görülmektedir. Ayrıca yine tanımlardan, meslek hastalığının sadece fiziksel hastalıkları değil, ruhsal hastalıkları da kapsadığı anlaşılmaktadır.

Meslek hastalıkları, hastalık yapıcı etkenle çalışanın ilk temasından bir hafta ile otuz yıl sonra ortaya çıkabilmektedir. Bu sebeple, meslek hastalığının işten ayrıldıktan sonra ortaya çıkması da mümkündür.

Meslek Hastalıklarının Sınıflandırılması

Meslek hastalıklarının büyük kısmı, birden fazla faktörün etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak bir hastalığa meslek hastalığı diyebilmek için, yapılan işle somut bir ilişki kurabilmek gerekmektedir. Başka bir deyişle, "kişi o işte çalışmasa hastalık meydana gelmezdi" diyebilmek gerekir. Örneğin kurşun zehirlemesi bir meslek hastalığıdır. Kişi kurşun buharına, çalıştığı işyerinde maruz kalmaktadır. O işyerinde çalışmasa kurşun buharına maruz kalmayacaktır.

Bir de belli bir işe özgü olmamakla birlikte yapılan iş sebebiyle seyri hızlanan veya belirtileri şiddetlenen hastalıklar vardır. Bunlara işle ilişkili hastalıklar denir. Toplumun genelinde görülen birçok kronik hastalık bu kapsamda sayılabilir. Örneğin kronik bronşit toplumun her kesiminde görülebilir. Bununla birlikte tozlu ortamda çalışıyor olmak, hastalığın seyrini hızlandırıp şikayetleri artırabilir.

Mevzuatımızda meslek hastalıkları beş ana gruba ayrılmıştır:

- **A Grubu:** Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıları. İşyerinde üretim, temizlik, arıtma, yağlama ve benzeri faaliyetler için kullanılan kimyasal ve asitlere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalıklar bu gruptadır. Kurşun, kadminyum gibi ağır metaller, zehirli veya boğucu gazların solunması sonucu ortaya çıkan hastalıklar da bu grupta sayılmıştır.
- **B Grubu:** Mesleki deri hastalıkları. Petrol türevi maddeler, mineral yağlar, reçine, cam, solvent gibi maddeler veya zararlı ışınlara maruziyet sonucu gelişen cilt hastalıkları bu grupta değerlendirilmiştir.
- **C Grubu:** Pnomokonyozlar ve Diğer Mesleki Solunum Sistemi Hastalıkları. Çeşitli maden ve ağaç tozları, asbest ve kimyasalların solunması sonucu ortaya çıkan ve solunum sistemini etkileyen hastalıklar bu grupta sınıflandırılmıştır.
- **D Grubu:** Mesleki Bulaşıcı Hastalıklar. Tarım işleri, hayvanlarla yakın temas gerektiren işler, laboratuvar ve hastane işleri gibi bulaşıcı hastalıkların kolayca yayılabileceği işlerden kaynaklanan hastalıklar bu grupta listelenmiştir.

- **E Grubu:** Fizik Etkenlerle Olan Meslek Hastalıkları. Zararlı ışınlar, radyasyon, gürültü, titreşim, basınç gibi fiziksek etkenlere maruziyet sonucu meydana gelen hastalıklar veya tekrarlanan zorlayıcı hareketler sonucu meydana gelen kas-iskelet hastalıkları gibi hastalıklar bu grupta yer almaktadır.

MESLEK HASTALIKLARINDAN KORUNMA İLKELERİ

Meslek hastalıkları, nedeni belli, önlenebilir, ilerleyici, tekrarlanabilir, kimi zaman maluliyet bırakan, belli durumlarda tazminat gerektiren, bildirimi zorunlu hastalık grubuna girer.

MESLEK HASTALIĞI ÇEŞİTLERİ

İşyerinde bulunan farklı etkenlere bağlı olarak meslek hastalıkları da farklı olabilir. Fiziksel etkenler (gürültü, aşırı sıcaklık, yüksek basınç, radyasyon vb.) veya kimyasal etkenler (çözücüler, zararlı gazlar vb.), biyolojik etkenler, ergonomik etkenler (tekrarlayan hareketler, vücut yapısına uygun olmayan çalışmalar), psikolojik etkenler (iş stresi, mobing vb.) ve tozlar değişik meslek hastalıklarına neden olabilir.

Ayrıca kimyasal maddelerin neden olduğu hastalıklar birden fazla organ ve sistemde belirti ve bulgu verebilir. Organ ve sistemlere göre yapılan incelemede, işle ilişkilendirilebilecek hastalıklar içerisinde en sık görüleni deri hastalıklarıdır. Dış ortamdaki etkenler ile doğrudan temas durumunda olması nedeniyle deri hastalıkları en sık meslek hastalığı türü olmakla birlikte, bu hastalıklar ciddi sorun olarak algılanmaz. Genel cilt hastalığı gibi görülerek tedavisi yapılır ancak işle ilişkisi kurulamadığından meslek hastalığı olarak tanı konulmaz.

Buna karşılık tozdan kaynaklı ortaya çıkan mesleksel solunum sistemi hastalıkları Sosyal Güvenlik Kurumu verilerinde, en fazla görülen meslek hastalığı türüdür. Sıralama yapılırsa şu tablo karşımıza çıkar:

- Mesleki solunum sistemi hastalıkları,
- Kas-iskelet sistemi hastalıkları,
- Mesleki kanserler,
- Uzuv kaybı, kırıklar, göz kaybı vb.
- Kalp-damar sistemi hastalıkları,
- Üreme bozuklukları,
- Sinir sistemi bozuklukları,
- Gürültüye bağlı işitme kayıpları,
- Cilt hastalıkları,
- Psikolojik bozukluklar,

Meslek hastalığına neden olan işyeri ortam faktörleri arasında en sık görülen ise kimyasal faktörler grubudur. Bu grupta, metaller, gazlar, çözücüler, asit alkali maddeler, kanserojen maddeler ve tozlar gibi çok sayıda etken vardır.

Ülkemizde, hangi hastalıkların meslek hastalığı sayılabileceği, bu hastalıkların hangi işte çalışanlarda ortaya çıkabileceği, meslek hastalığı sayılabilmesi için o işte en az ne kadar zaman çalışılmış olması gerektiği ve işten ayrıldıktan sonra en fazla ne kadar süre geçmiş olabileceği gibi detaylar bir Yönetmelikle belirlenmiştir (Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği). Bu Yönetmeliğe göre meslek hastalıkları beş grup altında toplanmıştır.

- A Grubu: Kimyasal nedenli meslek hastalıkları,
- B Grubu: Mesleki deri hastalıkları,
- C Grubu: Akciğer doku hasarları ve mesleki solunum sistemi hastalıkları,
- D Grubu: Mesleki bulaşıcı hastalıklar,
- E Grubu: Fiziksel nedenli meslek hastalıkları,

MESLEK HASTALIKLARINDA TANI

Meslek hastalıklarında tanı koyma süreci herhangi bir hastalıkta olduğundan farklı değildir. Öykü, muayene ve laboratuvar yöntemleri kullanılarak klinik tablo ile birlikte değerlendirilerek tanı konabilir. Meslek hastalığı tanısında hastalığa yol açan etkenin, kişinin çalışma hayatıyla ilişkisi temel noktadır. Günlük muayeneler sırasında çoğu kez hastanın mesleği ile ilgili bilgiler yeteri kadar ayrıntılı alınmaz, genel ifadeler ile yetinilir. Çalışanın öyküsü alınırken, çalıştığı iş, yaptığı tüm işler, daha önceki iş hayatı, kaç yıl çalıştığı, iş dışı uğraşları da araştırılmalıdır

Öyküye dayalı olarak düşünülen olası tanılar doğrultusunda muayene ve laboratuvar incelemeleri yapılır ve tanıya ulaşılır. Bununla birlikte meslek hastalığının Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kabul edilmesi, doğan zararın tazmin edilmesi ve bir maluliyet varsa maaş bağlanması uzun ve zahmetli bir prosedür gerektirmektedir.

MESLEK HASTALIKLARINDAN TEDAVİ

Meslek hastalıklarının tedavisi için ilk yapılması gereken, hastalığa sebebiyet veren etkenin tespit edilmesi ve ortadan kaldırılmasıdır. Burada öncelik elbette çalışma ortamındaki olumsuz koşulların giderilmesidir. Bu yapılamıyorsa, hastalığa yakalanan kişinin farklı bir bölümde çalıştırılması gibi idari düzenlemelerin yapılması gerekir.

Meslek hastalığına yakalanan kişi, hastalığa sebep olan etkenle birlikte çalışmaya devam ettiği sürece, hastalığının kalıcı olarak tedavi edilmesi mümkün olmayacaktır.

Eş zamanlı olarak, bilinen tıbbi yöntemlerle hastalığın tedavisi sürdürülmelidir. Ancak meslek hastalıklarının bir bölümü, ömür boyu devam edecek kronik türde olabilir. Bunlarda da hastalıktan kaynaklanan şikayetleri en aza indirecek tedavi yöntemleri uygulanmalıdır.

MESLEK HASTALIKLARINDAN KORUNMA

Meslek hastalığının nedeni işyerindeki etkenlerdir. Bu etkenin çalışma ortamından uzaklaştırılması veya işyeri ortamında kontrol altına alınması suretiyle ya da çalışanlarla temasının kesilmesi, yani etkilenmenin önlenmesi ile meslek hastalıklarından tam olarak korunmak mümkündür. Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği yaklaşımı da tam olarak bunu, yani hastalık ve kazaları önlemeyi amaçlamaktadır.

Bu amacı gerçekleştirmek için işvereneler, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve çalışanlarından da destek alarak risk değerlendirmesi yapar veya yaptırırlar.

Böylelikle işyerinde hastalık veya kazalara yol açabilecek etkenler önceden belirlenir ve gerekli önlemler alınır. Çalışanlara düşense bu önlemlere uymaktır.

Meslek hastalıklarını iş kazalarından ayıran en önemli unsur, iş kazaları gibi ani gerçekleşen olaylar olmamasıdır. Meslek hastalıkları genellikle çalışma ortamında bulunan zararlı etkenlere yıllar boyu maruz kalınması sebebiyle ortaya çıkarlar. Bu zararlı maddeler, yasal sınırların altında olsa dahi, yıllar içerisinde çalışanların sağlığına olumsuz etkide bulunabilir. Bu sebeple, çalışanların kişisel koruyucu donanımlarını özenle kullanmaları, ileri yaşlardaki hastalıklardan korunmaları açısından çok önemlidir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI BİLDİRİMİ

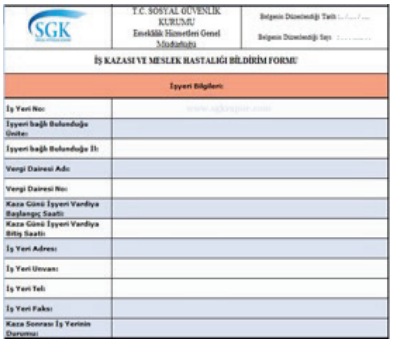

SGK	T.C. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Belgenin Düzenlendiği Tarih: ../../.... Belgenin Düzenlendiği Sayı: .....
İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI BİLDİRİM FORMU		
İşyeri Bilgileri:		
İş Yeri No:		
İşyeri bağlı Bulunduğu Ünite:		
İşyeri bağlı Bulunduğu İl:		
Vergi Dairesi Adı:		
Vergi Dairesi No:		
Kaza Günü İşyeri Vardiya Başlangıç Saati:		
Kaza Günü İşyeri Vardiya Bitiş Saati:		
İş Yeri Adresi:		
İş Yeri Ünvanı:		
İş Yeri Tel:		
İş Yeri Faks:		
Kaza Sonrası İş Yerinin Durumu:		

İşveren, çalıştırdığı bir sigortalının iş kazası geçirmesi durumunda, bulunduğu yerin yetkili kolluk kuvvetlerine (polis, jandarma) derhal, Sosyal Güvenlik Kurumuna ise en geç kazadan sonraki 3 iş günü içerisinde bildirimde bulunmak zorundadır.

Çalıştırdığı kişinin meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen veya kendisine bildirilen işveren de yine 3 iş günü içerisinde durumu Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirir.

İş kazaları genellikle aniden meydana gelen somut olaylar olduğundan, tespiti ve bildirimi kolaydır. Ancak meslek hastalıkları uzun bir süreçte meydana gelir ve diğer hastalıklarla karıştırılabilir. Dolayısıyla tespiti zordur ve çoğu zaman bildirimi yapılmamaktadır.

İşyeri hekimlerince veya farklı bir hekim tarafından meslek hastalığı ön tanısı konulan vakalar SGK tarafından yetkilendirilen hastanelere sevk edilirler. Çalışanların hastalıkları sebebiyle kalıcı bir işgücü kaybı yaşadıklarını tespit etmek için İstanbul, Ankara ve Zonguldak'ta bulunan meslek hastalıkları hastaneleri, ülke genelindeki eğitim araştırma hastaneleri ve Devlet üniversite hastaneleri yetkilidir (Haziran 2021 itibariyle 62 ildeki 153 hastane bu konuda yetkilendirilmiştir). Bu hastanelerin düzenlediği raporla birlikte SGK Sağlık Kurulu'na başvuran hastanın meslekte kazanma gücü kaybı oranı belirlenir. Bu rapor neticesinde çalışana iş göremezlik oranına bağlı olarak sürekli iş göremezlik ödeneği bağlanabilir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARINDAN DOĞAN MALİYETLER

İş kazası ve meslek hastalıkları sebebiyle doğan maliyetler, en başta çalışanın kendisini ve ailesini etkilemektedir. Çalışan geçirdiği kaza veya hastalık sebebiyle hayatını kaybetmekte, yaralanmakta, sağlığı bozulmaktadır. Bu sebeple bedenen ve ruhen acı çekmektedir. Kalıcı bir sakatlık olması durumunda emeğiyle kazandığı gelirini ya tamamen kaybetmekte veya bu gelirden mahrum kalmaktadır. Zarar gören çalışanın ailesi de tüm bu olumsuzluklardan birinci derecede etkilenmektedir.

İş kazası ve meslek hastalıklarının bir diğer maliyeti ise işverene olmaktadır. İşveren, öncelikle kaza geçiren veya meslek hastalığına tutulan çalışanının hastane giderleri, SGK tazminatları gibi sorumluluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca işyerinde meydana gelen zararlar, işin durması sebebiyle yaşanan üretim kaybı, ilgili birime yeni bir çalışan alınması gerekiyorsa o kişinin eğitimi için gereken süre ve itibar kaybı gibi dolaylı hasarlar da işverenin karşısına çıkmaktadır.

İş kazası ve meslek hastalıklarının Devlete ve toplumun geneline verdiği zarar da ciddi boyuttadır. Hayatını kaybeden veya iş göremez hale gelen bir vatandaş, o güne kadar aldığı bütün eğitim ve edindiği tecrübe sayesinde toplum için bir katma değer üretirken, yaşanan kaza veya hastalık sonucunda bu iş gücünden mahrum kalınmaktadır. Ayrıca bu çalışan sosyal güvenlik sistemine prim ödeyerek katkı sağlarken, kaza veya hastalıktan sonra sistemden ödeme alır hale gelmektedir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI SİGORTASININ SAĞLADIĞI HAKLAR

Çalışanın iş kazası geçirmesi veya meslek hastalığına tutulması halinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kendisine sağlanan bazı haklar ve ödenen tazminatlar bulunmaktadır. Bunlar özetle şöyle sıralanabilir:

Geçici İş Göremezlik Ödeneği: Geçirdiği iş kazası veya meslek hastalığı sonucu bir süre çalışamaz hale gelen sigortalıya, SGK tarafından geçici iş göremezlik ödeneği bağlanır. Ödeme miktarı, yatarak tedavi olması halinde ücretinin günlük kazancının yarısı, ayakta tedavi olması halinde ise üçte ikisi olacak şekilde hesaplanır. Normal hastalık halinde raporlu olunan sürenin ilk iki günü için ödeme yapılmazken iş kazası veya meslek hastalığı halinde tüm süre için ödeme yapılır. Ayrıca iş kazası veya meslek hastalığı halinde, geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanabilmek için belli miktar veya gün sayısınca prim ödeme zorunluluğu yoktur, sigortalı sayılması yeterlidir.

Sürekli İş Göremezlik Geliri: İş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle meslekte kazanma gücünü yüzde 10 ve daha fazla kaybeden çalışan için, SGK tarafından sürekli iş göremezlik geliri bağlanır. Bu gelirin miktarı, meslekte kazanma gücünü yüzde 100 oranında kaybeden çalışan için günlük gelirinin yüzde 70'i olacak şekilde hesaplanır. Meslekte kazanma gücü kaybının yüzde 100'ün altında olması halinde ise, bağlanan gelir bu orana tekabül edecek şekilde azaltılır. Eğer sigortalı geçirdiği kaza veya meslek hastalığı sebebiyle bir başkasının bakımına muhtaç hale gelmişse, bağlanacak gelir günlük kazancının yüzde 100'ü olacak şekilde hesaplanır.

Sigortalının Hak Sahiplerine Ölüm Geliri Bağlanması: Sigortalının iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle ölümü halinde; hak sahibi sayılan eş, çocuk, anne ve babasına gelir bağlanır.

Evlenme Ödeneği: İş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle hayatını kaybeden sigortalının hak sahibi olması dolayısıyla ölüm geliri bağlanan kızına yapılan ödeme, evlenmesi halinde kesilir. Bu durumda kendisine ödenen gelirin iki yıllık tutarı evlenme ödeneği olarak peşin ödenir.

Cenaze Ödeneği: İş kazası veya meslek hastalığı sonucu hayatını kaybeden sigortalının eş, çocuk, anne-baba veya kardeşlerinden birine cenaze ödeneği ödenir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİNDE İŞVERENİN ROLÜ

İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesinde işverenlerin konuya yaklaşımları son derece önemlidir. İşverenlerin bu hususta yapacakları her türlü yatırım, üretim verimliliğinin artmasına da katkı sağlayacaktır. Bu amaçla yapılacak çalışmalar, işyerinin kuruluşundan itibaren başlamalıdır. İşveren, binanın yapımından makine ve tesisat seçilmesine, kurulmasına kadar geçen süreçte iş kazalarını önlemek ve çalışanların sağlığını korumak için gerekli her türlü önlemi almak durumundadır. Bu nedenle iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesinde işverenin;

- Güvenli çalışma ortamını sağlayacak her türlü önlemi alması,
- İş sağlığı ve güvenliğine yönelik araç-gereçleri noksansız bulundurması,
- Özellikle makine koruyucularında herhangi bir sorun olup olmadığını denetlemesi,
- Çalışanların kişisel koruyucu donanımlarını kullanmalarını sağlaması,
- Çalışanlara düzenli olarak iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri vermesi,
- Çalışanların güvenli davranışlar içinde bulunup bulunmadığını
- İş kazalarında, acil müdahale ve ilk yardım için uygun bir sistem kurması,
- İş kazalarına ilişkin kayıtları tutması ve tutulan kayıtları
- İş sağlığı ve güvenliği alanında inceleme ve araştırmalar yapan bilimsel kurum ve kuruluşları desteklemesi,
- İş sağlığı ve güvenliği mevzuatını titizlikle uygulaması,
- Çalışanların sorunlarıyla ilgilenecek eğer mümkünse iş psikoloğu bulundurması iş kazaları ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.

Bütün bu önlemleri alarak iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunmanın yolu işyerinde, sağlıklı işleyen iş sağlığı ve güvenliği sistemi kurmaktan geçmektedir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİNDE ÇALIŞANIN ROLÜ

İş sağlığı ve güvenliği çalışanlar tarafından benimsenmez ve desteklenmezse istenilen sonuçların alınması mümkün değildir. Çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi bakımından üzerlerine düşen en önemli yükümlülük, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uymaktır. Çalışanlar, aniden çıkabilecek tehlikelerden kendilerini sakınacak şekilde dikkatli çalışmalı, kullandıkları alet ve makineler hakkında önceden yeterli bilgi sahibi olmaya çalışmalı ve bunları kullanma talimatlarına uygun olarak kullanmalıdırlar.

Yapılan eğitim çalışmalarının kendi yararlarına olduğunu düşünerek bu çalışmalardan olabildiğince faydalanmaya çalışmalıdırlar. Kişisel koruyucuların kullanımında asla ihmalkâr davranmamalı ve bunları kullanmamaları halinde doğabilecek tehlikelerin ve uğrayabilecekleri zararın büyüklüğünü hiçbir zaman unutmamalıdırlar.

Ayrıca meslek hastalıklarının önlenmesinde çalışanların üzerine düşen sorumluluklar ise;

- Kişisel hijyen kurallarına uymak,
- İş sırasında kesinlikle sigara içmemek, mümkünse hayatından sigara ve alkolü tümüyle çıkartmak,
- İş çıkışı duş almak,
- Elbise dolabında iş kıyafetleri ile günlük kıyafetlerini ayrı bölümlere koymak,
- Kişisel koruyucu donanımları usulüne göre ve sürekli kullanmak,
- Periyodik muayenelere, kontrol muayenelerine zamanında gitmektir.

Unutulmamalıdır ki; bir işyerinde kimyasal, toz, gürültü, titreşim gibi zararlı etkenler, yönetmeliklerde belirlenen limit değerlerin altında olsa dahi, uzun yıllar boyunca o zararlı etkenlere maruz kalan çalışanlara mutlaka az veya çok zarar verecektir. Bu sebeple çalışanlar, kendilerine verilen kişisel koruyucu donanımları aksatmadan kullanmalı ve zararlı etkenlerden kendisini koruyacak önlemleri hassasiyetle uygulamalıdır.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVELİĞİNDE RİSK FAKTÖRLERİ

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİNDE RİSK FAKTÖRLERİ SINIFLANDIRMASI

İş sağlığı ve güvenliğini tehlikeye sokan etmenler beş ana grupta toparlanabilir:

- Fiziksel risk faktörlerİ
- Kimyasal risk faktörleri,
- Biyolojik risk faktörleri,
- Ergonomik risk faktörleri,
- Psikososyal risk faktörleri,

FİZİKSEL RİSK FAKTÖRLERİ

Genel anlamda fiziksel faktörler; gürültü, titreşim, radyasyon, ortam sıcaklığı ve aydınlatma olarak sıralanabilir.

GÜRÜLTÜ

Gürültü genel olarak istenmeyen ve rahatsız eden ses olarak tanımlanır. Çalışma ortamındaki gürültü ise, çalışanların üzerinde fiziksel ve psikolojik etkiler bırakabilen, geçici veya kalıcı duyma bozukluğuna yol açabilen ve iş verimini de olumsuz yönde etkileyebilen seviyedeki ses olarak tanımlanabilir.

Ses havada dalgalar şeklinde yayılmaktadır. Ses dalgalarının yarattığı basınç kulak zarını titreştirir ve bu titreşim örs, üzengi ve çekici adı verilen işitme organlarını hareket ettirerek, bağlı olduğu sinir uçlarındaki tüycükleri uyarır ve sesi beyne iletir. Uzun süre gürültülü ortamda kalındığında, işitme sistemindeki hareketli tüycükler zarar görür ve işlevini yapamaz hale gelirler. Bu esnada geçici işitme kaybı oluşur. Gürültülü ortamdan uzaklaşıldığında, belli bir süre sonra tüycükler tekrar görevlerini yapmaya başlarlar. Ancak gürültülü ortamda kalınan süre uzadıkça ve gürültü seviyesi arttıkça bu tüycüklerin hasarı tekrar onarılamaz hale gelir.

Bu durumda kalıcı işitme kaybı yaşanır. İnsanlar genellikle işitme kaybı yaşadıklarını geç fark ederler. Durumu fark edip bir sağlık kuruluşuna başvurduklarında ise geri dönüşü olmayacak seviyede işitme kaybı yaşadıklarını öğrenirler. Bu sebeple gürültülü ortamlarda çalışanların, sağlık gözetimleri kapsamında işitme testi yapılmalı ve olası bir işitme kaybı erken belirlenerek gerekli önlemler alınmalıdır.

Ses seviyesinin ölçü birimi olarak desibel (dB) kullanılmaktadır. Yasalarımıza göre ortamdaki ortalama ses seviyesi 80dB'i aşıyorsa, o işyerinde gürültüyle mücadele için çalışmalar başlatılmalıdır. Bu mücadelede esas olan gürültü kaynağını yok etmektir. Bu yapılamıyorsa, çalışanla gürültü kaynağı arasında ses seviyesini azaltacak malzemeler yerleştirilebilir. Örneğin, bir tekstil makinesinin etrafına koruma kapakları yapılabilir. Ayrıca çalışanlara, gerektiğinde kullanmaları için kulak koruyucular dağıtılır ve çalışanların periyodik muayeneleri içerisinde işitme testleri de yapılır. Ses seviyesi 85dB'i aştığında ise çalışanlar mutlaka kulak koruyucularını kullanmalıdırlar. Kulak koruyucularının, gürültüyü sönümleyici etkisini de hesaba kattıktan sonra, çalışanların duyduğu ses seviyesi hiçbir zaman 87dB'i aşamaz.

TİTREŞİM

Çalışma ortamındaki bir diğer fiziksel tehlike de hava ile çalışan çekiç, kırıcılar, matkap gibi el aletlerinin veya kamyon, iş makinesi gibi araçların neden olduğu titreşimdir. Titreşim kullanılan ekipmana göre sadece el-kol bölgesini etkileyebildiği gibi tüm vücudu da etkileyebilir. Bu sebeple titreşim seviyesini ölçerken limit değerler el-kol bölgesi ve tüm vücut için ayrı ayrı belirlenmiştir. Titreşim ölçümlerinde kullanılan birim "metre bölü saniye kare"dir (m/s^2). İlgili Yönetmeliğe göre; el-kol titreşiminde günlük maruziyet değeri 2,5 m/s^2 değerini aştığında titreşimle ilgili önlemler alınmalı ve 5 m/s^2 değerini aşmasına asla müsaade edilmemelidir. Tüm vücut ölçümleri için ise bu değerler 0,5 m/s^2ve 1,15 m/s^2 dir. .

Titreşim kas iskelet hastalıklarına, nabzın artmasına, ellerde uyuşma ve soğuk havala rda parmaklarda beyazlaşmaya sebebiyet verebilir. Ayrıca uyku bozukluğu, baş ağrısı ve yorgunluk gibi etkileri de vardır.

Titreşimi ve etkilerini azaltmak için, titreşim yapan ekipmanların bakımları ve ayarları düzenli olarak yapılmalı, titreşimi azaltan eldiven, koltuk, zemin kaplaması gibi donanımlar kullanılmalıdır. Ayrıca yapılan işe sık sık ara vermek veya titreşimli işi başka çalışanlarla dönüşümlü olarak yapmak titreşime maruziyeti azaltacaktır.

RADYASYON

İşyeri ortamında bulunabilecek elektromanyetik radyasyonun insan vücudu üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kızılötesi, görünür ve morötesi radyasyon aynı tipteki elektromanyetik radyasyonun farklı frekans, dalga boyu ve enerji seviyelerindeki türleridir. Görünür ışık bölgesi olarak adlandırılan radyasyondaki renk tayfı kırmızıdan mora kadar uzanan bir aralığı kapsamaktadır. Bu bölgenin altındaki alan kızılötesi, üstündeki alan ise morötesini kapsamaktadır.

Ayrıca radyoaktif maddelerden kaynaklanan iyonize radyasyon vardı ki bu en tehlikelisidir.

- KIZILÖTESİ RADYASYON

Kızılötesi radyasyon, derinin üst kısmındaki tabakanın altına geçememektedir. Sahip olduğu tek etki deride ve derinin hemen altındaki dokularda neden olduğu ısınmadır. Isınmaya bağlı yanıklar ve gözde verdiği hasar dışında başka bir zarar oluşturmamaktadır. Diğer elektromanyetik radyasyon türleri gibi kızılötesi radyasyon da göz için büyük bir tehlikedir. Bu tür olumsuz etkilerden gözleri korumak için özel gözlükler ve deriyi korumak için de ısıyı yansıtacak parlak malzemelerden yapılmış kıyafetler giyilmesi gerekmektedir.

- MOR ÖTESİ RADYASYON

Mor ötesi radyasyon, güneş ışığının deride güneş yanığına neden olan kısmıdır ve en yaygın mor ötesi radyasyon kaynağı da güneştir. Mor ötesi ışınların etkilerini en aza indirgemek için koruyucu kremler kullanılmalıdır. Yoğun güneş ışığı altında çalışanlar mor ötesi radyasyona maruz kalmaktadır.

- İYONİZE RADYASYON

Radyoaktif maddelerden yayılan ve canlı hücrelerine işleyerek DNA yapısını bozabilen ışımalara iyonize radyasyon denir. Çalışanlar özellikle röntgen işlemi sırasında iyonize radyasyonla karşılaşabilmektedir. Hastaneler, kaynak işlerinin röntgenle muayenesinin yapıldığı sektörler, fizik laboratuvarları özellikle riskli sektörlerdir.

ORTAM SICAKLIĞI

Çalışanların zihinsel ve bedensel faaliyetlerinin sürdürdükleri çalışma ortamındaki sıcaklık, nem ve hava dolaşımının çalışanlara rahatlık vermesi termal konfor olarak adlandırılabilir. Konforu etkileyen faktörler aşağıdaki gibidir:

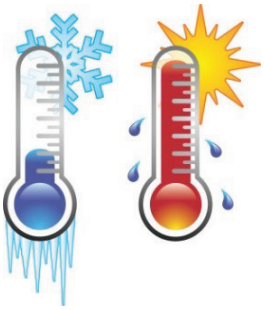

- Çalışma ortamının sıcaklığı,
- Çalışma ortamının nemi,
- Çalışma ortamının hava akış hızı,
- Yürütülen çalışmanın niteliği,
- Çalışanın sağlığı,
- Çalışanın giyimi,
- Çalışanın yaşı ve cinsiyeti,
- Çalışanın fiziki durumu,
- Çalışanın beslenmesi,

Çalışma ortamının sıcaklığının yüksek olması nabzın yükselmesine, sinirlilik halinin oluşmasına ve terlemeye neden olur. Çalışma ortamındaki sıcaklığın düşük olması durumunda ise soğuğa bağlı hastalıklar, donma ve soğuk yanıkları gibi fizyolojik tehlikelerle karşılaşılabilir. Sıcaklığın düşmesi ile birlikte dikkat azalır. Bunların sonucu olarak zihinsel ve bedensel faaliyetlerde verimlilik azalır, hatalar ve iş kazaları artabilir.

İş sağlığı ve güvenliği bakımından tavsiye edilen etkin çalışma sıcaklığı 17-23°C arasındadır ancak bu yapılan işin niteliği ve çalışanın özelliklerine göre değişkenlik gösterebilir. Örneğin, ofis ortamında 23°C ideal bir sıcaklıkken, sürekli hareket gerektiren yorucu işlerde bunaltıcı olacaktır. Ayrıca çalışma ortamında termal konforun sağlanabilmesi için ortamdaki nem miktarının ve hava akış hızının da uygun değerlerde tutulması gerekir. Bunun için hazırlanmış termal konfor cetvelleri vardır.

23°C nin üzerindeki sıcaklıklarda dikkat eksikliği başlamaktadır. 32°C de işte yüzde 30 verim kaybı yaşanır. 30°C den yüksek sıcaklıklarda iş kazalarında belirgin bir artış görülür.

Dinlenme, bekleme, soyunma odaları, duş ve tuvaletler, yemekhaneler, kantinler ve ilk yardım odaları gibi işyeri eklentilerinden sayılan bölümler de kullanım amaçlarına göre yeterli sıcaklıkta tutulmalıdır.

Isıtma ve soğutma amacıyla kullanılan araçlar, çalışanı rahatsız etmeyecek ve kaza riski oluşturmayacak şekilde yerleştirilerek bakım ve kontrollerinin düzenli yapılması sağlanmalıdır. Yapılan işin niteliğine göre, sürekli olarak çok sıcak veya çok soğuk bir ortamda çalışılması ve bu durumun değiştirilmemesi zorunlu olunan hallerde, çalışanları fazla sıcak veya soğuktan koruyucu önlemler alınmalıdır. Pencereler ve çatı aydınlatmaları işyerinin ve yapılan işin özelliğine göre güneş ışığının olumsuz etkilerini önleyecek özellikte olmalı ve önleyici şekilde konumlandırılmalıdır.

AYDINLATMA

Çalışan sağlığı açısından önemli parametrelerden biri de uygun seviyede aydınlatmadır. Doğru aydınlatma; işyerindeki tehlikelerin görünür kılınması, iş kazalarının azaltılması ve görme bozukluklarının engellenmesi açısından çok önemlidir. Bununla birlikte yapılan işin kalite ve verimini de arttır.

İşyerinin gün ışığıyla yeteri kadar aydınlatılması esastır. Bununla birlikte güneş ışığıyla aydınlatmanın yeterli olmadığı ortamlar yapay ışık kaynaklarıyla aydınlatılır. Aydınlatma yapılırken, yapılan işin niteliğine göre aydınlatma şiddeti belirlenir. Örneğin kaba işlerin yapıldığı bir işyerinde 150 lüks şiddetinde bir aydınlatma seviyesi yeterliyken, çok ince işlerin yapıldığı işyerlerinde 1000 lüks aydınlatma şiddetine ihtiyaç vardır.

Uygun aydınlatma koşulları sağlanırken dikkat edilmesi gereken bir husus da ışığın geliş açısıdır. Işık çalışanın gözüne doğrudan gelmemeli ve çalışma yüzeyleri yansımayı önleyecek şekilde boyanmış olmalıdır. Çalışmanın yapıldığı yerde gölge oluşmamalıdır. Aynı ortamda farklı renklerle aydınlatma yapılmasının göz yorgunluğuna sebebiyet vereceği unutulmamalıdır.

Çalışma alanları ve geçiş yollarındaki aydınlatma sistemleri, çalışanlar için kaza riski oluşturmayacak türde ve uygun şekilde yerleştirilmelidir. Aydınlatma sisteminin devre dışı kalmasının çalışanlar için risk oluşturabileceği yerlerde, yeterli aydınlatmayı sağlayacak ayrı bir enerji kaynağına bağlı acil aydınlatma sistemi bulunmalıdır.

KİMYASAL RİSK FAKTÖRLERİ

Kimyasal risk faktörleri, çeşitli kimyasal maddeler, tozlar ve gazların barındırdığı tehlikeler ve bu tehlikelerin sebep olabileceği risklerdir. Bu riskler; yangın ve patlamalar sonucunda ciddi yaralanmalara sebep olabileceği gibi, yıllar sonra ortaya çıkan meslek hastalıklarının da sebebi olabilir.

Kimyasal risk faktörleri neredeyse tüm sektörlerde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin;

- Boya işleminin yapıldığı sektörde kullanılan solventler yanıcı ve parlayıcı özellik gösterirler ve solunması sağlığa zararlıdır.
- Metal ve ahşap işleme, inşaat, kompozit malzeme imalatı gibi birçok sektörde üretim aşamasında toz üremektedir. Tozların partikül boyutu, şekli ve cinsine göre farklı sağlık sorunlarına yol açtığı bilinmektedir. Ayrıca yanıcı özellikteki maddelerin tozları, ideal oranda bulunduklarında patlayıcı ortam meydana getirirler.
- Petrol türevi maddelerin bulunduğu veya depolandığı tesislerde hem yangın hem de sağlık riskleri mevcuttur.
- Akü üretimi başta olmak üzere birçok sektörde kurşun ve diğer ağır metallerkullanılmaktadır. Bunların çalışanların sağlığına olumsuz etkileri bilinmektedir.
- Tüm işyerlerinde temizlik amaçlı kullanılan kimyasallar çeşitli hastalıklara sebebiyet verebilmektedir.

Ayrıca kimyasalların birçoğu ciltle temas halinde tahriş edici özelliğe sahiptir. Bazı gazlar ise zehirli, boğucu veya yanıcıdır.İşyerlerinde kimyasalların zararlarından korunmak için en etkili ve öncelikli yöntem, zararlı kimyasalı kullanmamak veya yerine daha az zararlısını kullanmaktır. Sistemi kapalı devre hale getirip, çalışanlardan tümüyle yalıtmak da iyi bir yöntemdir. Kimyasalın çalışma ortamındaki havaya karışma ihtimali bulunan durumlarda lokal ve genel havalandırma sistemleri kurmak gereklidir. Son olarak tüm bu önlemlerin yetersiz kaldığı durumlarda çalışanlara maske, eldiven, gözlük gibi kişisel koruyucu donanım kullandırılması gerekli olur.

BİYOLOJİK RİSK FAKTÖRLERİ

Biyolojik risk faktörleri, hastalığa, aşırı rahatsızlığa ve hatta ölüme neden olan bakteri, mantar, parazit, virüs ve mikro organizmalar olarak sıralanabilir. Biyolojik riskler özellikle tarım ve hayvancılık sektöründe çalışanları, sağlık çalışanlarını, temizlik işçilerini, laboratuvar çalışanlarını etkilemektedir. Bulaşıcı hastalıklar da biyolojik risk faktörleri arasında sayılabilir.

ERGONOMİK RİSK FAKTÖRLERİ

Çalışma hayatı bakımından ergonomi, çalışma koşullarının insan fizyolojisiyle uyumlu hale getirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu uyumun sağlanamadığı noktalarda ise ergonomik risk faktörleri karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; çalışılan tezgahların çok alçak veya yüksek olması, sürekli izlenmesi gereken göstergelerin ilk bakışta görülmeyecek kadar uzağa yerleştirilmeleri, bilgisayar ekranındaki yazıların çok küçük olması gibi riskler sayılabilir.

PSİKOSOSYAL RİSK FAKTÖRLERİ

İşyeri ortamı sadece çalışılan bir mekân değil aynı zamanda sosyal bir ortamdır. Burada çalışanlar; diğer çalışanlarla ve işverenleriyle sosyal bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bu sosyal ilişkinin sağlıksız olması, çalışanın önce ruhsal sağlığını ve devamında fiziksel sağlığını olumsuz yönde etkileyecektir. Aşağıdaki maddeler, işyerindeki psikososyal risk faktörlerine örnek olarak verilebilir, ancak olumsuz etkenler bunlarla sınırlı değildir.

- İşte çeşitliliğin olmaması, sürekli aynı işin yapılması,
- İşin, çalışanın yeteneğine uygun olmaması,
- Çok fazla çalışma, özel hayata zaman ayıramamak, aşırı yorgunluk,
- Çok az çalışma, kişinin kendisini faydasız hissetmesine sebep olacak şekilde iş yapmadan âtıl kalması,
- İşin daha hızlı yapılması noktasında zaman baskısı,
- Vardiyalı çalışma, gece çalışması, son anda belli olan fazla mesai,
- İletişim problemleri
- İşveren veya başka bir çalışanla yaşanan olumsuz kişisel çatışmalar,
- Düşük ücret, terfi yapılmaması, iş güvencesinin sağlanmaması, sürekli işsiz kalma korkusu,
- İş ve ev arasındaki dengenin kurulamaması.

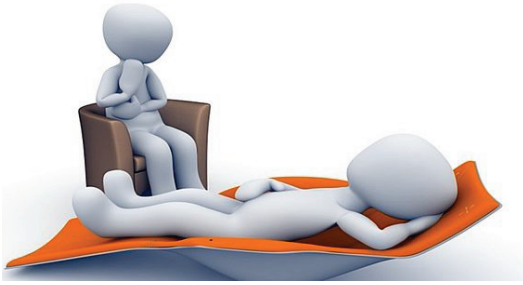

İşyerinde yaşanan psikososyal sorunların içerisinde önemli bir yeri, sözlü ve fiziksel şiddet, tehdit ve mobing oluşturmaktadır. Bu tür davranışlar, işveren tarafından uygulanabildiği gibi çalışanların birbiri arasında da görülebilmektedir

ELLE YÜK KALDIRMA ve TAŞIMAYA İLİŞKİN RİSKLER

İşyerlerinde elle yük kaldırma ve taşımadan kaynaklı kas iskelet hastalıkları yoğun olarak görülmektedir. Bu hastalıklar, ilerleyen dönemde çalışanın hem iş hayatını hem de özel yaşamını olumsuz etkilemektedir. Hatta bazen çalışamaz hale gelmekte ve bu sebeple işini de kaybetmektedir. Bu sebeple, elle kaldırma ve taşıma işlerine dair önlemler önceden alınmalı, sakatlık ve hastalıklar baştan önlenmelidir. Önlenemediği durumlarda ise uygun tedavi yöntemleri izlenmeli, çalışanın işe dönüşü sağlanmalıdır.

İşveren, yüklerin elle taşınmasından doğabilecek kas iskelet sistemi rahatsızlıkları ile yükleri doğru ve güvenli kaldırma konusunda çalışanları bilgilendirmelidir. Sırt ve bel incinmesi riski oluşturabilecek yüklerin itilmesini ya da çekilmesini sağlayacak uygun taşıma araçları sağlanmalıdır. İşyerlerinde elle kaldırma ve taşıma en son çare olarak kabul edilmelidir, mümkün olduğunca mekanik ve mobil kaldırma ve taşıma sistemlerinden yararlanılmalıdır

.

Yüklerin elle kaldırılarak taşınması, itilmesi, çekilmesi, yukarı kaldırılması

- Sürekli taşıma ve kaldırma işlemlerinden dolayı kas ve iskelet sisteminin zamanla aşınması, omurilik ve sırtta ortaya çıkan ağrılar ve rahatsızlıklar,
- Kesik ya da kırıklar gibi kazalar sonucunda meydana gelen ve ani olarak gelişen travmalar,
- Omurilik disklerinin yerinden oynaması veya disk aralarında fıtık oluşması,
- Lifli dokunun iltihaplanması,
- Diz eklemlerinin zarar görmesi,

ELLE TAŞIMADA RİSK FAKTÖRLERİ

Elle yükleme ve taşımayı tehlikeli kılan unsurlar beş ana başlıkta toplanabilir.

Yükün Özellikleri

Yük;

- Çok ağır veya çok büyükse,
- Kaba ve kavraması zorsa,
- Dengesizse veya içindekiler taşıma esnasında yer değiştiriyorsa,
- Vücuttan uzak tutulmasını veya vücudun eğilip bükülmesini gerektiren bir konumdaysa,
- Özellikle bir çarpma halinde yaralanmaya neden olabilecek yoğunluk ve şekildeyse, elle taşınması, bilhassa sırt ve bel incinmesi riskine neden olabilir.

FİZİKSEL GÜÇ GEREKSİNİMİ

İş;

- Çok yorucu ise,
- Sadece vücudun eğilip bükülmesi ile yapılabiliyorsa,
- Yükün ani hareketi ile sonuçlanıyorsa,
- Vücut dengesiz bir pozisyonda iken yapılıyorsa, bedenen çalışma şekli ve harcanan güç, bilhassa sırt ve bel incinmesi riskine yol açabilir.

ÇALIŞMA ORTAMININ ÖZELLİKLERİ

- Çalışılan yer, iş yapmak için yeterli genişlik ve yüksekliklte değilse,
- Zeminin düz olmamasından kaynaklanan düşme ve kayma tehlikesi varsa,
- Çalışma ortam ve şartları, çalışanların yükleri güvenli bir yükseklikte veya uygun bir pozisyonda taşımasına uygun değilse,
- İşyeri tabanında veya çalışılan zeminlerde yüklerin indirilip kaldırılmasını gerektiren seviye farkı varsa,
- Zemin veya üzerinde durulan yer dengesizse,
- Sıcaklık, nem ve havalandırma uygun değilse, bilhassa sırt ve bel incinmesi riski artabilir.

İŞİN GEREKLERİ

- Özellikle vücudun belden dönmesini gerektiren aşırı sık veya aşırı uzun süreli bedensel çalışmalar,
- Yetersiz ara dinlenme süresi,
- Aşırı kaldırma, indirme veya taşıma mesafeleri,
- İşin gerektirdiği, çalışan tarafından değiştirilemeyen çalışma temposu gerektiren işler, bilhassa sırt ve bel incinmesi riskine sebep olabilir.

BİREYSEL RİSK FAKTÖRLERİ

Çalışanlar;

- Yapılacak işi yürütmeye fiziki yapılarının uygun olmaması,
- Uygun olmayan giysi, ayakkabı veya diğer kişisel eşyaları kullanmaları,
- Yeterli ve uygun bilgi ve eğitime sahip olmamaları, durumunda risk altında olabilirler.

ÖNLEYİCİ KONTROL TEDBİRLERİ

Risk değerlendirmesi sonucunda elle taşımadan kaynaklı risklerin ortadan tamamen kaldırılması ya da kabul edilebilir risk seviyesine indirilmesi için önleyici tedbirler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bunun için;

- Kaynağında çözme: Taşıyıcı ya da forklift gibi elektrikli ya da mekanik bir taşıma aracı kullanarak elle taşıma işlemi ortadan kaldırılmalıdır.
- Mühendislik çözümleri: Eğer elle taşıma işlemi mutlaka yapılacaksa ve kaçınmak mümkün değilse taşıma ve elle kaldırmayı kolaylaştıracak vinç, el arabası ve vakumlu kaldırma araçları gibi destekleyici araçlarla mühendislik tasarımları kullanılmalıdır.
- Organizasyon ve yönetim planlamaları: Görev değişimi ve yeterli uzunluktaki dinlenmeler ile maruz kalınan bu durumun azaltılması sağlanmalıdır.
- Çalışanlara eğitim verilmesi: Elle taşıma işleminin riskleri ve sağlık üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili bilgi, ekipmanların kullanımı ve doğru taşıma teknikleri konusunda eğitim verilmesi gibi önleyici kontrol tedbirleri

DOĞRU TAŞIMA TEKNİKLERİ

Doğru taşıma tekniklerini uygulayabilmek için yükün kaldırılmasında uygulanacak bazı kurallar aşağıda verilmiştir.

- Yükü kaldırmadan önce yükün ağırlığı kontrol edilmeli.
- Hareket alanı engellerden arındırılmalı, temizlenmeli.
- Ayaklar ‘’ikiye on var’’ saat pozisyonu şekline getirilmeli.
- Dizler bükülmeli.
- Taşınacak yük sıkıca kavranmalı.
- Eller ve tutulacak nesnelerin kaygan olmamasına dikkat edilmeli. Gerekiyorsa eldiven kullanılmalı.

- Taşınacak yük yerden kaldırılırken nesneyi ayak ve vücuda mümkün olduğu kadar yaklaştırmalı.
- Kaldırılırken yükün bacak kaslarına bindiğine emin olunmalı.
- Eğik, açılı durmamalı, dik bir konumda olunmalı.
- Eğer ayaklar emniyette ve vücut uygun bir durumda değilse zorlanmamalı.
- Yük mümkün olduğunca vücuda temas ettirilmeli.
- Yükün kaldırılması ve taşınmasında kollar düz ve aşağı doğru dönmüş bir vaziyette tutulmalı.

Yükü itme ve çekme esnasında vücut ağırlığının kullanıldığı durumlarda, vücudu iterken öne, çekerken arkaya doğru eğimli tutmalı ve bunları yaparken şunlara dikkat edilmelidir:

- Eğilmelerde ayakların zemini sağlam bir şekilde kavradığından emin olunmalı.
- Sırt sürekli düz tutulmalı eğilip bükülmemeli.
- Tutulacak nesnelerin kavranması için tutulacak bir yeri veya sapı olmalı.
- Tutulacak yerlerin yükseklikleri omuz ile bel arasında olmalı.
- Taşınan nesnelerin kaydırıldığı zemin engelsiz olmalı.

- Ağır cisimler çekilirken veya itilirken altına çekilmelerini kolaylaştıracak araçlar yerleştirilmeli.
- Zemin düzgün, sert ve temiz olmalı.
- Çok ağır cisimlerin itilme ve çekilmesinde yardım istenmeli.
- Taşıma esnasında takoz, kaldıraç, halat ve ip gibi yardımcı araç ve gereçler kullanılmalı.
- Malzemelerin ayağa düşme ihtimaline karşı, çelik burunlu ayakkabı gibi kişisel koruyucu malzemeler kullanılmalı.

İSTİFLEME

İstifleme, malzemelerin düzenli bir şekilde yerleştirilmesine denir. Kademeli istiflemelerin olmadığı durumlarda istifleme yüksekliği genel olarak üç metreyi geçmemelidir. Devrilme ihtimali olmayan malzemelerde, makineyle istifleniyorsa azami yükseklik, makinenin maksimum kaldırma yüksekliği kadar olmalıdır. Tehlikeli malzemeleri barındıran yüklerin, düştüklerinde hasara uğramayacakları bir yükseklikte istiflenmesi gerekir. Kaldırma, indirme, yükleme, depolama işlerinde kazaların önlenmesi için, yerleştirme ve depo ihtiyacının baştan planlanması gerekir. Doğru istiflemede dikkat edilecek hususlar;

- İstifleme tabanının taşıma mukavemeti bilinmelidir.
- İstifleme yapılacak alanda zemin pürüzsüz ve sağlam olmalı, forklift ve transpalet gibi kaldırma araçlarının devrilmesine sebebiyet vermemelidir.
- İstiflenecek toplam malzemenin ağırlığı bilinmelidir.
- Rafların köşe başları güvenli hale getirilmeli, dışarıdan gelebilecek darbe ve kuvvetlere karşı güçlendirilmelidir.
- Keskin kenarlı, sivri uçlu depolama malzeme ve ekipmanları kullanılmamalıdır.
- Rafların taşıyabileceği maksimum yük miktarı, rafların üzerine açıkça görülebilecek şekilde yazılmalıdır.
- Malzemeler sınıflandırılmalı ve özelliklerine göre istiflenmelidir.
- Sık kullanılan malzemeler ve ağır malzemeler mümkün olduğunca zemine yakın bölmelere istiflenmelidir.
- Ambalajlar etiketlenmeli ve üzerindeki etiketlerin anlamları bilinmeli, güvenlik bilgi formlarının olmasına özen gösterilmelidir.
- İstiflenecek malzemelerin çevre şartlarından etkilenme durumları bilinmeli, ona göre korunma sağlanmalıdır.
- Gidiş geliş yolları yeterli genişlikte olmalı ve yaya yolları belirlenmeli, ikaz levhalarıyla donatılmalıdır.
- Forklift veya yaya yolları açıkça belirlenmelidir. Dar yolları olan ve içerisinde forkliftlerle istifleme yapılan depolara yaya girişi sınırlandırılmalıdır.

- Varil gibi büyük kaplar yuvarlanmayacak şekilde istif edilmelidir.
- Malzemeler boyutlarına, özelliklerine, ağırlıklarına göre düşmeyecek ve devrilmeyecek şekilde istiflenmelidir.
- Yığınların yüksekliği, eni ve boyu orantılı olmalıdır.
- Karışması veya bir araya gelmelerinde reaksiyona girip tehlike oluşturan malzemeler, yan yana depolanmamalıdır. Kimyasal malzemelerin depolanmasıyla ilgili yasal kurallara uyulmalıdır.
- Depolarda planlı ve özel havalandırma yapılmalıdır.
- Mümkün olduğunca gün ışığından yararlanılmalı, yapay aydınlatma kullanılıyorsa aydınlatma tesisatının bakım ve onarımı düzenli yapılmalıdır.
- Depolama alanları, ısı, ışın, nem, titreşim, yangın, kimyasal reaksiyon, elektrik akımı gibi çevresel şartlardan etkilenmeyecek şekilde yapılmalıdır.
- Yangın söndürme tesisatı ve acil çıkış yolları engellenmemelidir.
- Yığılan veya istif edilen malzemeler; yolları, basamakları, merdivenleri, çıkışları ve yangın teçhizatını, elektrik ve aydınlatma tesisatını engelleme-
- Malzemelerin düşme ihtimaline karşı, çelik burunlu ayakkabı, baret gibi kişisel koruyucu donanımlar kullanılmalıdır.
- Kaymaya meyilli düz ve parlak yüzeyli cisimleri kaldırırken zincir veya kablo yerine halat kullanılmalıdır.
- Malzemeyi kaldırırken ve indirirken o bölgedeki çalışanlara dikkat edilmelidir.
- Yükün altına konan tahta ve kereste gibi malzemelerin sağlam olmasına dikkat edilmelidir.
- Kenarları keskin cisimleri kaldırmadan önce teçhizata zarar vermemesi için keskin kenarlara karşı kesinlikle emniyet önlemleri alınmalıdır.
- Yüklerin elle, güvenli bir şekilde taşınmayacak kadar ağır ve zor olduğu durumlarda, kaldırma taşıma vasıtaları kullanılmalıdır.
- Forkliftler, transpaletler, vinçler, asansörler gibi taşıma, kaldırma ve istifleme araçlarının periyodik ve günlük bakımları mutlaka yaptırılmalıdır.
- Kaldırma ve taşıma araçları, kendilerine yetki verilmiş personel tarafından kullanılmalı, taşıma kapasitesine uyulmalı ve yapılış amacına uygun şekilde kullanılmalıdır.
- Taşıma araçları kullanılan işlerde, taşıma kapasitelerine ve sürat limitlerine uyulmalıdır.

EL ALETLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

El aletlerinin kullanımı, çalışanların işini daha kısa zamanda ve kolayca yapmasını sağlar. El aletlerinin yapılma amacının dışında farklı bir amaçla kullanılması veya iş sağlığı ve güvenliği kurallarına aykırı kullanılması, çalışanların ciddi olarak yaralanmasına veya meslek hastalığına tutulmasına sebep olur.

Ofisler dâhil hemen hemen tüm işyerlerinde yaygın bir şekilde kullanılan el aletleri, elle, mekanik olarak, basınçlı havayla veya elektrikle çalışmaktadır. El aletlerinin kendisinden kaynaklanabilecek tehlikelerle birlikte, onun enerji kaynağının yaratabileceği tehlikeler de göz önünde bulundurulmalıdır.

Elektrik işlerinde kullanılan penseler, tornavidalar ve benzeri el aletleri uygun şekilde yalıtılmış olmalı ve süpürgelerin, fırçaların ve diğer temizlik araçlarının sapları, akım geçirmeyen malzemeden yapılmalıdır.

Elektrikli el aletleri temiz bir şekilde muhafaza edilmeli ve her an işe hazır şekilde bakımlı olmalıdır. Elektrikli el aletleri, kendi gayeleri için ve kapasitelerini aşmadan, zorlamadan kullanılmalıdırlar.

Gürültü, sivri uçlar, elektrik, toz, keskin kenarlar, kesilmeler, sıyrılmalar el aletlerinden kaynaklı tehlikeler olarak özetlenebilir.

El Aletlerinden Kaynaklı Kazaların Nedenleri

- Aletlerin kurallarına uygun kullanılmaması,
- Eğitimsiz alet kullanımı,
- Yanlış alet seçimi veya yanlış yerlerde kullanılması (tornavida sapıyla çivi çakmak gibi),
- El aletini kullanırken gerekli kişisel koruyucu donanımın kullanılmaması,
- Arızalı ve bakımsız, kötü durumda olan aletlerin kullanılması,

• Aletlerin yetkilendirilmeden, izin verilmeden kullanılması,
• Aletlerin koruyucu içine alınmadan taşınması ve depolanması,
• Elektrik donanımlarının ve topraklamalarının uygun olmamasıdır.

El Aletlerinin Kullanımından Kaynaklı Meslek Hastalıklarının Nedenleri

• El aletlerinin ergonomik olmaması,
• El aletlerini kullanırken uygun olmayan zorlayıcı vücut hareketlerinin ve uzanmaların olması,
• Sürekli kullanma veya tekrarlayan hareketler yapılması,
• El-kol veya tüm vücudun titreşime maruz kalması,
• Gürültüye maruz kalınması,
• El aletinin kullanımı sırasında ortaya çıkan tozlar veya kimyasal maddeler meslek hastalığına sebep olabilir.

Elektrikli El Aletlerinin Kullanımında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

• El aletleri kullanırken varsa takılar çıkartılmalı,
• Dönen aksama takılabilecek uzun eldivenler, kolları veya kenarları sarkan iş elbiseleri giyilmemeli,
• Giysiler, saçlar hareketli parçalardan uzak tutulmalı,
• Merdiven gibi yerlerde çalışırken gerektiğinde iki elin de serbest olabilmesi için küçük el aletleri kemere takılmalı,
• Aletler kullanılmadığında kuru bir yerde depolanmalı ve bakımları yapılmalı,
• Küçük el aletleri önceden belirlenmiş uygun yerlere düzgün ve düzenli bir şekilde konulmalı,
• Elektrikli testere, spiral ve matkap gibi el aletleri kullanılırken göz koruyucu veya yüz koruyucu kullanılmalı,
• El aleti kullanılırken gürültü oluşuyorsa kulak koruyucu kullanılmalı,
• Ayakları korumak için iş güvenliği ayakkabısı giyilmeli,
• Çift yalıtımlı elektrikli el aletleri kullanılmalı,
• Elektrikli el aletleri kordonundan tutularak taşınmamalı,

- Kablo hasarlarına dikkat edilmeli, yalıtımı bozulmuş çatlak ya da kesik olan kablolar kullanılmamalı, yıpranmış elektrik kabloları değiştirilmeli,
- Taşınabilir elektrikli el aletleri topraklanmalı, fişleri topraklama hattı ve kaçak akım rölesi bulunan prizlere takılmalı,
- Prizden çıkarmak için fişinden tutularak çekilmeli, kordondan tutularak çekilmemeli,
- Elektrikli el aletinin fişini prize takmadan veya çekmeden önce aletin çalıştırma düğmesinin kapalı olduğu kontrol edilmeli,
- Arızalı el aletlerinin, başkasının kullanmasını engelleyebilmek için üzerine ‘’çalışamaz‘’ veya ‘’arızalı’’ etiketi konulmalı,
- Çalışması tamamen duruncaya kadar elektrikli el aletleri yere konulmamalı,
- Herhangi bir arıza durumunda çalıştırma düğmesi kapatılmalı ve fiş prizden çıkartılmalı,mümkün olduğunca düşük gerilimle çalışan bataryalı aletler kullanılmalıdır.
- El aletleri yapılacak işe uygun seçilmeli,
- Teknik ömrünü tamamlamış el aletleri kullanılmamalı,
- Körelmiş matkap ucu gibi ekipmanlar kullanılmamalı,
- Kesici aletlerin uçları keskin olmalı,
- Kesme işlemi vücuttan uzakta yapılmalı,
- Kullanılan el aletinin tehlikelerinden koruyacak tipte kişisel koruyucu donanım kullanılmalı (Eldiven, göz koruyucu, yüz koruyucu, maske, iş ayakkabısı, önlük vs.),
- El aletlerinin üzerindeki koruyucu ekipmanlar kesinlikle çıkartılmamalı,
- Penseler, tel makasları ve kıskaçlarıyla gergin tel, yay ve benzeri teller kesilirken telin kesilen uçlarından biri uygun şekilde sabitlenmeli,
- Somun sıkma veya gevşetme için, uygun anahtarlar, pense vb. aletler kullanılmalı, aşırı zorlamalardan kaçınılmalı,
- Normal kollu anahtarların ucuna boru geçirerek veya benzerleri takılarak uzatılmamalı ve anahtarlar, çekiç olarak kullanılmamalı,

- Normal kollu anahtarların ucuna boru geçirerek veya benzerleri takılarak uzatılmamalı ve anahtarlar, çekiç olarak kullanılmamalı,
- İşyerlerinde kullanılacak el aletleri, işe uygun malzemeden yapılmış olmalı ve yalnız yapımına özgü işlerde kullanılmalı. Ahşap sapları budaksız, iyi cins ve elyaflı ağaçtan, uygun biçim ve boyutta, kenarları yuvarlatılmış kıymıksız ve düzgün yapılmış olmalı,
- Kıvılcımın tehlikeli olacağı yerlerde kullanılacak el aletleri, pirinç, bakır gibi kıvılcım çıkartmayacak malzemeden yapılmalı ve bu nitelikte olmayan aletler, bu yerlerde kullanılmamalıdır.
- Havalı el aletlerinin kumanda tetikleri uygun şekilde konulmalı ve operatör elini çektiğinde, hava giriş supabı otomatik olarak kapanmalıdır. Basınçlı hava hortumları ve hortum bağlantıları, yapacakları işe uygun ve dayanıklı olmalı, bu cihazlarda onarım yapılırken hava hortumlarının ana valfleri kapatılmalıdır.

ELEKTRİKLE ÇALIŞMALARDA İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Elektrik, hayatın en önemli ve vazgeçilmez unsurlarından biridir. Çalışma hayatının ve üretimin her basamağında elektrik enerjisi kullanılır. Bütün hayat ve çalışma faaliyetleri elektrikle iç içedir. Bununla birlikte elektrik kaynaklı tehlikelerden dolayı meydana gelen kazalar çalışma hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle elektrikli işlerde yapılacak risk değerlendirmesi ve sonucunda alınacak kontrol tedbirleri, riskleri ortadan kaldıracak veya kabul edilebilir seviyeye indirecektir.

Elektrikli Çalışmalarda Kazalara Sebebiyet Verebilecek Etkenler

- Yüksek akım taşıyan iletkenlerde meydana gelen aşırı ısınma,
- Eğitimsiz ve yetkisiz kişilerce elektrik tesisatına yapılan müdahaleler,
- Elektrik ve topraklama tesisatının periyodik muayene ve bakımlarının yapılmaması,
- Elektrikli makine ve aletlerin çıplak metal kısımlarının topraklanmaması veya yalıtımın yapılmaması,
- Zorunlu olmadığı halde enerjiyi kesmeden ve gerekli tedbirleri almadan gerilim altında çalışılması,
- Topraklamanın hiç olmaması, yetersizliği, zaman içerisinde veya dış etkenler sonucu bozulması,

- Çalışanlara yeterli kişisel koruyucu donanım verilmemesi, çalışanların bunları kullanmaması,
- Çalışanlara temel iş sağlığı ve güvenliği ile elektrik enerjisiyle ilgili konularda yeterli eğitimin verilmemesi,
- Çalışanların kendilerine aşırı güven duymaları, "senelerdir bu işi yapıyorum, bana bir şey olmaz" şeklinde düşünüp gerekli özeni göstermemeleri,
- Çalışanların görevleri dışında arızaya izinsiz müdahale etmeleri,
- Dikkatsiz ve aceleci davranmak,
- Titreşim, nem, gürültü ve ışık yetersizliği sonucu yapılan hatalar,
- İşyerinde gereksiz şakalaşmalar.

Elektrik Kazalarında Hasarın Büyüklüğünü Belirleyen Unsurlar

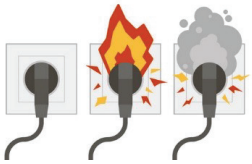

- Elektrik akımının cinsi (doğru akım, alternatif akım), büyüklüğü, insan vücudunda izlediği yol ve süre,
- Gerilimin büyüklüğü,
- Toprağın kuru veya ıslak olması,
- İnsan vücudunun direnci, ellerin kuru, yaş veya nasırlı olması,
- Çalışan ile akım kaynağı ve toprak arasında yalıtkan malzemelerin olup olmamasıdır.

Elektrik Çarpmasında Yapılması Gerekenler

Elektrikle çalışmalarda meydana gelebilecek çarpılmalarda telaşa kapılmadan yapılması gerekenler;

Öncelikle ve mümkünse derhal elektrik enerjisi kesilmelidir.

- Enerji kesilememişse kuru tahta veya plastik gibi yalıtkan bir cisim kullanarak çarpılan kişinin elektrikle teması kesilmelidir.
- Çarpılan kişi, elbisesinin kuru olan kısmından tutularak enerji altındaki bölgeden uzaklaştırılmalıdır.
- İlkyardım yapmaya yetkili bir kişi tarafından gerekli ilkyardım uygulanmalıdır.
- Sıhhi yardım istenmeli ve ambulans çağrılmalıdır.

Elektrikle Çalışılan Alanlarda Alınacak Güvenlik Önlemleri

Elektrikle çalışmalarda bazı önlemlerin alınması gerekir. Bunlar;

- Elektrikle çalışan makine ve diğer aletlerin elektriksel yalıtımları tam olmalı,
- Elektrik panolarının önüne yalıtkan paspas serilmeli, burada çalışırken elektrik akımına kapılabilecek kişilerin toprakla teması kesilmeli,
- Elektrik panolarının içerisinde elle kolaylıkla temas edilebilecek şekilde açık iletken olmamalı,
- Elektrik tesisatı uygun yöntemlerle topraklanmalı,
- Hat başlarında, kabloların akım taşıma kapasitesine uygun olacak büyüklükte sigortalar kullanılmalı,
- Hat başlarına, elektrikle temas edilmesi halinde çok kısa sürede devreyi kesen kaçak akım rölesi takılmalı,
- Bakım yapılacak makine veya ekipmanın enerjisi kesilmeli ve enerjinin başka biri tarafından hatayla açılmaması için kesici şalter kilitlenmeli ve etiketlenmeli,

- Uzatma kablosu kullanmaktan mümkün mertebe kaçınmalı, geçici olarak kullanılması gereken yerlerde ayak altında bırakılmamalıdır. İnşaat gibi olumsuz dış etkenlerin olduğu yerlerde uzatma kabloları ilaveten koruyucu kılıf içerisine alınmalı,
- Elektrik kablolarının, panolarının, prizlerin ve elektrikle çalışan ekipmanların su içerisinde kalmasına asla müsaade edilmemeli, bu cihazlarla çalışırken zeminin kuru olmasına dikkat edilmeli,
- Elektriksel arızalara, yetkili bakım personeli dışında kimse müdahale etmemeli,
- Arızalı ekipman veya el aleti derhal kullanımdan çekilmeli ve uygun bakımı yapılmadan tekrar kullanıma alınmamalı,
- Elektrik panolarındaki sigorta ve şalterler etiketlenmeli, hangi şalterin nereyi kumanda ettiği bilinmeli,
- Elektrik panolarının önüne, panoya ulaşımı engelleyecek şekilde malzeme istiflenmemeli,
- Elektrik panolarının yakınlarına kolay tutuşabilecek malzemeler veya çöpler bırakılmamalıdır.

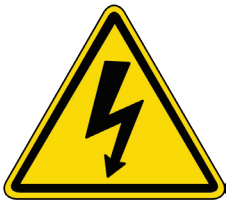

EKRANLI ARAÇLARDA İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ

Günümüzde ofis ve diğer birçok alanda kullanılan ekranlı araçlar çalışma hayatını kolaylaştıran önemli ekipmanlardan olmasına rağmen doğru ve İSG kurallarına uygun kullanılmadığından mesleki hastalıklara sebep olmaktadır.

Yüksek iş hızı, hedeflenen üretim, yüksek teknolojiye geçiş, hareketsizlik, ofis çalışmalarının artması, ekranlı araçlardan kaynaklı meslek hastalıklarının nedenlerindendir.

Kötü duruş, yetersiz ergonomik önlemler, yetersiz dinlenme süreleri, fazla yüklenme ve bilgisayarların sabit kullanımları ciddi bedensel ve ruhsal hastalıklara neden olmaktadır. Uzun süreli ekran karşısında çalışmak, gözlerde kuruluk, yanma, kızarıklık, ışık hassasiyeti, bulanık görme, göz ve baş ağrılarına yol açabilir.

EKRANLI ARAÇLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİ

Yapılacak risk değerlendirmesine göre ekranlı araçlarla çalışmaların tüm riskleri belirlemeli ve etkilerinin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi sağlanmalıdır. Bunun için öncelikli olarak;

- Göz muayeneleri yapılmalıdır.
- Ekipmanların ergonomik olmasına dikkat edilmelidir.
- Uygun çalışma planı yapılarak, çalışanların periyodik olarak işe ara vermeleri veya dönüşümlü olarak başka işlerde çalışmaları sağlanmalıdır.

! ÇALIŞANLARIN BİLGİLENDİRİLMESİ

Çalışanlara verilecek eğitim özellikle aşağıdaki konuları içermelidir:

- Ekranlı araçlarla çalışmalarda riskler ve korunma yolları,
- Doğru oturuş,
- Gözlerin korunması,
- Gözleri en az yoran yazı karakterleri ve renkler,
- Çalışma sırasında gözlerin, kas ve iskelet sisteminin dinlendirilmesi.

GÖZLERİN KORUNMASI

Ekranlı araçlarla çalışmalarda, çalışanların gözlerinin korunması için, ekranlı araçlarla çalışmaya başlamadan önce, yapılan risk değerlendirmesi sonuçlarına göre işyeri hekimince belirlenecek düzenli aralıklarla ve ekranlı araçlarla çalışmadan kaynaklanabilecek görme zorlukları yaşandığında göz muayenesi yapılmalıdır.

Ekrandaki yazı boyutu, ekranın göze uzaklığı, ortam aydınlatması ve ekran parlaklığı gibi parametreler göz sağlığını etkilemektedir. Göz sağlığını korumak için her yarım saatte bir 30 saniye gözleri dinlendirmeli, her 2 saatte bir daha uzun molalar verilmelidir.

Ekranlı araçlarla çalışmalarda, çalışanların gözlerinin korunması için, ekranlı araçlarla çalışmaya başlamadan önce, yapılan risk değerlendirmesi sonuçlarına göre işyeri hekimince belirlenecek düzenli aralıklarla ve ekranlı araçlarla çalışmadan kaynaklanabilecek görme zorlukları yaşandığında göz muayenesi yapılmalıdır.

EKRAN KONUMU

- Ekran, çalışanın çalışma pozisyonuna uygun mesafede ve göz hizasında olmalıdır.
- Ekranda görünen karakterler, kolayca seçilir şekil ve formda, uygun büyüklükte olmalı, satır ve karakterler arasında yeterli boşluk bulunmalıdır.
- Ekran görüntüsü stabil olmalı, görüntü titrememeli ve benzeri olumsuzluklar bulunmamalıdır.
- Parlaklık ve karakterler kolaylıkla ayarlanabilmelidir.
- Ekran, çalışanın ihtiyacına göre kolaylıkla her yöne döndürülerek ayarlanabilir olmalıdır.
- Ekranda, kullanıcıyı rahatsız edebilecek yansıma ve parlamalar olmamalıdır.
- Gözle ekran arası mesafe monitör boyutlarına göre ayarlanmalıdır.

KLAVYE KONUMU

- Klavye, çalışanın rahatça kullanabilmesi için ekrandan ayrı ve hareketli olmalıdır.
- Klavyenin ön tarafında, çalışanın bileklerini dayayabileceği özel destek bulunmalıdır.
- Çalışanın elleri ve kolları için klavyenin önünde yeterli boşluk olmalıdır.
- Klavye yüzeyi ışığı yansıtmayacak şekilde mat olmalıdır.
- Klavye tuşlarının özellikleri ve yerleri klavye kullanımını kolaylaştıracak şekilde olmalıdır.
- Klavye tuşları üzerindeki semboller, çalışma pozisyonuna göre kolaylıkla okunabilir ve seçilebilir nitelikte olmalıdır.

ÇALIŞMA MASASI DURUMU

- Çalışma masası veya çalışma yüzeyi; ekran, klavye, dokümanlar ve diğer ilgili malzemelerin düzenlenmesi için yeterli büyüklükte ve ışığı yansıtmayacak nitelikte olmalıdır.
- Çalışanın rahatsız edici göz ve baş hareketleri ihtiyacını en aza indirecek şekilde yerleştirilmiş ve ayarlanabilir özellikte doküman tutucu kullanılmalıdır.
- Çalışanın rahat bir pozisyonda olması için yeterli alan olmalıdır.
- Bilek ve kollar keskin yüzeylere dayanmamalıdır.

ÇALIŞMA SANDALYESİ DURUMU

- Sandalye dengeli ve çalışanın rahat bir pozisyonda oturabileceği ve kolaylıkla hareket edebileceği şekilde olmalıdır.
- Oturma yerinin yüksekliği ayarlanabilir olmalıdır.
- Sırt dayama yeri öne-arkaya ve yukarı-aşağı ayarlanabilir, sırt desteği bele uygun ve esnek olmalıdır.
- Gerektiğinde çalışana uygun bir ayak desteği sağlanmalıdır.

AYDINLATMA DURUMU

- Çalışanın gereksinimleri ve yapılan işin türü dikkate alınarak uygun aydınlatma şartları sağlanmalı, arka planla ekran arasında uygun kontrast bulunmalıdır.
- Yapay aydınlatma kaynaklarının yönü, parlaklığı ve rengi ekranda ve diğer ekipman üzerinde parlama ve yansımalara sebebiyet vermeyecek şekilde ayarlanmalıdır.

KULLANILACAK PROGRAMLARIN ÖZELLİKLERİ

- Programların işe uygun ve kullanıcı dostu olması sağlanmalıdır.
- Programların operatörün bilgi düzeyine ve deneyimine göre ayarlanabilir olması sağlanmalıdır. Operatörün bilgisi dışında programlara müdahale edilmemelidir.
- Sistemler, çalışanların verimini artıracak ve kolaylık sağlayacak şekilde geri beslemeli olmalıdır.

EGZERSİZLER

Uzun süre ekran karşısında çalışılıyorsa, her iki saatte bir aşağıdaki egzersizlerin yapılması, meslek hastalıklarından korunma anlamında faydalı olacaktır.

- Göz Egzersizleri

- Avuç içlerinizle gözlerinizi kapatarak 5-10 saniye bekleyin,
- Gözlerinizle 5 kere yukarı ve aşağı bakın,
- Ardından 5 kere sağa ve sola bakın,
- Gözlerinizle 5 kere sol üst köşeye ve sağ alt köşeye bakın,

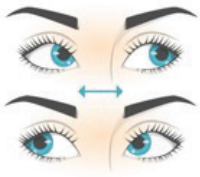

- Ardından bunu tersini yapın, yani 5 kere sağ üst köşeye ve sol alt köşeye bakın,
- Son olarak tekrar avuç içlerinizle gözlerinizi kapatarak 5-10 saniye bekleyin.

https://youtu.be/GLHMXqtEpH8

Baş ve Boyun Egzersizleri

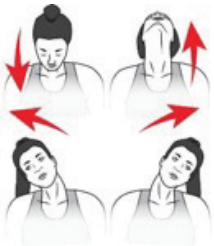

- Ellerinizi alnınıza yerleştirin. Başınızı öne doğru itmeye çalışırken ellerinizle buna engel olun. Bu hareketi 3 kez tekrar edin. Sonra birkaç saniyeliğine gevşeyin.
- Ardından ellerinizi başınızın arkasında birleştirin. Bu sefer başınızı arkaya doğru itmeye çalışırken, ellerinizle buna engel olun. Bu hareketi de 3 kez tekrar edin ve ardından birkaç saniyeliğine gevşeyin.
- Aynı hareketi sağa ve sola doğru tekrar edin.
- Kendinize sarılın ve 3 kez dirseklerinizi yukarı doğru kaldırın.
- Sonra üstte ve altta kalan kollarınızı yer değiştirerek sarılma hareketini tekrar yapın ve yine dirseklerinizi 3 kez yukarı doğru kaldırın.
- Son olarak başınızı bir tarafa düşürüp, önde yarım daire çizerek diğer tarafa doğru başınızı hareket ettirin. Bu hareketi de bir yandan diğer yana doğru birkaç kez tekrar edin.

https://youtu.be/MJiXQWPn6Zo

Kas-İskelet Egzersizleri

- Ellerinizi avuç içiniz aşağı bakacak şekilde ileri doğru uzatın ve esnetin. Esneme hareketini birkaç kez tekrar edin.
- Avuçlarınızı göğsünüzün önünde birleştirin, parmak uçlarınız yukarı doğru baksın. Ellerinizi aşağı ve yukarı doğru birlikte 5 kez hareket ettirin.
- Aynı hareketi bu sefer parmak uçları aşağı bakacak şekilde yapın.
- Sandalyenizde otururken bacak bacak üstüne atın. Sağ bacağınız üstte olsun. Sol elinizle sağ dizinizi tutun. Sağ elinizle ise sandalyenizin arkalığını tutun. Sonra üst gövdenizle hafifçe sağa dönerek esneyin. Bu hareketi 5 kez tekrar edin.

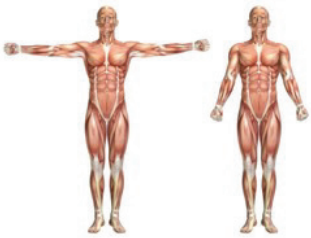

- Sonra bu hareketin tam tersini yine 5 kez uygulayın.
- Ayağa kalkın, kollarınızla uzanabildiğiniz kadar yukarı doğru uzanın. Bu hareketi 3 kez tekrar edin.
- Sonra bir kolunuz aşağıda diğeri yukarıda olacak şekilde kollarınızı arkaya doğru esnetin. Bu hareketi de 3 kez tekrar edin. Sonra kolların konumunu değiştirerek hareketi tekrar edin.
- Kollarınızı aşağı doğru sarkıtıp ellerinizi birkaç kez öne arkaya doğru çevirin.
- Omuzlarınızı 5 kez yukarı kaldırıp indirin.

- Kollarınızı başınızın arkasında birleştirin ve dirseklerinizi tutun. Altta kalan kolunuzun istikametine doğru vücudunuzu esnetin. Bunu üç kez tekrar edin. Ardından kollarınızı yer değiştirip aksi yöne esneyerek 3 tekrar daha yapın.
- Kollarınızı arkanızda belinizin üzerinde birleştirin. Vücudunuzu sağa sola doğru 5 kez esnetin.

https://youtu.be/wM3uS9Q5keo
https://youtu.be/WPvEpIyqtSo

TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

PETROL-İŞ 1950

ieef

İŞİTME ENGELLİLER EĞİTİM FAALİYETLERİ DERNEĞİ

İŞYERİ BİNA VE EKLENTİLERİNDE ALINACAK ÖNLEMLER

İŞYERİ BİNA ve EKLENTİLERİNDE ALINACAK ÖNLEMLER

Acil Çıkış Yolları ve Kapıları

İşyerlerindeki bütün acil çıkış yolları ve kapılarının doğrudan dışarıya veya güvenli bir alana açılması sağlanmalı ve önlerinde ya da arkalarında çıkışı önleyecek hiçbir engel bulundurulmamalıdır. Acil çıkış yolları ve kapılarının sayısı, nitelikleri, boyutları ve yerleri; yapılan işin niteliğine, işyerinin büyüklüğüne, kullanım şekline, işyerinde bulunan ekipmana ve bulunabilecek azami kişi sayısına göre belirlenmelidir. Acil çıkış kapılarının, acil durumlarda çalışanların hemen ve kolayca açabilecekleri şekilde, dışarıya doğru açılır ve panik anında kolaylıkla açılabilecek şekilde olması gerekir. Raylı veya döner kapılar acil çıkış kapısı olarak kullanılamaz. Acil çıkış kapıları kilitli veya bağlı olmaz.

Aydınlatılması gereken acil çıkış yolları ve kapılarında, elektrik kesilmesi halinde yeterli aydınlatmayı sağlayacak ayrı bir enerji kaynağına bağlı acil aydınlatma sistemi bulundurulmalıdır. Ayrıca, tüm çalışanların görebileceği bir yerde iş yerine ait tahliye planı da bulunması gerekir.

Yangınla Mücadele

İşyerinde yeterli ve etkili yangın söndürme ekipmanı ile gerektiğinde yangın dedektörleri ve alarm sistemlerinin, işyerinin büyüklüğüne, yapılan işin özelliğine, işyerinde bulunan ekipmanlara, kullanılan maddelerin fiziksel ve kimyasal özelliklerine ve işyerinde bulunabilecek azami kişi sayısına göre bulundurulması gerekmektedir. Yangın söndürme ekipmanları kolay kullanılabilir nitelikte olmalı, görünür, erişimi kolay yerlere konulmalı ve önlerinde engel bulundurulmamalıdır. Bulundukları yerler işaretlenmelidir.

Bulundukları yerler işaretlenmelidir. Bu işaretlerin uygun yerlere konularak kalıcı ve görünür olması sağlanmalıdır.

Yanma hadisesinin olabilmesi için yanıcı madde, yakıcı madde ve ısı bileşenlerinin bir araya gelmesi gerekir. Yangın söndürme teknikleri de bu bileşenlerden birinin ortadan kaldırılması mantığı üzerinden çalışmaktadır. Yangın söndürme yöntemleri birbirinden farklı olduğu için, farklı maddelerin yangınları, farklı sınıflarda incelenmiştir.

A Sınıfı Yangınlar: Ağaç, lastik, kumaş gibi katı madde yangınları bu sınıfta listelenmektedir. Katı madde yangınlarını söndürmek için ideal söndürme maddesi sudur. Ayrıca ABC tipi yangın söndürme cihazlarında bulunan kuru kimyevi toz veya köpük de A sınıfı yangınlarda son derece etkilidir.

B Sınıfı Yangınlar: Benzin, mazot, tiner gibi sıvı maddelerin yangınları B sınıfı yangınlardır. Bu maddeler genelde sudan hafif olduklarından, su ile söndürülmeleri çok zordur.

Ayrıca fazlaca su kullanımı, yanan sıvıyı başka yerlere de taşıyacağından, yangının yayılmasına sebebiyet verebilir. B sınıfı yangınları söndürmek için ideal söndürücü köpük ve ABC tipi kuru kimyevi tozdur.

C Sınıfı Yangınlar: Doğalgaz, LPG (tüp gaz), asetilen, hidrojen gibi gaz yangınları bu sınıftadır. Gaz yangınlarını söndürmenin öncelikli yolu gaz kaynağını kesmektir. Çünkü gaz kaynağından kesilmediği sürece, yangın geçici olarak söndürülse dahi en küçük bir kıvılcımda tekrar alev alacak hatta patlamalara sebebiyet verebilecektir. İdeal söndürücü olarak karbondioksit gibi boğucu gazlar ve ABC tipi kuru kimyevi toz kullanılır. Su ise soğutma, etrafa sirayeti engelleme ve yangına müdahale eden personeli koruma amaçlı kullanılır.

D Sınıfı Yangınlar: Lityum, alüminyum, magnezyum gibi yanıcı metallerin yangınları bu sınıftadır. Yanıcı metaller yanarken çok yüksek ısı açığa çıkardıklarından, suyla müdahale edildiğinde su moleküllerine ayrışmakta ve yangını söndürmek yerine büyütmektedir. Bu sebeple metal yangınlarında, yanan metallerin üzeri D tozu denilen söndürme maddesiyle veya kuru kumla kapatılır.

Elektrik Yangınları: Elektrik sebebiyle çıkan yangınlar, ülkemizde ayrı bir yangın sınıfı olarak değerlendirilmemektedir. Yangın elektrik sebebiyle çıksa dahi, ardından katı maddeleri tutuşturmuşsa, katı madde yangını olarak görülebilir. Ancak elektrik yangınlarına müdahale edilirken, özellikle elektrik akımının kesilmiş olmasına dikkat edilmelidir. Aksi halde yangına müdahale eden kişi elektik akımına kapılarak yaşamını yitirebilir. Yangın esnasında elektrik akımının kesilme imkânı bulunmuyorsa, elektrik kaynağına çok yaklaşmadan karbondioksit veya kuru kimyevi toz ile müdahalede edilebilir. Bu durumda yangını söndürmek için su veya köpük kesinlikle kullanılmamalıdır.

Mutfak Yağı Yangınları: Son yıllarda mutfak yağı yangınları da ayrı bir yangın sınıfı olarak görülmeye başlanmıştır. Yemek yaparken kullanılan kızartma yağları ocakta unutulduklarında çok fazla ısınıp alev alabilmektedirler. Bu durumda yağın üzerine su atmak, suyun aniden kaynaması sonucunda yanan yağı etrafa sıçratacak ve yangının hızlı bir şekilde büyümesine sebebiyet verecektir. Bu sebeple alev almış bir yağ tenceresinin üzeri, ıslak bir havluyla kapatılmalı ve alevin havayla teması kesilmelidir. Ayrıca mutfak yağ yangınları için özel olarak üretilmiş jel formda yangın söndürücüler de kullanılabilir. Kuru kimyevi toz ile de söndürülebilir ancak yangın söndürme cihazından çıkacak basınçlı tozun, yanan yağı etrafa sıçratarak yaralanmalara sebebiyet verebileceği hesaba katılmalıdır.

Kişisel Koruyucu Donanımlar

İşyerindeki tehlike ve risklerle mücadele ederken öncelik, tehlike kaynağının yok edilmesi, mühendislik ve idari önlemlerle çalışana olacak etkilerinin ortadan kaldırılmasıdır. Ayrıca toplu koruma önlemleri, kişisel koruma önlemlerine göre öncelikle tercih edilir. Tüm bu önlemlere rağmen yine de çalışanlar açısından bir risk mevcutsa, çalışanların kişisel koruyucu donanım kullanmaları gerekir. Kişisel koruyucu donanımlar, risk kontrol tedbirlerinde en son sırada olduğundan, doğru ürünlerin tercih edilmesi ve doğru biçimde kullanılması çok önemlidir. Çünkü bundan sonra çalışanı koruyacak başka bir önlem kalmamıştır.

Kişisel Koruyucu Donanımların Seçimi Ve Kullanımı

Kişisel koruyucu donanımların seçimi ve işyerinde kullanımı ile ilgili olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Kişisel koruyucu donanımlar, Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği'ne uygun olarak tasarlanmış ve üretilmiş olmalıdır.
- Tam koruma sağlamalıdır.
- Kendisi ek risk oluşturmamalıdır.
- Kullananın vücuduna ve yapılan işe tam uygunluk sağlamalıdır.
- İşyeri şartlarına uygun olmalıdır.

Kişisel koruyucu donanımlar şöyle sıralanabilir:

- Baş koruyucuları (baret, kep, bone, saç filesi vs.).
- Kulak koruyucuları (kulak tıkaçları, kulaklıklar ve benzeri cihazlar)
- Göz ve yüz koruyucuları (gözlükler, miğferli siperler, kaynak maskeleri vs.)
- Solunum sistemi koruyucuları (gaz ve toz maskeleri, dalgıç donanımı ve elbiseleri, hava beslemeli solunum cihazları vs.)

- El ve kol koruyucuları (eldivenler, kolluklar vb.)
- Ayak ve bacak koruyucuları (ayakkabı, bot, dizlik, tozluk vb.)
- Cilt koruyucuları (koruyucu krem, merhem vb.)
- Gövde ve karın bölgesi koruyucuları (delinmeye, kimyasallara, x ışınlarına karşı koruma sağlayan yelek ve önlükler, ısıtmalı yelekler, cankurtaran yelekleri).
- Vücut koruyucuları (düşmelere karşı kullanılan donanım, koruyucu iş elbiseleri, kesilme, kimyasal, ısı, radyasyon korumalı giysiler vb.).

Kişisel koruyucu donanımları kullanacak kişiler mutlaka bu donanımların kullanımı ile ilgili eğitim almalıdırlar.

Kapalı İşyerlerinin Havalandırılması

Kapalı işyerlerinde çalışanların ihtiyaç duyacakları yeterli oranda temiz havanın bulunması gerekmektedir. Yeterli hava hacminin tespitinde, çalışma yöntemi, çalışan sayısı ve çalışanların yaptıkları iş dikkate alınmalıdır. Çalışma ortamı havasını kirleterek çalışanların sağlığına zarar verebilecek zehirli veya tahriş edici gaz ile toz, buğu, duman ve kötü kokuları ortam havasına karışmadan emip dışarı atacak mekanik havalandırma tesisatı kurulmalıdır. Mekanik havalandırma sistemi kullanıldığında sistemin her zaman çalışır durumda

Mekanik ve genel havalandırma sistemlerinin bakım, onarımlar, filtre temizlik ve değişimleri gerekli periyotlarda yetkili kişilerce yapılmalıdır. Havalandırma sistemlerinde, hava akım hızının, çalışanları rahatsız etmeyecek, çalışanların fiziksel ve psikolojik durumlarını olumsuz etkilemeyecek, ani ve yüksek sıcaklık farkı oluşturmayacak şekilde olması sağlanmalıdır.

İşyeri Tabanı, Duvarları, Tavanı Ve Çatısı

Çalışanların fiziksel faaliyetleri, yapılan işlerin niteliği ve termal konfor şartları dikkate alınarak işyerinin uygun bölümlere ayrılması gerekmektedir. İşyerlerinde taban döşeme ve kaplamalarının sağlam, kuru ve mümkün olduğu kadar düz, kaymaz ve seviye farkı bulunmayacak bir şekilde olması sağlanmalı, buralarda tehlikeli eğimler, çukurlar ve engeller bulundurulmamalıdır. Taban ve asma kat döşemeleri; üzerine konulacak makine, araç-gereç ve benzeri malzeme ile buralarda bulunabilecek çalışanların ağırlığına dayanabilecek şekilde yapılmalıdır. Taban döşeme kaplamaları ile tavan ve duvarlar uygun hijyenik şartları sağlayacak şekilde temizlemeye elverişli sağlık ve güvenlik yönünden uygun malzemeler kullanılarak üretilmelidir. Tavan yeterli hava hacmini ve havalandırmayı sağlayacak ve sağlık yönünden sakınca meydana getirmeyecek yükseklikte olmalıdır. Çatıların ise mevsim şartları dikkate alınarak çalışanları dış etkilerden tamamen koruyacak, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk oluşturmayacak şekilde dayanıklı malzemeden yapılmaları sağlanmalıdır. Binaların çatı, duvar ve dış cephe kaplama malzemelerinin standartlara uygun ve yangın anında ilave risk oluşturmayacak malzemelerden seçilmesi önemlidir. Ayrıca güvenli çalışmayı temin edecek ekipman sağlanmadan yeterli sağlamlıkta olmayan çatılara çıkılmaması ve buralarda çalışılmaması gerekmektedir. Çatı kaplama malzemelerinin hava koşulları sebebiyle bir süre sonra dayanıklılıklarını kaybedebileceği her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

Pencereler

İşyerlerinde pencerelerin ve tavan pencerelerinin, güvenli bir şekilde açılır, kapanır ve ayarlanabilir olması sağlanmalıdır. Pencereler açık olduklarında çalışanlar için herhangi bir tehlike oluşturmayacak şekilde yerleştirilerek çalışanları, pencereden gelen güneş ışığı, ısı ve hava akımının olumsuz etkilerinden koruyacak gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Pencereler güvenli bir şekilde temizlenebilir özellikte olmalıdır. Ayrıca pencerelerin temizlik ekipmanlarının kullanımına uygun olması sağlanmalı veya temizliği yapanlar ile temizlik sırasında bina içinde ve dışında bulunanlar için tehlike oluşturmayacak araç-gereçler seçilmelidir.

Kapılar ve Girişler

Kapı ve girişlerin yerlerinin, sayılarının, boyutlarının ve yapıldıkları malzemelerin, bulundukları oda ve alanların yapısı ile kullanım amacına ve çalışanların rahatça girip çıkmalarına uygun olması gerekmektedir. Raylı kapılarda raydan çıkmayı ve devrilmeyi, yukarı doğru açılan kapılarda ise aşağı düşmeyi önleyici güvenlik sistemleri bulunmalıdır. Kaçış yollarında bulunan kapılar uygun şekilde işaretlenmeli ve yardım almaksızın her zaman ve her durumda içeriden açılabilir özellikte olmalıdır. Mekanik kapıların ise çalışanlar için kaza riski taşımayacak şekilde çalışması gerekmektedir.

Bu kapılarda kolay fark edilebilir ve ulaşılabilir acil durdurma cihazlarının bulunması, herhangi bir güç kesilmesinde otomatik olarak açılmıyorsa el ile de açılabilir olması sağlanmalıdır.

Ulaşım Yolları-Tehlikeli Alanlar

İşyerlerinde merdiven, koridor, geçiş yolu, yükleme alanı ve rampa dâhil bütün yollar, yaya ve araçların güvenli hareketlerini sağlayacak ve yakınlarında çalışanlara tehlike oluşturmayacak şekilde ve boyutlarda olmalıdır. Erişim yollarının engebeli, çukur, kaygan olmaması sağlanmalı ve bakımlarının yapılması gerekmektedir. Yayalar tarafından veya malzeme taşımada kullanılan yolların, kullanıcı sayısına ve yapılan işin niteliğine uygun boyutlarda olması sağlanmalı ve açıkça işaretlenmelidir.

Malzeme taşınan yollarda yayalar için yeterli güvenlik mesafesi bırakılmalıdır. Araç geçiş yolları ile kapılar, yaya geçiş yolları, koridorlar ve merdivenler arasında da yeterli mesafe olmalıdır.

Malzeme veya çalışanların düşme riski bulunan tehlikeli alanlara, görevli olmayan kişilerin girmesi engellenmelidir. Tehlikeli alanlara girme yetkisi olan kişilerin korunması için uygun tedbirler alınmalı, bu alanlar da açıkça işaretlenmelidir. Ayrıca çalışanların yüksekten düşme riskinin bulunduğu yerlere uygun korkuluklar yapılmalıdır. Bu korkuluklar standartlara uygun malzemelerden yapılmalı ve yine standartlara uygun şekilde yerleştirilip sabitlenmelidir.

Merdivenler

Merdivenler, işyerinin büyüklüğüne, yapılan işin özelliğine, işyerinde bulunabilecek azami kişi sayısına göre yapılmalı ve ateşe dayanıklı yanmaz malzemeden, sağlam, yeterli genişlik ve eğimde, etrafı düşmelere karşı uygun korkuluklarla çevrili olması gerekmektedir. Korkuluksuz merdivenler çalışanlar açısından düşme riski taşımaktadır. Merdivenlerin basamak genişlik ve yükseklikleri standartlara uygun ve birbiriyle uyumlu olmalıdır.

Yükleme Yerleri ve Rampalar

Yükleme yerleri ve rampalarının; taşınacak yükün boyutlarına uygun olması, çalışanların düşmesini önleyecek şekilde güvenli olması, bu yerlerde en az bir çıkış yeri bulunması, belirli bir genişliğin üzerinde olan yükleme yerlerinde teknik olarak mümkünse her iki uçta da çıkış yeri bulunması sağlanmalıdır. Yükleme yerlerinde, araçların yanaşması için kılavuz çizgileri de olmalıdır.

Çalışma Yeri Boyutları- Hava Hacmi Ve Çalışma Yerinde Hareket Serbestliği

Çalışma yerinin rahat çalışılması açısından taban alanının, yüksekliğinin ve hava hacminin çalışanların sağlık ve güvenliklerini riske atmadan işlerini yürütebilmelerini sağlayacak şekilde yeterli olması gerekmektedir. İşyerlerinin hava hacminin hesabı, makine malzeme ve benzeri tesislerin kapladığı hacimler de dâhil edilerek yapılmalıdır.

Çalışanın işini yaptığı yerde ise rahat hareket edebilmesi için yeterli serbest alan bulunmalıdır. Eğer işin özelliği nedeniyle bu mümkün değilse çalışma yerinin yanında serbest hareket edeceği alan olmalıdır. İşyeri ne kadar büyük olursa olsun, yetersiz iş alanına ve hava hacmine sahip olan çalışanlar fiziksel ve ruhsal açıdan etkilenirler.

Yemek Yeme Yeri

Yemeklerini işyerinde yemek durumunda olan çalışanlar için, rahat yemek yenebilecek nitelikte ve genişlikte, uygun termal konfor ve hijyen şartlarını sağlayan ekipman ve araç-gereç ile donatılmış yemek yeme yeri bulunmalıdır. Eğer daha uygun bir yer yoksa gerekli koşulların sağlanması şartıyla, dinlenme yerleri yemek yeme yeri olarak kullanılabilir. İşveren, çalışanlarına belirtilen şartları taşımak kaydı ile işyeri dışında da yemek imkânı sağlayabilir.

Dinlenme Yeri

Yapılan işin özelliği nedeniyle çalışanların sağlığı ve güvenliği açısından gerekli hallerde veya 10 ve daha fazla çalışanın bulunduğu işyerlerinde uygun bir dinlenme yerinin olması sağlanır. İşyerlerinde daha uygun bir yer yoksa gerekli koşulların sağlanması şartıyla yemek yeme yerleri, dinlenme yeri olarak kullanılabilir. Çalışma süresi, işin gereği olarak sık ve düzenli aralıklarla kesiliyorsa ve ayrı bir dinlenme yeri yoksa çalışanların dinlenebileceği uygun yerler oluşturulmalıdır. Gebe ve emziren kadınların uzanarak dinlenebileceği uygun şartlar sağlanmalıdır.

Soyunma Yeri ve Elbise Dolabı

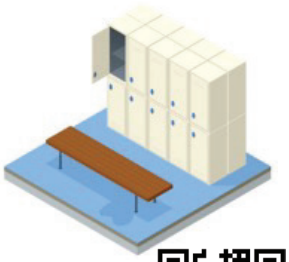

İş elbisesi giyme zorunluluğu olan çalışanlar için, yeterli büyüklükte, uygun aydınlatma, havalandırma, termal konfor ve hijyen şartlarına sahip, kadın ve erkek çalışanlar için ayrı ayrı yeterli kapasitede soyunma yerleri sağlanmalıdır. Ayrıca soyunma yerlerinin kolayca ulaşılabilir olması ve içerisinde yeterli sayıda oturma yerinin bulunması gerekmektedir. Çalışanların soyunma yerleri dışındaki yerlerde giysilerini değiştirmelerine izin verilmemelidir. Soyunma odalarında her çalışan için çalışma saatleri içinde giysilerini koyabilecekleri yeterli büyüklükte kilitli dolaplar bulundurulmalıdır.

Nemli, tozlu, kirli, tehlikeli maddeler ile çalışılan yerlerde ve benzeri işlerde iş elbiseleri ile harici elbiselerin ayrı yerlerde saklanabilmesi için yan yana iki bölmeli veya iki ayrı elbise dolabı sağlanır.

Tuvalet, Lavabo ve Duşlar

Çalışma yerlerine, dinlenme odalarına, soyunma yerlerine, duş ve yıkanma yerlerine yakın yerlerde kadın ve erkek çalışanlar için ayrı ayrı olmak üzere, uygun havalandırma, aydınlatma, termal konfor ve hijyen şartlarına sahip yeterli sayıda tuvalet ve lavabo gerekli temizlik malzemesiyle birlikte bulundurulmalıdır.

Yapılan işin ve sağlıkla ilgili nedenlerin gerektirmesi halinde veya çalışanların yıkanmalarının ve temizlenmelerinin gerektiği her durumda, kadın ve erkek çalışanlar için ayrı ayrı sıcak ve soğuk suyu bulunan uygun yıkanma yerleri ve duşların oluşturulması gerekmektedir.

Atık Sular ve Drenaj Kanalı

İşyerlerinde atık ve birikinti suların aktığı ve toplandığı yerler, kanalizasyona veya fosseptiğe bağlanır ve uygun bir kapak ile üzeri örtülür. Bu yerlerin çalışılan mahalden yeteri kadar uzakta olması sağlanır.

İlk Yardım Odaları

İşyerlerinin büyüklüğü, yapılan işin niteliği ve kaza riskine göre, işyerinde bir ya da daha fazla ilk yardım ve acil müdahale odasının bulunması gerekmektedir. İlkyardım odalarında yeterli ilkyardım malzemesi ve sedye bulundurulur. Çalışma şartlarının gerektirdiği her yerde ilk yardım ekipmanları kolay erişilebilir yerlerde bulundurulmalıdır. Acil servis adresleri ve telefon numaraları görünür yerlerde olmalıdır. Ayrıca Çok tehlikeli sınıftaki işyerlerinde her 20 kişiye en az bir kişi, Tehlikeli sınıftaki işyerlerinde her 15 kişiye en az bir kişi ve Az tehlikeli sınıftaki işyerlerinde ise her 10 kişiye en az bir kişi olacak şekilde, ilk yardım eğitimi almış destek elemanı bulundurulur.

Engelli Çalışanlar

Engelli çalışanların bulunduğu işyerlerinde bu çalışanların durumları dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenleme, özellikle engelli çalışanların doğrudan çalıştığı yerlerde ve kullandıkları kapı, geçiş yeri, merdiven, servis araçları, duş, lavabo ve tuvaletlerde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca işyerinde oluşabilecek bir acil durumda, işyerini tahliye edebilmesi için her engelliye refakat edecek başka bir kişi önceden planlanır ve acil durum planında belirtilir.

Açık Alanlarda Çalışmalarda Özel Önlemler

İşyerlerindeki açık çalışma yerlerinde yaya ve araç güvenliği sağlanır. Geceleri yeterli aydınlatma sağlanır. Açık alanda çalışanlar olumsuz hava koşullarından, malzeme düşmelerinden, gürültü, gaz ve toz gibi zararlı etkenlerden korunur. Takılma, kayma ve düşmelere karşı gerekli tedbirler alınır.

TEMİZLİK VE DÜZEN

Kişisel temizlik bir kimsenin kendi sağlığını korumak amacıyla kendisi için yapacağı temiz içme suyu kullanma, el vücut temizliği, diş sağlığına dikkat etme gibi bireysel uygulamalardır. Bu özel hayatımızda dikkat etmemiz gereken bir husus olmakla birlikte çalışma hayatına da çift yönlü olarak etki etmektedir. Örneğin, bir işyerinin mutfağındaki çalışanın kişisel temizliğine dikkat etmemesi, o mutfaktan yemek yiyen herkesi olumsuz şekilde etkileyecektir.

Kurşun madeniyle çalışılan işyerlerinde ise el ve ağız temizliğine dikkat etmeyen çalışanların kanlarındaki kurşun değeri, temizliğe dikkat eden çalışanlara göre yüksek çıkmaktadır.

İşyeri ortamının temizlik ve düzeni ise iş kazalarını azaltacağı gibi iş verimini de artıracaktır. İşyerinde temizlik ve düzen denildiğinde günümüzde uygulanılan en etkili yöntem 5S kuralıdır. Japonca beş kelimenin baş harflerinden esinlenerek kısaca 5S denilen kavramlar;

- Sınıfla: Gerekli, gereksiz malzemeleri ayıklayarak tasnif et, gerekli olmayanı kaldır, gerekli olanı sakla.
- Düzenle: Her şeye bir yer tahsis et ve her şeyi belirlediğin yerine koy.
- Temizle: Çalışma ortamını ve tüm malzeme ekipmanı temizle ve sürekli temiz tut.
- Standartlaştır: Tüm çalışma alanının, malzeme ve ekipmanın sürekli ve güvenli bir biçimde tertipli, düzenli ve temiz tutulmasını sağla.
- Disiplin: Kurallara uy ve uygun biçimde sürdürerek takip et.

İşyerinde temizlik ve düzene dikkat edildiğinde kaza ve yaralanmalar ortadan kalkar, temiz ve düzenli bir işyerinde daha keyifli çalışılır, zaman kayıpları ortadan kalkar, sorunlar daha erken teşhis edilir, hata oranı azalır, makine arızaları azalır ve performansları artar, bütün alanların verimli kullanımı sağlanır, olağan dışı durumlar bir bakışla fark edilir, çalışan için işyerini benimseme ve iftihar etme nedeni olur, beraber çalışanlar arasında birlik duygusu gelişir, herkesin birlikte uygulayabileceği bir sistem oluşur, toplam üretkenlik artar, iş güvenliği sağlanır ve verimlilikle birlikte kalite de artar.

SAĞLIK ve GÜVENLİK İŞARETLERİ

İşyerlerinde ortaya çıkabilecek risklerden çalışanları korumak maksadıyla emredici, yol gösterici veya yasaklayıcı işaretler kullanılır. Bu işaretlerin şekilleri, kullanım biçimleri gibi detaylar Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği'nde belirtilmiştir.

İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

İşveren, işyerinde gerçekleştirilen risk değerlendirmesi sonuçlarına göre, işyerindeki risklerin ortadan kaldırılmadığı veya toplu korumaya yönelik teknikler veya işin organizasyonunda kullanılan önlem, yöntem veya süreçlerle yeterince azaltılamadığı durumlarda, sağlık ve güvenlik işaretlerini bulundurmak ve uygun yerlerde kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür.

Ayrıca işyerinde kullanılan sağlık ve güvenlik işaretleri hakkında çalışanları ve çalışan temsilcilerini bilgilendirmeli, işaretlerin anlamları ve bu işaretlerin gerektirdiği davranış biçimleri hakkında çalışanların eğitim almasını sağlamalıdır.

Genel yükümlülüğe göre, işyerinde bulunması gereken sağlık ve güvenlik işaretleri, yönetmelikte belirtilen özel koşullara uygun olmalı ve belirlenen mesaj veya bilgiyi iletmek üzere kullanılmalıdır. İşaret çeşitleri ise yasaklamalar, uyarılar ve yapılması zorunlu işler ile acil kaçış yollarının ve ilk yardım bölümlerinin yerlerinin belirtilmesi ve tanımlanması amacıyla kullanılacak sabit ve kalıcı işaretler ile tehlike sinyali vermek, gerekli önlemlerin alınması için ilgili kişinin çağrılması ve çalışanların acil tahliyesi için ışıklı işaretler, sesli sinyaller ve sözlü iletişim kullanılacak geçici işaretler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İşaretlerin veya sinyal aygıtlarının; uygun tasarımı, yeterli sayıda olması, uygun bir şekilde yerleştirilmesi, bakım ve onarımının iyi yapılması ve doğru çalışması sağlanmaldır.

İŞARET LEVHALARINDA KULLANILACAK RENKLER VE ANLAMLARI

Renk	Anlamı ve Amacı	Talimat ve Bilgi
Kırmızı	Yasak İşareti	Yasak İşareti
	Tehlike Alarmı	Dur,kapat.düzeneği acil durdur,tahliye et
	Yangınla mücadele ekipmanı	Ekipmanların yerinin gösterilmesi ve tanımlanması
Sarı	Uyarı işareti	Dikkatli ol, önlem al, kontrol et
Mavi	Zorunluluk işareti	Özel bir davranış ya da eylem Kişisel koruyucu donanım kullan
Yeşil	Acil çıkış,ilk yardım işareti	Kapılar,çıkış yerleri ve yolları,ekipman tesisler
	Tehlike yok	Normale dön
Mavi	Sadece dairevi bir şekil için kullanıldığında emniyet rengi olarak kabul edilir.	
Parlak turuncu	Emniyet işaretleri dışında sarı yerine kullanılabilir. Özellikle zayıf doğal görüş şartlarında floresan özellikle bu renk çok dikkat çekicidir	

KULLANILACAK İŞARET LEVHALARI

İşaret levhaları özel bir tehlike olan yerlerin ve tehlikeli cisimlerin hemen yakınına, genel tehlike olan yerlerin girişine engeller dikkate alınarak görüş seviyesine uygun yükseklik ve konumda, iyi aydınlatılmış, erişimi kolay ve görünür bir şekilde yerleştirilmelidir. Doğal ışığın zayıf olduğu yerlerde parlak renkler, yansıtıcı malzemeler veya yapay aydınlatma kullanılmalıdır. Kullanılacak işaretler ilgili Yönetmelikte yasaklayıcı, uyarıcı, emredici, acil çıkış ve ilkyardım ile yangınla mücadele işaretleri olmak üzere 5 gruba ayrılmaktadır.

Yasaklayıcı İşaretler

Daire biçiminde beyaz zemin üzerine saiyah piktogram, kırmızı çerçeve ve diyagonal çizgiden oluşan işaretlerdir.

Uyarıcı İşaretleri

Üçgen şeklinde, sarı zemin üzerine siyah piktogram siyah çerçeveden oluşan işaretlerdir.

Emredici İşaretler

Daire biçiminde, mavi zemin üzerine beyaz piktogramdan oluşan işaretlerdir.

Acil Çıkış ve İlk Yardım İşaretleri

Dikdörtgen veya kare biçiminde, yeşil zemin üzerine beyaz piktogramdan oluşan işaretlerdir.

Yangınla Mücadele İşaretleri

Dikdörtgen veya kare biçiminde, kırmızı zemin üzerine beyaz piktogramdan oluşan işaretlerdir.

Yönetmelik ayrıca aşağıda verilen işaretler için de asgari gereklilikleri belirlemiştir:

- Boru ve kaplar üzerindeki işaretler
- Sesli sinyaller
- Sözlü iletişim
- Kaldırma araçlarıyla yapılan işlemlerde sağlık ve güvenlik işaretleri
- Engeller, tehlikeli yerler ve trafik yollarını belirlemek için kullanılan işaretler

Engeller çarpma, düşme ya da nesnelerin düşme tehlikesinin bulunduğu yerler ile işletme tesisleri içinde çalışanların çalışmaları esnasında dolaştıkları bölgeler, sarı-siyah veya kırmızı-beyaz şeritlerle işaretlenmelidir.

İLK YARDIM

İLK YARDIM

Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren durumda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önlemek için olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın, mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamalara ilk yardım denir. İlk yardımı uygulayacak ilk yardımcının öncelikle sakin, kendine güvenli ve pratik olması gerekmektedir. Olay yeri genellikle telaşlı ve heyecanlı insanlarla doludur. Bu nedenle ilk yardımcının kararlı bir şekilde olayın sorumluluğunu alması ve organizasyonu sağlaması önemlidir. Öncelikle kendi can güvenliğini ve çevre güvenliğini sağladıktan sonra kazazedeye yardım etmelidir.

İlkyardım, gerekli eğitimi almış ve geçerli ilkyardımcı belgesine sahip kişiler tarafından yapılmalıdır.

İLK YARDIMDA TEMEL UYGULAMALAR

İlk yardımdaki temel uygulamaları koruma, bildirme ve kurtarma (KBK Kuralı) başlıkları altında anlatabiliriz.

Koruma

İlk yardımcı öncelikle kendisinin ve çevresinin can güvenliğini sağladıktan sonra kazazedeye yardım etmelidir. Oluşan iş kazası sonuçlarının ve tehlikenin daha fazla kişiyi etkilemesini önlemek için olay yerinin değerlendirilmesi ve güvenli bir çevre oluşturulması temel amaç olmalıdır. Bu amaçla;

- Kazaya uğrayan çalışan mümkünse güvenli bir alana alınmalıdır. Ancak ortam güvenliyse kazazede kesinlikle yerinden oynatılmamalıdır.
- Meraklı kişiler olay yerinden uzaklaştırılmalıdır.
- Olay yerinde tekrar kaza olma riskini ortadan kaldırmak için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Kazanın sebebi gaz kaçağı ise vanalar kapatılmalı ve ortam havalandırılmalıdır. Elektrik çarpması ise elektrik kaynağı kapatılmalıdır
- Sigara içilmesine izin verilmemelidir.
- Kıvılcım oluşturacak yangın ya da patlamaya neden olabilecek ışıklandırma veya çağrı araçlarının kullanımına izin verilmemelidir.
- Kanamalı durumlarda mutlaka Hepatit, HIV/AIDS gibi kanla bulaşan hastalıklardan korunmak için eldiven giyilmelidir.

Bildirme

Kaza, mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde yardım kuruluşlarına bildirilmelidir. Türkiye'de ilk yardım gerektiren her durumda bildirim 112 acil telefon numarası üzerinden gerçekleştirilebilir. Bu aşamada da sakin olunmalı ya da sakin olan bir kişinin araması sağlanmalıdır. 112'yi arayan kişi sorulan sorulara net bir şekilde cevap vermelidir. 112 servisinin işitme engelliler için görüntülü işaret dili ile iletişim hizmeti bulunmaktadır.

- Arayan kişi öncelikle kendini tanıtmalı ve aradığı numarayı bildirmeli,
- Kesin yer ve adresi bildirmeli,
- Olay yerindeki yaralı veya yaralıların sayısını ve biliyorsa adlarını ve durumunu bildirmeli,
- Olayın veya kazanın nasıl olduğunu tarif etmeli,
- Herhangi bir ilk yardım uygulaması yapıldıysa nasıl bir yardım edildiğini belirtmeli,
- 112 hattında bilgi alan kişi, gerekli olan tüm bilgileri aldığını söyleyinceye kadar telefonu kapatmamalıdır.

Kurtarma

Olay yerinde yaralıya müdahale, hızlı ancak sakin ve bilinçli bir şekilde yapılmalıdır. Yaralının durumu değerlendirildikten sonra ilk yardım yapılmalıdır. Eğer ilk yardım bilinmiyorsa asla yaralıya dokunulmamalı ve yaralı kımıldatılmamalıdır.

İLK YARDIMDA İLK DEĞERLENDİRME

Birden fazla yaralı varsa yaralıların durumu değerlendirilmeli ve öncelikle müdahale edilecekler belirlenmelidir.

- Yaralının yarasını görmesine izin vermeden korku ve endişeleri giderilmelidir.
- Yaşam bulguları ABC yönünde değerlendirilmelidir.
- Yaralıda herhangi bir kırık veya kanama olup olmadığı değerlendirilmelidir.
- Bilinci kapalı ise ağızdan hiçbir şey verilmemelidir.
- Yardım ekibi gelene kadar olay yerinde beklenmelidir.
- Yaralıya müdahaleye, bilinç kontrolü yapılarak başlanır. Bilinç durumunu değerlendirmek için yaralıya seslenilir ya da hafifçe omzuna dokunularak ‘’iyi misiniz?’’ diye sorulur. Eğer yaralı cevap vermiyorsa bilinç kapalı demektir. Bilincin kapalı olduğu saptandığında hızlıca şu değerlendirme yapılmalıdır.

İLK YARDIMDA ABC KURALI

A. Hava yolu açıklığının kontrolü: Bilinci kapalı olan yaralılarda dil geri kaçarak kusmakla, kanla veya yabancı maddelerle solunum yolu tıkanabilir. Öncelikle ağız içinde yabancı cisim varsa bir bez aracılığıyla çıkarılmalıdır. Daha sonra bir el yaralının alnına konularak diğer elin 2-3 parmağı ile çene tutularak baş geriye doğru itilip çene kaldırılarak baş-çene pozisyonu verilir. Böylece dil yerinden oynatılarak hava yolu açıklığı sağlanmış olur.

B. Solunum kontrolü: İlk yardımcı başını yaralının göğsüne bakacak şekilde yan çevirerek yüzünü yaralının ağzına yaklaştırıp ‘’Bak-Dinle-Hisset’’ yöntemi ile solunum yapıp yapmadığını 10 saniye süre ile kontrol eder, bu arada bakarak solunum hareketini yani göğsün inip kalkmasını gözler, kulağı ile solunum sesini dinler. Yanağında yaralının nefesini hissetmeye çalışır. Bu yöntem ile solunum olmadığına karar verildiğinde derhal yapay solunuma başlanır.

C. Dolaşımın kontrolü: Bilinci kapalı kişide büyük atardamarlardan nabız alınamıyorsa bu, kalbin durduğunu gösterir. Yaralının kalbi durmuşsa kan dolaşımı sağlanamaz ve 5-6 dakika içinde oksijen eksikliğinden dolayı beyin hasarı oluşur.

Nabız kontrolü yapılabilecek yerler:
Şah damarı: Âdem elmasının her iki yanındadır.
Kol damarı: Kolun iç yüzü, dirseğin üstündedir.
Ön-kol damarı: Bileğin iç yüzü, başparmağın üst hizasındadır.
Solunum ve dolaşım yok ise bu durumda yapay solunum ve kalp masajına aynı anda hemen başlanmalıdır. Ancak bu uygulama sadece ilk yardım eğitimi almış ve geçerli ilkyardımcı belgesi olan kişilerce yapılabilir.

BİLİNÇ BOZUKLUKLARINDA İLK YARDIM

Yaralıda uyku halinden başlayarak hiçbir uyarıya cevap verememe haline kadar giden bilincin kısmen ya da tamamen kaybedilmesi haline bilinç bozukluğu denir. Bilinç bozuklukları bayılma, şok, koma şeklinde olabilir.

Bayılma

Beyne giden kan akışının azalması sonucu oluşan kısa süreli, yüzeysel ve geçici bilinç kaybıdır. Kişide baş dönmesi, baygınlık, yere düşme, bilinç bulanıklığı, yüzde solgunluk, üşüme ve terleme görülür. Nabız hızlanır ama zayıf hissedilir. Bayılmanın nedenleri korku, aşırı heyecan, sıcak, yorgunluk, kapalı ortam, kirli hava, aniden ayağa kalkma ve kan şekerinin düşmesi olabilir.
Bu durumda;

- Etraftaki meraklılar uzaklaştırılır.
- Hasta sırt üstü yatırılır, ayakları 30 cm. yukarı kaldırılır. Buna şok pozisyonu denir.
- Sıkan giysiler gevşetilir.
- Kusma varsa baş yan pozisyonda tutulur.
- Yaralı sıcak tutulur.
- Kendini iyi hissedinceye kadar dinlenmesi sağlanır.

Şok

Dolaşım sisteminin yaşamsal organlara yeterince kan gönderememesi nedeniyle ortaya çıkan ve tansiyon düşüklüğü ile seyreden bir akut kan dolaşımı yetmezliği durumudur. Şok, kalp hastalıklarında, vücutta sıvı kaybı ya da kan kaybı olduğunda, zehirlenmede ve alerjilerde gelişebilir. Şok belirtileri de bayılma belirtile-

Tansiyon düşüklüğü, hızlı fakat zayıf nabız, ciltte solukluk, nemlilik ve soğukluk vardır. Susuzluk hissi ve bilinçte azalma olur. Bu durumda;

- Yaralının endişe ve korkuları giderilir. Şok pozisyonu verilir. Gereksiz yere yaralı hareket ettirilmez.
- Hava yolunun açıklığı sağlanır. Mümkün olduğunca temiz hava soluması sağlanır.
- Kanama varsa hemen durdurulur.
- Yaralı sıcak tutulur.

Koma

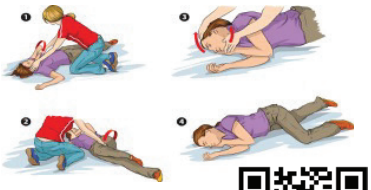

Yutkunma, öksürük gibi reflekslerin ve dıştan gelen uyarılara karşı tepkinin azalması ya da yok olması ile ortaya çıkan uzun süreli bilinç kaybıdır. Yaralıya seslenildiğinde veya ağrılı uyaran uygulandığında cevap veremez, idrar ve dışkı kontrolü yoktur. Bu belirtiler yaralının komada olduğunu gösterir.

Düşme ya da şiddetli darbelerde, kafa travmalarında, zehirlenmelerde, şeker hastalığında, havale vb. ateşli hastalıklarda, karaciğer hastalıklarında, aşırı alkol ve uyuşturucu kullanımında koma gelişebilir. Bu durumda;

- Yaralının yaşam fonksiyonlarına (ABC) bakılır.
- Solunum yoksa soluk yolu açılır. Dolaşım kontrol edilir.
- Solunum ve dolaşım varsa yaralıya koma pozisyonu verilir. Tıbbi yardım gelinceye kadar bu pozisyonda tutulur.

DIŞ KANAMALARDA İLK YARDIM

- Kan kaybını azaltmak için doğrudan kanayan yer üzerine temiz bir bezle bastırılır.
- Kanama durmaz ise diğer bez kaldırılmadan ikinci bir bez konur.
- Gerekirse bandaj ile sarılarak basınç uygulanır.
- Kanayan bölge kol bacak ise ve kırık şüphesi yoksa kalp seviyesinden yukarı kaldırılır ve kanayan yere en yakın bası noktasına basınç uygulanır.
- Gerekirse turnike uygulanır (Turnike uygulaması, yaralanmalarda son çaredir. Ancak derin ve geniş kanama varsa, bası uygulaması ile kanama durmuyorsa, yaralıda şok belirtileri gelişirse uygulanmalıdır. Turnike uygulamasında amaç kanamanın olduğu bölgeye giden kan akımını azaltmaktır. Uygulanan turnike 20 dakikada bir 2-3 dakika gevşetilmelidir.).
- Yaralıya şok pozisyonu verilir ve sık aralıklarla yaşam bulguları (ABC) değerlendirilir.
- Kanayan bölge dışarıda kalacak şekilde yaralının üstü örtülür.
- Hızla 112 aranarak sağlık kuruluşuna sevki sağlanır.

ORGAN KOPMALARINDA İLK YARDIM

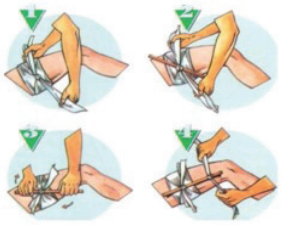

- Kopan organın üst kısmından etkili bir bölgeye hemen turnike uygulanır. Turnike 20 dakikada bir 2-3 dakika gevşetilir.
- Kopan organ temiz, kuru ve su geçirmeyen bir torbaya koyulur. Bu torba da buz dolu bir kaba konulur. Torbanın üstüne yaralının adı, soyadı ve olay saati yazılır, en geç 6 saat içinde hastaneye ulaştırılır.
- Kopan organ kesinlikle direk suya, alkole, tentürdiyot gibi maddelerle temas ettirilmemelidir.

İÇ KANAMALARDA İLK YARDIM

Göğüs ve karın yaralanmalarında, iç kanama düşünülmelidir.

- Yaralı şok durumunda ise hemen yaralıya şok pozisyonu verilir.
- Yaralının üzeri örtülerek vücut ısısının düşmesi önlenir.
- Asla yiyecek ve içecek verilmez.
- Kısa sürede 112 aranarak sağlık kuruluşuna sevki sağlanır.

BURUN KANAMASINDA İLK YARDIM

- Yaralı sakinleştirilir, oturtulur, burun kanatları 5 dakika süre ile sıkılır.
- Baş öne eğik olmalıdır. Baş arkaya eğilmez çünkü kanama burun arkasından solunum yoluna kaçabilir. Burun köküne aralıklarla buz konulabilir.

KULAK KANAMASINDA İLK YARDIM

- Kanama hafifse kulak temiz bir bezle temizlenir.
- Kanama ciddi ise kulak tıkanmadan gazlı bezle kapanır.
- Hastanın bilinci yerindeyse hareket ettirilmeden sırt üstü yatırılır.
- Bilinçsiz ise kanayan kulak üzerine yan yatırılır.
- Eğer kafa travması ile beraber kulak kanaması varsa beyin kanaması olabileceği unutulmamalıdır.

KAFATASI VE OMURGA YARALANMALARINDA İLK YARDIM

Bilinç ve diğer yaşam bulguları değerlendirilir, eğer yaralının bilinci açıksa;

- Yaralının hareket etmemesi sağlanır.
- Yaralının ortamdan uzaklaştırılması gerekiyorsa ayaklarından tutularak düz pozisyonda sürüklenmesi gerekir. Bu sırada baş-boyun-gövde ekseninin bozulmamasına yani başın oynatılmamasına ve sarsıntıya maruz kalmamasına dikkat edilmelidir.
- Yaralı, ambulans gelene kadar asla yalnız bırakılmamalıdır.

KIRIKLARDA İLK YARDIM

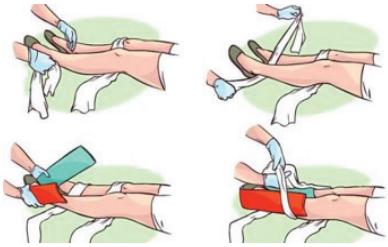

Travma sonrası kemik bütünlüğünün bozulmasına kırık denir. Kemik içeride kırılmış ama deri bütünlüğü bozulmamışsa kapalı kırık, deri bütünlüğü bozulmuş ve kemik uçları dışarıdan görülüyorsa açık kırık adını alır. Açık kırıklarda kanama ve enfeksiyon riski yüksektir. Kemik birden fazla yerden kırılmışsa buna da parçalı kırık denir.

- Kırıklarda ani hareketlerden kaçınılmalı, kırık yerine konulmaya çalışılmamalıdır.
- Kırık koldaysa ödem oluşacağından yüzük, saat gibi eşyalar çıkartılmalıdır.
- Açık kırık varsa sabitlemeden önce yara üzeri temiz bir bezle kapatılmalıdır.
- Kırık olan bölge kırık düzeltilmeye çalışılmadan kemiklerin oynamasını önlemek için bir üst ve bir alt eklemi de içine alacak şekilde karton, tahta gibi sert cisimle sabitlenmelidir.

ÇIKIK VE BURKULMALARDA İLK YARDIM

Çıkık ve burkulmalar zorlamalar sonucunda oluşur. Her iki durumda da yoğun ağrı, şişlik, kızarıklık, şekil bozukluğu ve fonksiyon kaybı vardır. Bu durumda yapılması gerekenler;

- Eklem aynen olduğu şekilde bir bandaj yardımıyla sabitlenmelidir.
- Etkilenen uzuv hareket ettirilmez, yerine oturtulmaya çalışılmaz.
- Soğuk uygulama yapılabilir.

YANIKLARDA İLK YARDIM

Herhangi bir ısıya maruz kalma sonucu oluşan doku bozulmasına yanık denir. Yanık genellikle sıcak su veya buhar teması sonucu meydana geldiği gibi, sıcak katı maddelerle, sürtünme ile asit alkali gibi kimyasal maddelerle, elektrik akımı etkisiyle veya radyasyon nedeniyle de oluşur.

Isı ile Oluşan Yanıklarda İlk Yardım

- Kişi hala yanıyorsa paniğe engel olunur, koşması engellenir. Üzerine battaniye vb. atılarak kapatılır ve yuvarlanarak ateşin sönmesi sağlanır.
- En az 20 dakika soğuk su altında tutulur. Yanık yüzeyi büyükse ısı kaybı çok olacağından soğuk su önerilmez.
- Yanmış alandaki deriler kaldırılmadan giysiler çıkarılır. Takılan yerler varsa giysi kesilir.

- Deri sabunlu su ile dikkatle temizlenir.
- Su toplayan yerler patlatılmaz.
- Yanık üzerine hiçbir madde sürülmez.
- Yanık bölgelere bandaj yapılmaz.
- Yanık üzeri temiz bezle örtülür, yaralının üzeri battaniye ile kapatılır.
- Yanık geniş ve sağlık kurumu uzaksa, kusma yoksa, bilinci açıksa yaralıya ağızdan sıvı verilerek sıvı kaybı önlenir. 1 litre suya 1 çay kaşığı karbonat ve 1 çay kaşığı tuz karıştırılarak sıvı hazırlanır.

Kimyasal Yanıklarda İlk Yardım

- Deriye temas eden kimyasal maddenin en kısa sürede deriyle teması kesilmelidir.
- Giysiler çıkarılmalı ve bölge bol suyla en az 15-20 dakika yıkanmalıdır.

Elektrik Yanıklarında İlk Yardım

Yaralıya dokunmadan önce elektrik akımı kesilmelidir.

- Akımı kesme imkânı yoksa kuru tahta, çubuk ya da ip gibi yalıtkan bir cisimle kişinin elektrikle teması kesilmelidir.
- Yaralı kımıldatılmamalıdır ve hasar gören bölge örtülmelidir.

SICAK ÇARPMASINDA İLK YARDIM

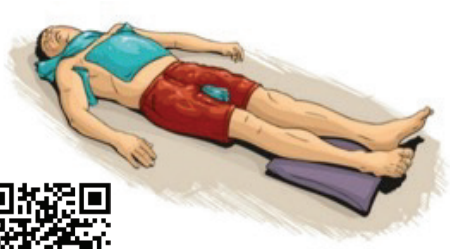

- Bu durumda hasta serin ve havadar bir yere alınır.
- Giysileri çıkarılır. Sırt üstü yatırılarak kol ve bacaklar yükseltilir.
- Bulantısı yoksa ve bilinci açıksa sıvı kaybını gidermek için 1 litre suya 1 çay kaşığı karbonat ve 1 çay kaşığı tuz karıştırılarak yapılan sıvı ya da maden suyu içirilir.

DONMALARDA İLK YARDIM

- Yaralı ılık bir ortama alınarak soğukla teması kesilir.
- Donuk bölge asla ovulmaz, kendiliğinden ısınması beklenir.
- El ve ayaklar doğal pozisyonda tutulur.
- İstirahat ettirilir, hareket ettirilmez, kuru giysiler giydirilir.
- Su toplamış bölgeler asla patlatılmaz ve üstü örtülür.
- Bilinci açık ise sıcak, şekerli içecekler verilir.

ZEHİRLEMELERDE İLK YARDIM

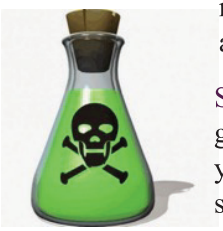

Sindirim yoluyla zehirlenme: İşyerinde kullanılan kimyasal maddeler, zehirli mantarlar, bozuk besinler, aşırı ilaç ve alkol alınması zehirlenmelere sebep olabilir.

Solunum yoluyla zehirlenme: Genellikle karbon monoksit gazı, lağım çukurlarında biriken hidrojen sülfür, klor, yapıştırıcılar, boyalar, temizlikte kullanılan kimyasalların solunması sonucu zehirlenme görülür.

Deri yoluyla zehirlenme: İlaç enjeksiyonu, zehirli bitkilerle temas, zirai ilaçlar, zehirli hayvanların ısırması ve sokması sonucu oluşur.

Solunum yoluyla zehirlenmelerde ilk yardımcı maske veya ıslak bez kullanarak öncelikle kendini korumalıdır. Ortamda yoğun duman veya gaz kaçağı varsa hastayı açık havaya çıkarmak gerekir. Bu arada hemen itfaiyeye de haber verilmelidir. Zehirlenmeye neden olan maddenin ortamdan uzaklaştırılması için havalandırma işlemi yapılmalıdır.

Zehirli madde ağızdan alınmışsa bol su ile çalkalanır, ele temas etmişse el sabunlu su ile yıkanır, vücuda bulaşmışsa bol su ile vücut yıkanır.

Zehirli madde içen kişi kesinlikle kusturulmaya çalışılmaz. Özellikle asit ve alkali gibi yakıcı maddeler içilmiş ise kusma sırasında kimyasal tekrar solunum yolu ve yemek borusunda tahriş ve yanığa neden olabilir.

Bilinç kaybı varsa koma pozisyonu verilir ve üstü örtülür, 112 ambulansı beklenir. Zehirlenmeye neden olan maddeyi öğrenip varsa ambalajını sağlık kuruluşuna götürmek tedavide önemlidir.

BOĞULMALARDA İLK YARDIM

Bayılmalarda dilin geriye kaçması, nefes borusuna sıvı dolması, suda boğulma, soluk borusuna yabancı cisim kaçması hallerinde kişi boğulur. En sık görülen şekli yabancı cisimler ile boğulmadır.

Yabancı Cisimle Boğulmada İlk Yardım

- Kısmi hava yolu tıkanmalarında herhangi bir müdahale yapılmaz. Sadece kişi öksürmesi için yönlendirilir. Eğer öksürmesi yetmiyorsa, nefes alma zorluğu artıyorsa ve kişi bilincini kaybetmeye başlıyorsa müdahale edilmelidir.
- Yabancı cisim ağız içinde görünür durumda ve kolay alınabilir gibi ise kişinin boğazına parmak sokularak, cismi daha derine kaçırmamaya dikkat ederek takılan nesne çıkarılabilir.
- Eğer nesne yerinden çıkartılamıyorsa Heimlich Manevrası uygulanmalıdır.

Bu uygulama için izlenilecek adımlar:

Boğulan kişinin arkasına geçilir ve kollar bele dolanır. İlk yardımcı bir elini, başparmağı avuç içinde olacak şekilde yumruk yapar. Hastanın göbeğinin üst bölgesine, kaburgaların ve göğüs kemiğinin altına yerleştirilir. Diğer eli ile yumruk yaptığı elini sıkıca kavrayarak karnı hızlıca içeri ve yukarı doğru bastırır. Bu işlem tıkanıklık giderilinceye kadar 6-10 kez tekrarlanmalıdır.

Suda Boğulmalarda İlk Yardım

- Çok iyi derecede yüzme bilmiyor veya kondisyonunuza güvenmiyorsanız, suya girip kurtarmak yerine yardım çağırmayı tercih edin. Çünkü suda boğulan bir kişiyi kurtarmak, iyi bir eğitim ve fiziksel güç gerektirir. Yardım etmeye çalışırken siz de boğulabilirsiniz.
- Kurtarmaya karar verdiyseniz, boğulan kişiye sırt tarafından yaklaşın ve panikle size sarılmasına müsaade etmeyin.
- Boğulan kişi yüksekten atlamışsa boyun ve omuriliğinde yaralanma olabileceği düşünülmelidir. Bu sebeple mümkün olduğu kadar az hareket ettirilir. İlk fırsatta boyunluk takılır. Mümkünse sudan sedye yardımıyla çıkartılır.
- Boğulan kişinin bilinci yerinde değil ve solunumu durmuşsa derhal suni solunuma başlanmalıdır. Sağlık yardımı gelene kadar suni solunum ve kalp masajına devam edilir. Bu esnada ağızdan su ve köpük gelirse, yaralı hafifçe yana yatırılarak ağız temizlenir ve suni solunuma devam edilir.

HAYVAN ISIRMALARINDA VE SOKMALARINDA İLK YARDIM

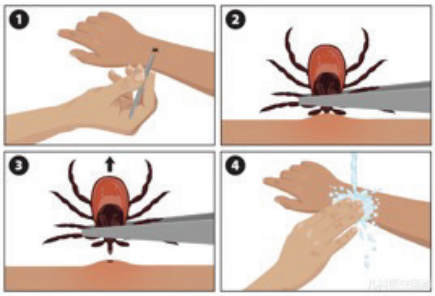

Isırıkta hafif yaralanma varsa yara 5 dakika süreyle sabun ve soğuk suyla yıkanır, ciddi yaralanma ve kanama varsa yaraya temiz bir bezle basınç uygulanarak kanama durdurulur ve yaranın üstü temiz bir bezle kapatılır.

Arı, akrep, yılan veya deniz canlısı tarafından sokulmuşsa ve kişinin alerjisi varsa hayati tehlike olabilir. Alerji gelişen hastada öncelikle yaşamsal bulgular değerlendirilir.

Soluk yolunun açıklığı ve solunum kontrol edilir. Solunum sağlandıktan sonra önce sokulan bölge bol suyla yıkanır. Arının iğnesi derinin üzerinde görülüyorsa sıkılmadan çıkarılır ve soğuk uygulama yapılır.

Sokulan bölge emilmez, keserek kan akıtılmaz. Etkilenen bölge ovulmaz. Sokmanın olduğu bölge hareket ettirilmez. Sokulan bölgenin üst kısmından kan dolaşımını engellemeyecek şekilde bandaj uygulanabilir. Yaralı yatar pozisyonda tutulur ve 112 ambulans beklenir.

GÖZE YABANCI CİSİM KAÇMASINDA İLK YARDIM

Yabancı cisim, toz veya kirpik ise gözü ışığa çevirip alt göz ve üst göz kapağına bakılır. Görünüyorsa nemli, temiz bir bezle çıkartılır. Yaralı gözünü kırpıştırmamalıdır. Göz bol suyla yıkanabilir. Ancak batan cisim metal veya sert bir cisimse, gerekmedikçe hasta hareket ettirilmez ve göze hiçbir müdahale yapılmaz. Her iki göz kapatılarak tıbbi yardım istenir.

KULAĞA VE BURUNA YABANCI CİSİM KAÇMASINDA İLK YARDIM

Kesinlikle sivri ve delici bir cisimle müdahale edilmemelidir. Burun duvarına bastırarak kuvvetli bir nefes vermeyle cismin atılması sağlanabilir. Çıkmazsa tıbbi yardım beklenir.

TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARI ve PASİF ETKİLENİM

Tütün dumanında 4 binden fazla kimyasal madde vardır. Bunlardan en az 250'sinin sağlığa zararlı ve en az 50 tanesinin kanserojen olduğu bilinmektedir.

Sigara başta olmak üzere, puro, pipo, nargile ve benzeri tütün ürünleri, doğrudan veya dolaylı olarak dünyada her yıl milyonlarca insanın ölümüne sebep olmaktadır. Sigaranın akciğer kanseri riskini belirgin bir şekilde artırdığı 1950'li yıllardan beri biliniyor.

Günde bir paketten fazla sigara içen bir kişinin akciğer kanseri nedeniyle ölme olasılığı, hiç sigara içmeyen bir kişiye göre en az 12 kat yüksektir. Ancak tek sorun akciğer kanseri değil. En az 12 farklı kanser türünün, sigara içenlerde daha yüksek oranda görüldüğü biliniyor.

Tütün ürünleri gebelik döneminde anne ve bebek sağlığı açısından önemli sorunlara yol açıyor. Bebeğe giden oksijen seviyesi azaldığı için çocuk gelişimini yavaşlatıyor, büyüme geriliğine sebep oluyor.

Beyin damarlarında tıkanmalara sebep olan sigara, felç ve inme olasılığını artırıyor. Ayrıca sigara içen kişilerin daha çabuk depresyona girdikleri ve alzheimer hastalığına yakalanma olasılıklarının artığı biliniyor.

Tütün ürünleri hem kadınlarda hem de erkeklerde kısırlığa sebep olabiliyor. Erken doğum ve düşük oranını artırırken, bebeklerin düşük kilolu doğumlarına da neden olabiliyor.

Tütünün belki de en önemli etkilerinden biri kalp-damar sağlığını bozması, damarlarda sertleşmeye ve daralmaya sebebiyet vermesidir. Ülkemizdeki ölümlerin yaklaşık yüzde 40'ının kalp-damar hastalıkları neticesinde meydana geldiğini düşündüğümüzde, sigaranın zararları daha açık anlaşılmaktadır.

PASİF İÇİCİLİK

Başkalarının içtiği sigara ve diğer tütün ürünlerinden etkilenmeye, pasif içicilik denilmektedir. Pasif içicilik de aktif sigara içiciliği gibi sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir.

Diğer tüm kimyasallarda olduğu gibi sigara dumanına da maruziyet süresi arttıkça toplam zarar artmaktadır. Özellikle çalışma ortamında mesai süresi boyunca başkalarının içtiği sigara dumanını soluyan kişiler, sigaranın tüm zararlı etkileriyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Bu sebeple, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de kapalı alanlarda (evler hariç) sigara içmek yasaklanmıştır.

Pasif içiciliğin bir diğer mağdurları ise bebek ve çocuklardır. Kendi iradeleri olmadan evlerde anne ve babalarının içtiği sigaranın dumanına maruz kalmakta ve sağlıkları bozulmaktadır.

ELEKTRONİK SİGARA

Elektronik sigaranın, klasik sigaraya oranla daha az zararlı olduğu veya sigara bırakmaya yardımcı olduğu gibi iddialar doğru değildir. Elektronik sigaranın içinde tütün olmadığı söylense dahi, bağımlılık yapıcı nikotin maddesi bulunduğu gibi, sağlığa zararlı başka birçok kimyasal da bulunmaktadır. Ayrıca içerisine katılan farklı tat ve aromalarla özellikle gençler arasında yaygınlığı artmakta, bağımlılığın ilk aşamasını oluşturmaktadır. Ülkemizde hiçbir elektronik sigara markasına ruhsat verilmemiştir.

SİGARAYI BIRAKMAK

Sigarayı bırakmak elbette diğer tüm bağımlılıklardan kurtulmak gibi öncelikle kişinin bu konuda istekli olmasını gerektirmektedir. Eğer gerçekten sigarayı bırakmaya karar vermişseniz, bunu başarmak mümkündür.

Sigarayı bıraktığınız ilk gün zihni meşgul edecek aktiviteler yapmak uygun olacaktır. Devamında ise size sigarayı hatırlatan etkenlerden uzak durmak gerekecektir. Yakınlarınızda sigara paketi, küllük, çakmak gibi objeler bulundurmayın. Mümkün olduğunca sigara içilmeyen alanlarda vakit geçirin ve sigara kullanmayan kişilerle birlikte olun.

Nikotin krizi geldiğinde ve canınız sigarayı çok fazla istediğinde, bunu sadece birkaç dakika süreceğini ve kısa süre sabredip kararlı davrandıktan sonra isteğinizin geçeceğini bilin. Sigarayı bırakma konusundaki kararınızı yakın çevrenizle paylaşmanız ve bu konuda onlardan destek istemeniz de faydalı olacaktır.

Sigara bırakma konusunda profesyonel olarak destek almak da mümkündür. Günümüzde kamu hastanelerinin büyük çoğunluğunda sigara bırakma poliklinikleri bulunmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı'nın ALO171 hattı ve Yeşilay Cemiyeti'nin ALO115 telefon hatlarından destek almak mümkündür.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE ANAHTAR KELİMELER

ACİL DURUM PLANLARI: Acil durumlarda yapılacak müdahale, koruma, arama-kurtarma ve ilk yardım iş ve işlemlerinin nasıl ve kimler tarafından yapılacağını gösteren ve acil durum öncesinde hazırlanması gereken

ÇALIŞMA ORTAMI: İşin yapıldığı yerdir.

EMREDİCİ İŞARET: Uyulması zorunlu bir davranışı belirleyen işaretlerdir.

ERGONOMİ: Çalışanlar ile diğer unsurlar arasındaki etkileşimleri anlamaya çalışan bilimsel bir disiplin ve insanın refahı ve genel performansının en iyi olması için teori, ilkeler, veriler ve tasarım yöntemlerini hayata geçiren bir uzmanlık alanıdır.

GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK: Geçirdiği iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle sigortalının geçici olarak çalışamama hâlidir.

GÜVENLİK İKLİMİ: Çalışanların iş kazası ve meslek hastalıkları konularında paylaştıkları somut algılardır.

GÜVENLİK KÜLTÜRÜ: Çalışanların iş kazası ve meslek hastalıkları konusunda paylaştığı fikir, anlayış, inanç ve alışkanlıklarının tümüdür.

GÜVENSİZ DAVRANIŞ: Kabul edilebilir ve yasal güvenlik kurallarına uymayan davranışlardır.

GÜVENSİZ DURUM: Normal ve güvenli kabul edilmeyen, düzeltilmezse zarara yol açabilecek durumlardır.

HİJYEN: İnsan sağlığını korumak, geliştirmek, devamlılığını sağlamak için yapılacak uygulamalar ve alınması gereken temizlik önlemleri ile sağlık konularını kapsayan kavramdır.

İNSAN SAĞLIĞI: Yalnızca hasta veya sakat olmamak değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden tam bir iyilik hâlidir.

İŞ GÜVENLİĞİ: Yapılan iş nedeniyle oluşabilecek her türlü uzun ve kısa vadeli sağlık problemlerini ortadan kaldırmayı amaçlayan çalışmaların geneline verilen isimdir.

İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI: İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilmek üzere Bakanlıkça belgelendirilmiş mühendis, mimar veya teknik elemandır.

İŞ YERİ HEKİMİ: İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilmek üzere Bakanlıkça belgelendirilmiş hekimdir.

İŞ YERİ SAĞLIK VE GÜVENLİK BİRİMİ: İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere iş yerinde kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimdir.

KİMYASAL MADDE: Doğal hâlde bulunan veya üretilen veya herhangi bir işlem sırasında veya atık olarak ortaya çıkan veya kazara oluşan her türlü element, bileşik veya karışımlardır.

MALULLÜK: Çalışma gücünün bir kısmının ya da tamamının sürekli olarak kaybedilmesi, sakatlık hâlidir.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM: Bir veya birden fazla sağlık ve güvenlik tehlikesine karşı korunmak için kişilerce giyilmek veya taşınmak amacıyla tasarlanmış herhangi bir cihaz, alet veya malzemeyi, ifade eder.

OKSİTLEYİCİ MADDE: Özellikle yanıcı maddelerle olmak üzere diğer maddeler ile de temasında önemli ölçüde ekzotermik reaksiyona neden olan maddelerdir.

ÖNLEYİCİ YAKLAŞIM: Risk değerlendirmesi, iş başı konuşmaları gibi yöntemlerle iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi yaklaşımıdır.

TEHLİKE: İnsan sağlığına ve çevreye zarar verme potansiyeli olan tehlikeli bir maddenin veya fiziki bir durumun doğasından gelen özelliği, ifade eder.

MESLEK HASTALIĞI: Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük hâllerini, ifade eder.

TOKSİK MADDE: Az miktarlarda solunduğunda, ağız yoluyla alındığında, deri yoluyla emildiğinde insan sağlığı üzerinde akut veya kronik hasarlara veya ölüme neden olan maddelerdir.

YASAK İŞARETİ: Tehlikeye neden olacak veya tehlikeye maruz bırakacak bir davranışı yasaklayan işaretlerdir.

PATLAYICI MADDE: Hararet veya şok tesiri ile kimyasal değişikliğe uğrayan, yüksek derecede ısı, çok hacimde gaz meydana getiren, katı, sıvı veya gaz hâlindeki kimyasal maddelerdir.

SÜREKLİ İŞ GÖREMEZLİK: Sigortalının iş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve engeller nedeniyle mesleğinde kazanma gücünü %10 ila %100 arasında yitirmesidir.

UYARI İŞARETİ: Bir tehlikeye neden olabilecek veya zarar verecek durum hakkında uyarıda bulunan işaretlerdir.

ZARARLI MADDE: Solunduğunda, ağız yoluyla alındığında, deri yoluyla emildiğinde insan sağlığı üzerinde akut veya kronik hasarlara veya ölüme neden olan maddelerdir.

İLK YARDIM: Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda sağlık görevlilerinin tıbbi yardımı sağlanıncaya kadar hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamalardır.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: İşin yapılması sırasında veya işyeri koşulları sebebiyle çalışanların maruz kaldıkları sağlık sorunları ve mesleki risklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması için yapılan çalışmaların tümüne verilen isimdir.

SAĞLIK VE GÜVENLİK İŞARETLERİ: Özel bir nesne, faaliyet veya duruma işaret eden levha, renk, sesli veya ışıklı sinyal, sözlü iletişim ya da el-kol işareti yoluyla iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi ya da talimat veren veya tehlikelere karşı uyaran işaretlerdir.

TEHLİKE SINIFI: İş sağlığı ve güvenliği açısından, yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim, yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak iş yeri için belirlenen tehlike grubudur.

RİSK DEĞERLENDİRMESİ: İşyerlerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları ifade eder.

KAYNAKLAR

Ufuk AYDIN, Dilek BAYBORA, Dursun SARI, Özgür OĞUZ; Levent AKYALÇIN, Fatma KOCABAŞ, Savaş KOPARAL, Esin SAYER, Aydın AYBAR, Ufuk AYDIN; İşveren ve İşveren Vekilinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi; TC. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları; 2016

Şeyda Çolak; Fiziksel Risk Faktörleri; İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları; Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2020

Adem Koyuncu, İrem Yıldız; Psikososyal Riskler; İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları; Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2020

Çağatay Güler, Songül Acar Vaizoğlu, Cavit Işık Yavuz, Adem Koyuncu; Sağlık Yönüyle Ergonomi; İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları; Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2020

Ceyhun GÜRPINAR; Rakamlarla: İşyerlerinde Tükenen Yaşam-3; Petrol-İş Yayınları; 2020

Meslek Hastalıkları Bildirim Rehberi; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu; R.G. Tarih 30.06.2021, Sayı 28339

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu; R.G. Tarih 16.06.2006, Sayı 26200

Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği; R.G. Tarih 11.10.2018, Sayı 27021

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik; R.G. Tarih 18.01.2013, Sayı 28532

Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik; R.G. Tarih 15.05.2013, Sayı 28648

İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik; R.G. Tarih 29.12.2012, Sayı 28512

İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği; R.G. Tarih 29.12.2012, Sayı 28512

İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği; R.G. Tarih 29.12.2012, Sayı 28512

İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik; R.G. Tarih 20.07.2013, Sayı 28713

İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik; R.G. Tarih 29.06.2015, Sayı 29401

Çalışanların Titreşimle İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik; R.G. Tarih 22.08.2013, Sayı 28743

Çalışanların Gürültü İle İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik; R.G. Tarih 28.07.2013, Sayı 28721

Elle Taşıma İşleri Yönetmeliği; R.G. Tarih 24.07.2013, Sayı 28717

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik; R.G. Tarih 17.07.2013, Sayı 28710

Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik; R.G. Tarih 02.07.2013, Sayı 28965

Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği; R.G. Tarih 11.09.2013, Sayı 28762

Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği; R.G. Tarih 11.10.2008, Sayı 27021

Güven Usta Egzersiz Videoları Serisi Bölüm – 1; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü; https://youtu.be/GLHMXqtEpH8 (Erişim: 12.08.2021)

Güven Usta Egzersiz Videoları Serisi Bölüm – 2; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü; https://youtu.be/MJiXQWPn6Zo (Erişim: 12.08.2021)

Güven Usta Egzersiz Videoları Serisi Bölüm – 3; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü; https://youtu.be/wM3uS9Q5keo (Erişim: 12.08.2021)

Güven Usta Egzersiz Videoları Serisi Bölüm – 4; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü; https://youtu.be/WPvEpIyqtSo (Erişim: 12.08.2021)

https://sagligim.gov.tr/tutun-kullanimi/446-sa%C4%9-Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1m/havani-koru/sagligimiza-etkileri.html (Erişim: 15.08.2021)

https://www.yesilay.org.tr/tr/ (Erişim: 15.08.2021)

http://birakabilirsin.org/sigarayi-birakma-gunu-5-adim/ (Erişim: 15.08.2021)

https://alo171.saglik.gov.tr/ (Erişim: 15.08.2021)

TÜRK İŞARET DİLİ (TİD) İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EL KİTABI

İŞİTME ENGELLİLER EĞİTİM FAALİYETLERİ DERNEĞİ

TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

PETROL-İŞ 1950